

EL SAGRAMENT
DE LA RECONCILIACIÓ

138

**QUA
DERNS DE
PASTORAL**

QP

- 0 Pastoral de Quaresma (*exhaurit*).
- 1 Evolució en la imatge del sacerdot. Antologia: Joan B. Manyà (*exh.*).
- 2 Pastoral del turisme. Antologia: Francesc Vidal i Barraquer.
- 3 Parròquia i comunitat.
- 4 Sacerdots en el treball. Vidal i Barraquer, home d'Església.
- 5 Parròquia i moviments obrers. Renovació a Lleida. Antologia: Guillem Rovira.
- 6 El sagrament de Penitència. Marginació social a Barcelona (*exh.*).
- 7 La JOC, oportunitat perduda? Sobre pastoral infantil. Antologia: Jaume Collet i Bancells.
- 8 De la cristiandat al pluralisme (*exh.*).
- 9 Pastoral rural (*exh.*).
- 10 Església catalana l'any 1970.
- 11 Escola i catequesi. Demarcacions diocesanes a les terres de Lleida.
- 12-13 La pastoral del bateig. La Llei fonamental de l'Església.
- 14-15 Consells presbiterals i pastorals (*exh.*).
- 16 Parròquies petites. Església catalana, 1971.
- 17 JAC. Escolisme, Equips de la Mare de Déu. Església i home d'avui.
- 18 Els cristians i la política. Antologia: Manuel Carrasco i Formiguera.
- 19 Pastoral en medi urbà. Ant.: J.M. Capdevila.
- 20 Entorn de la sacramentalització.
- 21 Conversa amb un monjo. Índex 1969-1971.
- 22 Psicologia, experiència religiosa i pastoral.
- 23 Fe i joventut catalana.
- 24 Com reestructurar el bisbat de Vic. Història de la JOC. Jacques Maritain.
- 25 Catequesi d'adults. Immigració nordafricana.
- 26 Pastoral urbana. Consells pastorals. L'ensenyament de la Teologia (*exh.*).
- 27 L'ACO i la Missió Obrera. El Secretariat d'universitaris cristians. Darrers dies de Joan Alsina. Antologia: Josep Camer (*exh.*).
- 28 Comunitats de base. Església catalana, 1973.
- 29 Pastoral en el món burgès. Antologia: Jaume Bofill i Mates. El cas Añoveros.
- 30 L'economia de l'Església.
- 31-32 L'Església al País Valencià. Els cristians i la ciutat. Taizé: el concili dels joves.
- 33 Nous camins de vida religiosa.
- 34 Església, política i alliberament. La Pastoral als Països Catalans l'any 1974.
- 35 La fe, categoria cristiana. Pasqua i joventut. El dret dels immigrants a ser catalans.
- 36-37 Ciutat de demà i educació religiosa. La immigració a Catalunya. Antologia: F.V. Garcia, «el rector de Vallfogona».
- 38 El laic, avui.
- 39 Canvis en l'Església i en els ministeris.
- 40 Església i canvi social. Capellans i classe obrera. Església catalana, 1975.
- 41 Renovar la celebració de Pasqua. Pastoral de vocacions. L'11 de maig de 1966.
- 42-43 Iniciació a la revisió de vida. Testimonis de preveres.
- 44 Programar un nou curs. Tipologies del ministeri. La marxa de la llibertat.
- 45 Relacions Església-Estat 1975-76. Cent anys de colònies. L'Església l'any 1976.
- 46-47 Equips de preveres. Transmetre la fe.
- 48 Confirmació i comunió. Economia de l'Església. Escarré a «Le Monde» 1963 (*exh.*).
- 49 Programar la pastoral. Els catòlics de Barcelona als pares conciliaris (1965).
- 50 Després de les eleccions.
- 51 Festes cristianes i religiositat popular.
- 52 L'Església en la represa de Catalunya.
- 53 El cardenal Vidal i Barraquer.
- 54 Fer cristians conscients i responsables.
- 55 Cristians en el món.
- 56 Cristians entre els marginats (*exh.*).
- 57 Aparellament i matrimoni (*exh.*).
- 58 Moment present de l'Església catalana.
- 59 Entre el desencant i l'esperança.
- 60 Taizé: una interpretació.
- 61 Damià Estela, testimoni d'excepció.
- 62 Assemblees a l'Església catalana.
- 63 Pastoral i llengua catalana.
- 64-65 Vida de fe i presència en el món.
- 66 Preglar amb el poble.
- 67 Mossèn Antoni Batlle.
- 68 Informe sobre Pastoral de joventut.
- 69-70 Els consells pastorals (*exh.*).
- 71 Cristians catalans al Tercer Món.
- 72 Pastoral del bateig (*exh.*).
- 73-74 Qüestions sobre la parròquia.
- 75-76 El servei de la caritat (*exh.*).
- 77 Cardijn i l'evangelització del món obrer.
- 78 Pastoral dels malalts.
- 79 Descreença i agnosticisme.
- 80 Religioses als barris.
- 81 Pastoral de preparació al matrimoni (*exh.*).
- 82-83 L'economia de l'Església catalana.
- 84 Pastoral rural.
- 85 Pastoral dels deficientes mentals (*exh.*).
- 86-87 C. Cardó, Ll. Carreras i J.B. Manyà.
- 88 Els malalts marginats.
- 89-90 La pastoral a debat.
- 91-92 Església i normalització lingüística.
- 93 La parròquia, lloc d'educació de la fe.
- 94 Debat sobre la guerra i la pau.
- 95 Aportacions pastorals del C. Vaticà II.
- 96 La llengua de l'Església a Catalunya.
- 97 La guerra civil. Les sectes. Catequesi dels més petits.
- 98-99 Ministeris per a la comunitat. La poesia religiosa de Verdaguier.
- 100 La Vella pasqual.
- 101 Sobre la pastoral a Catalunya (1969-1987).
- 102 Religiositat popular.
- 103-104 La classe de religió (*exh.*).
- 105 Acollir el deficient (*exh.*).
- 106-107 El cant a les esglésies.
- 108 Fe i cultura postmoderna.
- 109 Els nous moviments (*exh.*).
- 110 La parròquia. L'arxiprest. Parròquies sense preveres. Llengua i pastoral.
- 111 L'Església i el Mil·lenari de Catalunya.
- 112-113 Mitjans de comunicació i pastoral.
- 114 Religiosos i religiosos a Catalunya.
- 115-116 Presència dels cristians en el món.
- 117 Els cristians i el voluntariat.
- 118 Els cristians i el nacionalisme.
- 119-120 Obrador I: Inici de curs.
- 121 Realisme i utopia.
- 122 Obrador II: Pasqua.
- 123 Padrinatge comunitari. Antologia: J. Ruyra.
- 124 La pastoral rural a Catalunya.
- 125 Els jesuïtes a Catalunya.
- 126 La sacramentalització, encara.
- 127-128 La pastoral als santuaris.
- 129-130 Església catalana: la necessària llibertat.
- 131 Qüestions sobre la missa dominical.
- 132 Un concili pastoral per a Catalunya.
- 133-134 Les noves migracions.
- 135 Cardijn i la JOC.
- 136 Amb els més pobres.
- 137 Materials per a les vacances.
- 138 El sagrament de la Reconciliació.

QUA DERNS DE PASTORAL

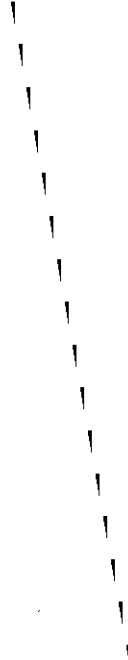
138

1 9 9 3

SUMARI

●	PÒRTIC	
	Reconciliació sacramental i reconciliació en la vida	7
	QÜESTIONS	
●	Culpabilitat, penediment, perdó, <i>Ramon M. Nogués</i>	11
	Un sacrament bloquejat, <i>Jesús Huguet</i>	18
	Déu no menysprea el cor penedit, <i>Salvador Bardulet</i>	24
	Tot just comencen els canvis, <i>Josep Escós</i>	31
	ESGLÉSIA EN MARXA	
●	Una qüestió que em preocupa, <i>Ricard M. Carles</i>	35
	La pastoral del sacrament de la Penitència, <i>Arxiprestat de Sabadell-Nord</i>	38
	Una restructuració problemàtica de la diòcesi de Barcelona, <i>Josep Hortet</i>	41
	LECTURA	
●	«Celebrem el perdó de Déu», <i>Jaume Campalans</i>	45
	Per a una bona celebració del sacrament de la Reconciliació, <i>Revista «Phase»</i>	48
	Algunes dades sociològiques, <i>Fundació «Santa Maria»</i>	51
	TESTIMONI	
●	Amics per sempre: Clara i Francesc, <i>Mercè Ruiz</i>	55
	CONCILI CATALÀ	
●	El futur dels bisbats de Catalunya, <i>Joan Subirà</i>	59
	QUATRE VENTS	
●	Una contribució al dossier sobre el document dels teòlegs, <i>Manuel Vallis</i>	62
	ACO ha celebrat la seva jornada anual, <i>Josep Hortet</i>	70
	Girona, <i>Jaume Reixach</i>	74
	Menorca, <i>J. Bosco Faner</i>	77
	Tarragona, <i>Jordi Figueras</i>	82
	Tortosa, <i>Joan A. Martínez</i>	83
	Vic, <i>Sebastià Codina</i>	91

EL SAGRAMENT DE LA RECONCILIACIÓ

Parlar del sagrament de la Reconciliació o de la Penitència és tocar un punt sensible de la pastoral. La seva pràctica coneix, fa anys, una crisi pregonia i no se'n veu el camí de sortida. La decisió que expressava el n. 72 de la Constitució sobre litúrgia del concili Vaticà II («El ritu i les fórmules de la Penitència es revisaran de manera que manifestin amb més claredat la naturalesa i l'efecte del Sagrament») semblava obrir la porta al redreç, i el nou Ritual (1974), que contenia tres formes per a la seva celebració, semblava confirmar-lo definitivament i proporcionar-li canals. Molts pastors i molts fidels de casa nostra hi van veure una possibilitat de resposta a una situació tancada i sense horitzons i hi van anat avançant amb el cor esponjat, en general amb un pregon sentit de responsabilitat, per bé que en alguns casos —és inevitable— amb una excessiva alegria. Però mentre que en altres camps —pensem en el dejuni eucarístic, en les misses vespertines i avançades a la vigília, en la litúrgia i els cants en llengua del poble— la bona «recepció» que trobaven els camins nous ajudava a afiançar-los per la via de les orientacions i de la legislació, la recepció de les formes comunitàries de celebració del sagrament de la Penitència s'ha vist progressivament contrarestada i dificultada pel caire que aquestes anaven prenent i que culminaven en el nou Codi de dret canònic de 1983. Dedicar un número al sagrament de la Reconciliació des de la perspectiva de la nostra revista no és doncs cosa fàcil ni còmoda.

1. El PORTIC convida a l'esperança. Mentre parlem de crisi del sagrament de la reconciliació, hem assistit a un progrés considerable de la reconciliació real entre grups tradicionalment enfrontats.

2. A QÜESTIONS, Ramon M. Nogués, escolapi, bon coneixedor de les ciències humanes que incideixen en aquest camp, ens ha escrit un article molt ric i matissat, que demana una lectura pausada, gairebé un estudi, i que desemboca en unes ratlles sobre la novetat radical i crea-

dora que suposa l'Evangeli del perdó. Jesús Huguet, solsoní, estudiós d'anys del sagrament de la penitència des d'una perspectiva teològica i pastoral, apunta amb tot el seny i la lucidesa que el caracteritzen uns camins de sortida. Salvador Bardulet, vicari episcopal de Vic, també s'enfronta a una qüestió que «és al capdamunt de les meves preocupacions pastorals», com escriu amb tota sinceritat. I Josep Escós, consiliari diocesà de la JOC, de Vic, s'endinsa pel camí de donar cos i gruix humà a l'experiència del pecat, la conversió i el perdó.

3. **ESGLÉSIA EN MARXA** recull una carta als capellans del senyor arquebisbe de Barcelona i la reflexió que va originar —i no va ser pas l'única— entre els capellans d'un arxiprestat de Sabadell. També una carta al senyor arquebisbe de Barcelona dels arxiprestos de l'antiga zona pastoral de Barcelona-Sud, arran de la desaparició de la seva zona pastoral.

4. **A LECTURA**, Jaume Campalans, rector de Montesquiu i Sora, del bisbat de Vic, presenta un llibre seu on recull catorze celebracions comunitàries. A més, hi presentem un número que la revista «Phase» va dedicar l'any 1989 al ritual de la reconciliació i hi recollim unes dades d'un estudi sociològic publicat l'any 1992 per la «Fundación Santa María».

5. **A TESTIMONI**, ens sumem a la celebració del centenari de santa Clara d'Assís amb una bella evocació que ens ha escrit la germana Mercè Ruiz, clarissa del monestir de Vilobí d'Onyar.

6. **CONCILI CATALÀ**, —una secció que ens acompanyarà d'ara endavant— s'obre amb una article de mossèn Joan Subirà, prevere de Barcelona, periodista al diari «Avui», sobre la geografia diocesana, una qüestió que no és nova a les nostres pàgines.

7. **QUATRE VENTS** inclou una resposta de mossèn Manuel Valls, director de «Catalunya Cristiana», a l'article «Sobre el document dels teòlegs», publicat al número anterior (i que inserim, precisament, pel seu caràcter fortament crític de la nostra revista: el lector jutjarà), una crònica de Josep Hortet, secretari de la Redacció i consiliari d'ACO i de JOC-JOBAC, sobre la darrera jornada anual de l'ACO i cinc cròniques diocesanes

Enllestim aquest número quan tot just s'enceta el mes de novembre amb la festa de Tots sants. Els nostres lectors el deuran rebre a les envistes de l'advent d'aquest any de gràcia de 1993.

J.T.

PÒRTIC

RECONCILIACIÓ SACRAMENTAL I RECONCILIACIÓ EN LA VIDA

L'any 1974 –en fa, doncs, dinou– va ser publicat el nou Ritual del sacrament de la Reconciliació o Penitència com a fruit del concili Vaticà II. Era renovada la forma tradicional i pràcticament única fins aleshores, que ara ha passat a ser la A (per a un sol penitent), i s'introduïen dues formes comunitàries: la B (amb confessió i absolució individual) i la C (amb absolució col·lectiva). L'aplicació que s'ha fet a

Catalunya d'aquestes dues —especialment de la C—, i el bon acolliment que ha trobat en nombroses comunitats testimonien que el nou Ritual obria un camí en la línia de l'«aggiornamento» que el papa Joan XXIII havia posat com a lema a la celebració del concili Vaticà II. Una posada al dia prou necessària, perquè la «confessió» (per a dir-ho amb la paraula corrent fins aleshores, i encara avui) travessava una profunda crisi.

Les coses no han anat tan llises com s'hauria esperat: el redreçament no s'ha produït i el sagrament de la Reconciliació no acaba de sortir de la crisi, si és que no s'hi enfonsa més cada dia que passa.

A l'hora de fer el balanç d'aquests gairebé vint anys es fan sentir crítiques molt dures. S'assenyala la pèrdua del sentit del pecat en la nostra societat. S'acusa certs pastors, certs laics, certes comunitats de base, certs moviments, certs teòlegs, com a abaratidors de l'exigència cristiana de la conversió i de l'esforç que suposa la confessió individual, enduts per la prujia d'adaptar-se a les exigències d'una societat i una cultura fortament secularitzades. Tot plegat desemboça —es diu— en unes comunitats condescendents amb la mundanitat, i privades d'aquell tremp que ve del reconeixement i la confessió sincers del pecat propi i de la força que comunica el sagrament; unes comunitats que, a força d'adaptació, han acabat aigualint el testimoniatge. Es tracta, doncs, de reaccionar, de tancar aquest funest parèntesi i retornar a un catolicisme que no tingui por de desafiar la incredulitat del món.

Disposicions oficials posteriors, començant pel nou Codi de Dret Canònic —que tendeixen a fer pràcticament inviable a les nostres latituds la fórmula C i converteixen la fórmula B en una simple variant de la primera— semblen avalar aquesta marxa enrera d'un camí tot just començat.

Al costat d'aquesta línia de crítica n'hi ha una altra: la d'aquells que es lamenten que el replegament sobre la for-

ma A –la confessió i absolució individual, recordem-ho– no hagi comportat cap enriquiment ni cap aprofundiment d'una pràctica que havia esdevingut rutinària; que no hagi incorporat els elements nous que aporta el Ritual, tals la lectura bíblica i la invitació a l'acció de gràcies, i hagi caigut, així, en una manifesta inobservància; i que –tot apel·lant a l'exemplaritat en el compliment i a la seriositat en la confessió individual– hagi continuat afavorint la rutina, abaratint el sagrament i fent inviable, així, el redreçament de la situació.

Però mentre per un cap o per un altre parlem de crisi del sagrament de la Reconciliació entre nosaltres (és a dir, de la seva pràctica), just és que reconeguem, també, que hem avançat pels camins de la reconciliació comunitària.

La nostra societat ha viscut la transició democràtica fent prova de convivència en el pluralisme, de diàleg, i àdhuc de col·laboració entre grups i persones que –no fa pas tants anys– havien estat enemistats i enfrontats fins a agafar les armes; s'ha endinsat pels camins del respecte dels drets de les persones i –de manera molt incipient, massa– dels pobles, del sindicalisme lliure, dels moviments pacifistes i ecologistes, i àdhuc dels antimilitaristes... El que ara mateix passa en altres contrades de la nostra Europa –on l'entrada en la democràcia va acompanyada de lluites fratricides i sagnants– fa més admirable la manera reconciliada com s'ha viscut entre nosaltres.

En tot aquest procés hi han participat els cristians i l'Església com a tal. El concili Vaticà II ens ha aportat una nova manera d'enfocar les relacions amb la societat civil i de fer-nos presents i actius en els afers col·lectius al costat dels altres ciutadans, amb esperit de servei i no de domini, tenint com a fita el testimoniatge i no la conquesta, pensant en els membres dèbils de la societat i no pas en el nostre prestigi i la nostra influència, i reconeixent sincerament les nostres faltes, passades i presents, amb esperit de conversió.

No voldríem pintar un quadre idíl·lic ni fer ciència-ficció: tenim al davant nostre molt camí per córrer i la intolerància partidista fa encara acte de presència ací i allà. Però no creiem que sigui exagerat de dir que hauríem d'anar molt enrera en la nostra història per a trobar una altra època tan rica en aquells «fruits dignes de penitència» que ens demana l'Evangeli.

Fent un pas més, bé podríem preguntar-nos si no són precisament fruits com aquests els que gosem esperar de la celebració del sagrament de la Reconciliació.

Així, mentre anem donant tómb a la crisi del «sagrament» de la reconciliació i tenim en el nostre punt de mira —i de crítica— els cristians (que no es confessen) i la societat (que ha perdut el sentit del pecat), correm el risc de no valorar prou la «reconciliació» real en la qual aquesta s'ha endinsat. ¿No diem que els sagraments són per als homes i que més enllà del sagrament que celebrem hi ha el fruit que aquest produeix? I el fruit del sagrament de la reconciliació és precisament la reconciliació amb Déu i entre nosaltres!

Tal com hem deixat anotat, l'Església i els cristians hem contribuït a aquesta reconciliació guiats pel concili Vaticà II, que ens ha cridat a la conversió personal i comunitària, a l'opció pels pobres, a l'engatjament per la convivència i per la justícia. També hi han tingut un pes important les comunitats, els moviments, els grups de reflexió i de revisió i els teòlegs que han acompanyat el nostre camí. I, no cal dir-ho, la renovació litúrgica, que ha donat més relleu al sentit comunitari i als elements penitencials. I la celebració del sagrament de la Reconciliació tant en la forma individual (allí on ha estat renovada a fons) com en les formes comunitàries, que ens han ajudat a prendre consciència de les dimensions comunitàries de la vida —i, doncs, del pecat i de la conversió— i de les dimensions socials del compromís cristià i de la reconciliació que opera el sagrament.

QÜESTIONS

CULPABILITAT, PENEDIMENT, PERDÓ

RAMON M. NOGUÉS

Demanam perdó moltes vegades al dia: quan trepitgem sense voler una persona, quan demanem pas a algú que ens l'impedeix, quan inadvertidament hem interromput una conversa, abans de demanar una informació... Sempre es tracta d'accions irrellevants, que a més no tenen res a veure amb la culpabilitat.

D'altra banda, quan alguna cosa no ha funcionat com creiem que hauria d'haver funcionat, preguntem qui en té la culpa, quan de fet tot sovint no hi ha en realitat cap culpa a cercar. En aquest mateix sentit, apareix sovint la culpa de forma abassegadora i injustificada quan, per exemple, davant la mort d'un infant ens preguntem quin mal havia fet «per merèixer la mort».

Tot plegat ens evidencia que manegem la culpa d'una forma molt curiosa: la barregem en mil situacions en què no hi té cap rellevància, mentre que

eludim de parlar-ne en moments en què tenir-la present seria molt pertinent: per exemple, quan estan en joc actituds fondes que condicionen seriosament la qualitat de les relacions humanes i que ens neguem a revisar.

La culpabilitat, ¿és un tema menor depenent de la cortesia, o bé és un tema major en la vida dels humans?

La culpabilitat, tema major

La descoberta i la consciència de la culpa, com també la noció de càstig, estan lligades a la consciència de la llibertat i de la responsabilitat humanes. La vida de les persones i les societats està plena d'al·lusions a aquests temes: lleis i judicis, càstigs i premis, elogis i blasmes, reparacions i excuses ens van recordant constantment que hi ha culpables. Fins i tot en fets moralment neutres, com poden ser els desastres naturals, intentem cercar-hi culpables. No cal dir que la religió és una àrea de la vida mental i social profundament barrejada amb els conceptes de culpa i càstig.

Algunes dimensions de la culpa tenen una llarga tradició: la culpa com a infidelitat a la consciència, com a infracció de la llei, o com a escrúpol mental, constitueixen nocions clàssiques de moltes anàlisis tradicionals. Modernament, la psicologia profunda ha identificat la culpabilitat com un dels principals processos que coexisteixen amb el desenvolupament mental, i a més, amb una presència enigmàticament i insidiosament significativa.

La psicologia dinàmica ha evidenciat l'existència d'un sentiment de culpa de tipus fosc i imprecís, sovint aclaparador, que ens costa relacionar amb cap fenomen concret de la nostra vida. És una culpa prèvia a la construcció de la responsabilitat adulta, una culpa reforçada per les imposicions de les autoritats parentals. Les anàlisis més tècniques refereixen aquesta culpa, que, pel seu caràcter obsessiu i obscurament amenaçador, pren sovint un aire persecutori, a un procés anomenat «edípic», en el qual és profundament significativa la influència parental, i en particular la sensació que l'accés a la independència només s'aconsegueix desafiant el pare i molt concretament en el terreny de la sexualitat, cosa que desvetlla la sensació de culpa. Pare, sexualitat i culpa entren així en una forta connexió. És important retenir aquest fet per a interpretar fenòmens que després es presenten en la vida religiosa, en la qual Déu és anomenat Pare i la sexualitat corre el risc d'esdevenir un tema important. Aquesta culpa és confusa i poc controlable; té poc a veure amb les nocions de responsabilitat i llibertat.

La culpa, però, té altres dimensions. Una persona adulta, madura i responsable, s'adonarà sense gaire dificultat d'accions o actituds que no són conseqüents amb la seva consciència i amb les quals mantenim una complacència relativament volguda. En relació a elles, aquesta persona desenvoluparà una consciència de culpa identificable, definible, pel que fa al seu ori-

gen i les seves conseqüències. Aquest sentiment és positiu en la mesura que identifica un mal volgut i prepara l'actitud reparadora que permetrà evitar-lo. Aquesta culpa és un element bàsic de progrés personal i social, i molts l'anomenen reparadora.

Descoberta de la culpa, penediment i reparació

Naturalment, la capacitat d'identificar la culpa exigeix una possibilitat raonable d'accedir a la complexitat del món mental propi, és a dir, exigeix una certa capacitat d'anàlisi, i en la mesura que considerem la consciència com a responsable d'identificar la culpa, la descoberta de la culpa té molt a veure amb la capacitat d'examinar o analitzar la mateixa consciència. Atesa, però, l'omnipresència dels foscos mecanismes de la culpa persecutòria, una bona identificació de la culpa demana no solament la capacitat d'analitzar la consciència, sinó també la d'examinar la inconsciència, essent aquest segon aspecte molt més significatiu (encara que molt més difícil) que el primer en ordre a aclarir el món mental. Efectivament, una bona anàlisi de la inconsciència permet sovint accedir a les arrels més fosques i per tant més insidioses i perilloses del món de la culpa aclaparadora, tant més insidiosa com menys identificada. Sovint l'anàlisi de la consciència és inculpablement disfressada pel propi jo per tal d'evitar l'accés a la veritat del propi món mental, la qual podria resultar perillosament escandalosa; l'examen de la inconsciència és el que té més garanties de descobrir la veritat; per això és sovint el que més cuidadosament evitem, i amb freqüència hom no hi arriba si no és després d'una violenta sacsejada mental com la que es pot produir en ocasió d'un esdeveniment pregonament dolorós o amb motiu d'una duríssima crisi com la que representa una depressió fructíferament assumida i resolta.

Quan hom identifica la culpa, s'obre el camí a la reparació. La descoberta de l'acció de la culpa persecutòria porta a posar en marxa un tipus de reparació que consisteix a accedir a l'autonomia i a la responsabilitat. En aquesta dimensió mental, reparar vol dir construir una —tant com es pugui— sòlida independència personal, capaç de vincular-se responsablement i amorosament, però capaç també de resistir les ansietats provocades per les dependències derivades de la submissió infantil, de les paralitzacions que provoca la por, i de la necessitat ineludible de viure en proteccions parentals i sense capacitat d'afrontar autònomament l'altre com a diferent, particularment l'altre com a sexuat, o la decisió presa des de l'autonomia.

Pel que fa a la culpa sana, reparar vol dir restaurar el mal fet, reconeixent el valor de la limitació derivada de la llei de la realitat, tot corregint els aspectes incorrectes de les pròpies actituds i de les relacions amb els altres.

Utilització religiosa de la culpabilitat

Pels comentaris fets es pot deduir que hi aspectes positius de la culpabilitat, lligats a la capacitat de reparar mals reals i altres aspectes negatius connectats amb els foscos mecanismes de la dependència i la submissió infantils.

Com totes les grans experiències, la religió, experiència humana de primera categoria, pot ser orientada cap al millor o cap al pitjor. Déu és concebut per molts com l'emblema de l'autoritat i el domini (com a conseqüència d'haver projectat en Ell les nostres limitacions). Aleshores la religió és utilitzada per a generar submissió acrítica, que anul·la l'autonomia humana. D'altra banda, una figura autoritativa i amenaçadora pot ser molt útil a les autoritats civils i religioses (però especialment a les religioses, atès que la dimensió religiosa afecta el més pregon de la consciència) perquè el poble faci la farina blana, com diem vulgarment. Aquest sistema expeditiu d'utilització interessada de la imatge de Déu ha donat lloc a perverses manipulacions de les consciències. El risc d'aquesta perversió és tant més proper com més hom se centra en aspectes legals, rituals i autoritatius, que tendeixen a anul·lar l'autonomia, crear vinculacions neuròtiques i establir figures parentals substitutives, acompanyades del culte a la personalitat dels líders. Tot plegat acaba confegint una figura de Déu que apareix com a gelosa de l'autonomia humana, generadora de culpabilitats neuròtiques i especialment contrincant de la decisió amorosa de la persona. No oblidem que els mecanismes de la culpabilitat neuròtica deriven dels avatars del conflicte edípic, i que a Déu l'hem d'anomenar d'alguna manera i ho fem dient-li Pare. Si hom no és crític en relació a aquesta denominació, la via per encarrilar la religió cap a pautes neuròtiques de culpabilitat queda molt fàcilment oberta.

El progrés de la consciència de culpa

L'elaboració mental de la culpabilitat, tant psicològicament com religiosament, ha d'anar recorrent un procés dialèctic en el qual podríem destacar algunes etapes més significatives:

a) l'actitud inicial més primitiva, que viu la culpa com un artefacte mental de tipus edípic, i que si es consolida com a tal encalla l'individu en anècdotes no personalitzades i mecanismes infantils de resposta als desafiaments de la realitat i especialment de la relació;

b) una etapa de maduració, marcada per l'accés a l'autonomia, la qual no significa l'absència de llei i vinculació, sinó la capacitat de discerniment lliure i de decisió autònoma;

c) accés a la culpabilitat madura i reparadora, que és condició de progrés i permet arrelar en les actituds amoroses, lliures i fondes.

Paradoxalment, la conversió –terme precios, freqüentment maltractat per l'espiritualitat– no és rendir-se acríticament al vertigen de la submissió alienadora, sinó l'accés a l'autonomia que és capaç de vinculacions amoroses lliures. La conversió és un accés a la qualitat adulta de l'experiència religiosa, per tant l'accés a la capacitat de viure afranquint-nos progressivament de les lleis, submissions i ritualismes lligats a les etapes infantils.

La proclamació del perdó

En l'àmbit religiós de l'Evangeli hi ha una proclamació que afecta profundament el drama de la culpabilitat humana: és l'anunci del perdó.

La consciència religiosa humana viu sovint tenallada per la convicció que Déu és l'emblema de la indignació contra l'home perquè aquest ha usat de la seva llibertat. És la clàssica projecció sobre Déu de les pors humanes. L'ús de la llibertat autònoma és viscut com una transgressió que cal expiar sacrificialment. Aquest esquema constitueix la clau de volta de moltes religiositats i, en confondre autonomia i transgressió, esdevé una font de conflictivitat, la qual cosa avui, essent la cultura molt especialment sensible a l'autonomia com a exigència de sanitat, ha acabat en descrèdit greu de la religiositat.

Jesús de Natzaret va anunciar un Déu que trencava aquests motlles: Déu no és una figura màximament indignada i gelosa de la llibertat humana, sinó un misteri de bondat i de perdó, tan lluny de Moloc com d'un calçasses. Aquest anunci, massa original per a poder ser tolerat, va provocar una indignació tan forta que Jesús fou ajusticiat acusat de blasfèmia. Era escandalós «desarmar» Déu del mecanisme que ens resulta més rendible: la por. ¿De què serviria Déu, si no ens atemoritza? Nosaltres esdevindríem també ajusticiadors de Jesús per blasfèmia, i sovint fem unes grans lloances de la seva bondat, però entenent-la com una bondat perversa, aquella que anul·la la llibertat de l'estimat.

L'anunci de Jesús fou ràpidament domesticat i en certa forma no va tenir cabuda ni en la primera de les teologies cristianes, consolidada en un món ple de «sacrificis» i reparacions als déus gelosos. Hom pot, fins i tot, arribar a preguntar-se fins a quin punt Jesús va poder restar al marge de la teologia religiosa sacrificial de l'època, tot i que aquesta sospita ens resulta difícil d'aclarir en la mesura que no podem establir clarament fins a quin punt les catequesis evangèliques van condicionar ja la posada per escrit de les seves paraules. De tota manera, als evangelis hi ha unes pinzellades delicioses i atrevides (per exemple, el perdó de la pecadora a Joan 8), que ens orienten sobre el sentit de la provocació de Jesús, i que van ser recuperades pel sistema religiós cristià en forma de teologia sacrificial i reparadora. En definitiva, Jesús no va predicar un Déu que demana expiacions i la mort del Fill per

apaivagar el seu sadisme, sinó que va anunciar l'escàndol del perdó gratuït sense projectar-hi les migradeses mercantilistes i compensadores del psiquisme humà.

Si volguéssim parlar amb propietat de les pinzellades evangèliques més pures traduïdes a la nostra mentalitat, hauríem de dir que Jesús no va morir «per voluntat de Déu», sinó «per la mala voluntat dels homes». Però la gratuïtat del perdó anunciat ha anat essent mantinguda captiva per la migradesa del sistema religiós eclesiàstic. Ens costa tant d'acceptar el perdó gratuït..., que hem decidit administrar-lo sota el nostre control. D'ací els desafortunats intents de traduir els esborronadors exemples de perdó de Jesús en algunes mesquines formes de judici humà, com ha succeït tantes vegades amb els signes sacramentals de la Penitència.

La lògica del perdó ha de ser complementària de la lògica de la culpabilitat. Abans hem vist que l'accés a una bona culpabilitat ve d'un procés intern d'anàlisi i és el resultat d'una elaboració personal. En canvi, l'accés al perdó evangèlic ve d'un procés extern d'anunci. Per a sentir-nos culpables, no ens cal l'Evangeli (cosa que obliden freqüentment els pastors, quan adjudiquen la pèrdua del sentit del pecat a l'allunyament de l'Evangeli); sí que cal, en canvi, l'Evangeli per a sentir-nos, paradoxalment, perdonats; és a dir regalars abundosament de part de Déu. El regal de Déu és un sentiment de llibertat i de franquesa interior que nosaltres ni podríem imaginar si comptàvem només amb els calculats processos compensatoris que dominen la interioritat dels humans.

L'Església faria un treball d'humanització interessantíssim si encertés a establir uns signes que deixessin clar que els mecanismes, sovint ofegadors, de la culpa poden ser trencats per l'anunci d'un perdó gratuït sense cap interès de control ni de compensació.

Actualment molta gent se sent més ben acollida pel psiquiatre —sovint molt millor que pel sacerdot— a causa de l'actitud de neutralitat benvolent que adopta per raons professionals. El sacerdot hauria de sumar a aquesta bona qualitat professional del psiquiatre l'anunci provocatiu que Déu perdona sense cap contraprestació: aquesta és l'única forma de tornar eficaç el perdó, de manera que esdevingui ocasió de conversió. La migradesa humana no ha permès a la teologia, també ben humana, altre símil per al signe sacramental de la Penitència que el judici, el qual mai no evoca el perdó, sinó la confirmació de la culpa. Jesús havia anunciat una altra cosa...; però una vegada més, llegir és molt més difícil que pensar i calcular.

Teologia i antropologia

La culpa i el perdó són un dels temes en els quals és més urgent la connexió entre la teologia i l'antropologia. La jerarquia catòlica es dol sovint de la

pèrdua del sentit del pecat com un dels drames del temps modern. Aquest és un diagnòstic fàcil, fet a favor de la comoditat interpretativa. Més aviat sembla que allò que realment passa és que, d'una banda, l'autoritat religiosa promou —sense gaire èxit, afortunadament— una utilització abusiva de la culpabilitat a favor del sistema (per exemple en el cas de les impertinents i constants intervencions en la intimitat sexual de les parelles), utilització cada vegada més desacreditada i que és eficaç en funció de la feblesa mental. Mentre, d'altra banda, la gent viu cada vegada més, i sense adonar-se'n, un sentiment difós de culpa psicològica, que provoca un malestar cultural i una deriva de l'esperança i de la confiança.

En aquest context, la fe cristiana tindria una important aportació a fer:

- en primer lloc deslliurar la ment humana de la tenalla de la culpa i reforçar aquest alliberament amb l'anunci que Déu no és culpabilitzador sinó autoritzador;
- en segon lloc associar-se al treball personal i social de discerniment de la culpa emmalaltidora per a neutralitzar-la, tot educant en l'autonomia;
- en tercer lloc, i a nivell institucional, denunciar, i primerament a l'interior de la mateixa Església, la utilització de la por i de la llei, cosa que dedueca les consciències, i substituir aquesta utilització per una promoció clara de la dignitat de la persona.

* * *

L'aclariment del tema de la culpa és un dels punts axials pendents dintre la gran revisió que necessita tot el tema religiós enmig de la mutació cultural en què estem immersos. Al cor dels continguts de la salvació que anunciem, les nocions de culpa i pecat esperen encara els bots nous que puguin recollir i contenir el nou esperit humà madurat en la fermentació cultural en curs, i al qual només oferim de moment els bots vells de l'autoritarisme religiós, el legalisme, la utilització dels aspectes més immadurs de la ment, i els reflexos administrativistes del vell juridicisme romà.

UN SAGRAMENT BLOQUEJAT

JESÚS HUGUET

El primer que constatem quan observem el sagrament de la Penitència és que és un sagrament en crisi. Però no en una crisi qualsevol. Es tracta d'una crisi extrema, d'una situació límit. Només cal que mirem la gent que es confessa. Més difícil, potser, seria definir-ne les causes. Puix que aquest sagrament constitueix una mena de punt neuràlgic en el qual conflueixen diverses crisis.

La crisi de la moral: vivim en un temps d'indefinició i de pluralisme, en què sembla que tots els indicadors es belluguin.

La crisi religiosa: sense relació amb Déu, no podem viure les nostres mancances morals com a pecat.

La crisi eclesial: sense un sentit viu d'Església, de la pertinença i mediació eclesials, no es pot entendre què té a veure l'Església amb els nostres pecats.

A aquestes crisis caldria afegir-hi el refús, per part de molts cristians, de la disciplina actual de la confessió individual i íntegra com a «únic model normal i ordinari de la celebració sacramental». L'obligatorietat de la confessió individual i íntegra s'ha convertit avui en la gran pedra d'ensopec. L'home d'avui no acaba de veure la necessitat de dir els pecats a un capellà amb tots els ets i uts: li fa l'efecte d'una pràctica infantil i humiliant. I potser no tota la culpa és seva: l'Església no ha aconseguit encara de donar una explicació clara, senzilla, existencial, satisfactòria i a l'abast de tothom, de l'obligació de dir els pecats a un capellà. Per altra banda no es pot negar que ha estat aquesta obligació, entesa d'una manera excessivament legalista, per no dir abusiva, allò que ha contribuït més a desfigurar el rostre i el sentit del sagrament de la Penitència i que, al nostre entendre, és la causa principal del bloqueig actual.

La situació actual

En aquest atzucac els pastors van veure una escaleta de sortida en la fórmula C del Ritual i van començar a fer ús de les celebracions comunitàries amb confessió genèrica i absolució col·lectiva, sobretot amb motiu de les grans festivitats i amb resultats força satisfactoris. La gent no entenia l'obli-

gació de confessar-se posteriorment, i ordinàriament no ho feia. Això va fer que Roma corregués a tapar ben bé l'escletxa, primer amb un decret de la Congregació de la Doctrina de la Fe i després amb el nou codi de Dret Canònic. En endavant, per a l'absolució col·lectiva sense confessió individual prèvia, ja no serà raó suficient el fet de no poder disposar de confessors simplement perquè s'hagi produït una gran concurrència de penitents, com es pot esdevenir en una gran festa o pregrinació (c. 961,1). Això vol dir que, a la pràctica, aquesta forma queda reservada als països de missió. A més, resta l'obligació de confessar tots i cada un dels pecats greus. I, sagnant-se en salut, el Codi estableix que, perquè un penitent pugui rebre vàlidament l'absolució col·lectiva, ha de tenir el propòsit de confessar individualment, al seu degut temps, tots els pecats greus (c. 962,1). I el cànon següent concreta que el temps degut és la primera ocasió que tingui, abans d'una altra absolució general.

Actualment ens trobem entre una disciplina inflexible, més que mai, i un desori pastoral, ocasionat per una sèrie d'intents desesperats que, d'una manera anàrquica però ben intencionada, es fan des de la base per tal de desbloquejar la situació; tots ells orientats, val a dir-ho, a obviar el gran escull que representa l'obligació de la confessió concreta, i mirant de preservar la substància del sagrament. Per la meua part no valoraria tan negativament uns afanys que són expressió d'una veritable inquietud pastoral. En efecte, als capellans els seria molt més còmode atènyer-se dòcilment a la llei.

I això és el que no es veu clar. Perquè la crisi és més greu del que podria semblar. Ja fa anys, K. Rahner feia una advertència severa: «La història del sagrament de la penitència ens demostra com, per culpa d'un tradicionalisme feixuc i rutinari, una evolució necessària pot veure's retardada durant segles amb gran detriment de les consciències». Perquè el més greu no és que la gent no es confessi. El més greu és que la gent, especialment la més jove, està perdent a marxes forçades el sentit del pecat i del perdó. De vegades, als promesos que vénen a preparar la celebració del seu matrimoni i que volen l'eucaristia, en acabar els dic: mireu, vosaltres comenceu una etapa nova en la vostra vida i convé que la comenceu amb un cor nou; què us sembla si ara preguem a Déu que us doni aquest cor nou tot demanant-li perdó dels nostres pecats? I molts d'ells em miren estranyats, com si els acabés de fer una ofensa.

Comprenem que Roma tingui por de perdre definitivament la confessió privada, si cedeix en les seves exigències. Però els mètodes impositius tampoc no són gaire escaients, sobretot quan afecten matèries tan delicades com és la intimitat de la consciència. I mentrestant, amb l'abandó generalitzat del sagrament de la Penitència, es pot produir un buit irreparable en la vida cristiana.

Per la nostra part, seríem partidaris d'oferir a cada comunitat celebracions comunitàries amb absolució col·lectiva i sense, seguint un ritme que li

permetés de mantenir-se en estat de conversió i de viure la reconciliació amb l'Església, amb Déu i amb els germans; i, al mateix temps, treballar pacienment per la recuperació de la confessió concreta, ajudant a descobrir, sense angoixes ni extorsions, els seus valors i la seva necessitat. Sense obligar que les celebracions col·lectives, ben preparades, poden ser la millor via d'accés a la penitència privada.

Però, com hem dit abans, el major impediment per a poder posar en pràctica la proposta que acabem de fer és l'obligació de la confessió íntegra, cada vegada més insistentment urgida des de Roma. Per això ara, i aquesta seria la meua principal aportació, a la llum dels principis més tradicionals de la teologia i de la pastoral, voldria donar diverses raons per a relativitzar en la present conjuntura l'obligació de la confessió concreta.

Camins de sortida

1. La finalitat essencial del sacrament de la Penitència és ser mediació de l'amor i el perdó de Déu. Ara bé, tota la raó de ser de la mediació és mediar i, si no media, no serveix per a res: «Sacramenta propter homines» (els sacraments són per als homes), deia una fórmula consagrada en teologia.

És per això que ens haurien de fer pensar aquestes consideracions de D. Fernández en el seu llibret «Dios ama y perdona sin condiciones»: «No se trata de hacer fácil o difícil el perdón de los pecados, sino de reconciliarse con Dios i con la Iglesia, de favorecer una conversión sincera, de hacer vivir a los fieles la alegría del perdón y ayudarles a una vida cristiana más auténtica y más comprometida. Si esto se consigue mejor con la celebraciones comunitarias que con la confesión individual, no veo razones para prohibirlas» (p. 20). «Habría que pensar seriamente si la actitud y las normas vigentes no están impidiendo a muchos el recibir la gracia del sacramento con mucha mejor preparación de lo que pudiera ser una confesión individual y si no están privando a muchos de la oportunidad de una conversión y acercamiento a la Iglesia, al imponer cargas y condiciones que Cristo no exigió» (p. 100).

El raonament no valdria si la confessió concreta formés part intrínseca de la mediació sacramental, de manera que no se'n pogués prescindir mai, com passa, per exemple, amb el penediment: si no hi ha penediment, no hi ha sacrament. Però, per la mateixa praxi de l'Església, sabem que no és així.

2. Una altra sortida podria trobar-se en el concepte tradicional d'«integritat moral». Com és sabut, l'Església sempre ha ensenyat que per la confessió era necessària només la integritat moralment possible. El que passava és que la moral casuística havia restringit la impossibilitat moral a unes situacions episòdiques, com la del malalt a la sala de l'hospital o la del nebot que només es podia confessar amb el senyor oncle. Totes les altres dificultats se

solien considerar, de forma indistinta, internes al sagrament. Però, a part d'aquestes situacions, pot haver-hi tot un munt de dificultats, internes al penitent, però no al sagrament, que són tant o més poderoses. Dificultats que poden ser no sols d'ordre individual sinó també d'ordre col·lectiu. En efecte, els prejudicis (en els quals la mateixa Església pot tenir bona part de culpa), els condicionaments culturals, l'educació rebuda i el mateix nivell de fe poden constituir de vegades barreres insalvables. Això explicaria potser les variacions experimentades a través de la història, que han fet que, malgrat l'exigència mantinguda en principi, la confessió particular dels pecats quedés reduïda en la pràctica als casos més escandalosos i que fins de vegades deixés de fer-se.

3. El principi de la «*monitio non facienda*» (l'avertiment que no s'ha de fer). És un dels principis més rancis de la moral tradicional: quan es preveu que una advertència no serà atesa i que l'únic que farà serà crear mala consciència en el destinatari, aquesta advertència s'ha d'evitar. Ara bé, tots sabem que demanar una confessió detallada és, per a la major part dels nostres fidels, com demanar peres a l'om. Per què, doncs, ens hem d'entestar a recordar-los l'obligació peremptòria de confesar-se si volen ser perdonats, com aquell que, si no en vols una tassa, dues? No val més treballar indirectament, promovent en els nostres fidels un procés de maduració que els porti a descobrir la necessitat i els valors de la confessió?

4. Des de sempre, també en la disciplina actual (c. 916), l'Església admet, en alguns casos, el pecador penedit a la comunió sense la reconciliació sacramental prèvia. Tenint, doncs, en compte la realitat pastoral, l'Església podria eixamplar aquesta permissió, generalitzant les celebracions comunitàries amb confessió genèrica i limitant-se a exigir la confessió concreta, per exemple «*intra annum*» (dins de l'any), en lloc del «*quam primum*» (al més aviat possible) del canó 963.

Ara no sé si això arreglaria gran cosa. Però en el seu temps, quan es va fer el Ritual, hauria representat un gran alliberament per a molts penitents de bona voluntat, que potser ja s'han cansat d'esperar.

5. A partir de les normes més elementals de pedagogia pastoral. Admetent que la confessió individual i íntegra és l'ideal vers el qual s'ha de tendir, creiem que el camí per a aconseguir aquesta meta no és la imposició general i indiscriminada (més pròpia, en tot cas, dels temps de cristiandat), sinó una labor pacient d'educació i maduració en la fe i la conversió. En un camp tan delicat com la consciència, les extorsions no són mai aconsellables. I ens hem de fer càrrec que durant molt de temps potser només una minoria serà capaç d'entendre i viure el sagrament d'aquesta manera. No podem pretendre recuperar en quatre dies la credibilitat que per culpa d'una pràctica abusiva i constrictiva hem perdut a través de segles.

L'ideal convertit en llei

Com acabem d'indicar, em sembla que no ens costaria d'admetre que la confessió individual i íntegra, en què el penitent exposa amb sinceritat i confiança la realitat de la seva vida, és l'ideal vers el qual hem de tendir i per al qual hem de procurar educar tant fidels com ministres. Però altra cosa és fer de l'ideal llei. És una dèria que em sembla endevinar en altres disposicions de l'Església. Per exemple, en la moral conjugal. Ja ho sabem que l'ideal seria que els casats en les seves relacions salvaguardessin tots els valors de l'acte sexual; però una altra cosa és fer-ne una llei indiscriminada per a tothom. Ja ho sabem que l'ideal seria que l'amor dels esposos durés per sempre i que, per molt que facin, mai no arribaran a satisfer les exigències d'aquell amor que Jesucrist ha posat en els seus cors en el sagrament; però altra cosa és fer-ne una llei sense excepció. I una cosa semblant podríem dir de la llei del celibat sacerdotal i fins i tot del precepte de la missa dominical. Com podem veure en el sermó de la muntanya, l'ideal cristià és un repte que no es pot encabir. I que, si se'n fa llei, es desnatura-litza.

Es dirà, però, que l'ideal també obliga. I és veritat: obliga a tendir cap a ell. Però obliga a tendir cap a ell d'una manera progressiva. La llei de la gradualitat és un principi consagrat en moral, que dimana de la mateixa naturalesa de l'home: l'home és un ser històric, que es realitza en el temps.

Emmirallar-se en Jesús

Abans d'acabar, voldria fer una reflexió que considero fonamental. Tot el capteniment de l'Església en el sagrament de la Penitència no s'hauria de basar en models jurídics, sinó en la manera d'actuar de Jesús a l'Evangeli. Estem convençuts que la regulació i configuració d'aquest sagrament seria molt diversa si, en lloc de fixar-se només en el lògion joanenc entès en un sentit jurídic més que no pas querigmàtic, s'hagués fixat en el tracte de Jesús amb els pecadors. Si la missió de l'Església en aquest sagrament és de fer present l'amor i el perdó de Déu al pecador penedit, ningú no pot ensenyar-nos millor que aquell que és la màxima presència de Déu entre els homes, com Déu estima i perdona. Al llarg de l'Evangeli podem observar com els pecadors que tenien la sort de trobar-se amb Jesús experimentaven, en la trobada amb Ell, l'amor amb què el Pare els estimava, i al mateix temps que s'obrien a la veritat i reconeixien humilment la magnitud del seu pecat, s'obrien també a l'esperança, se sentien dignificats, regenerats, uns homes nous. Però enlloc no trobem ni rastre de confessions minucioses.

Estic convençut que el sagrament de la Penitència pot fer molt bé als fidels i a l'Església, però amb la condició que sapiguem fer-ne un esdeveni-

ment de veritable qualitat humana i teològica, dignificador i regenerador, a semblança de les trobades de Jesús amb els pecadors.

Això vol dir que potser no tots els capellans estan capacitats per a exercir d'una manera habitual aquest ministeri, el qual constituïria un carisma especial a l'Església. El ministre del sagrament de la Penitència hauria de ser un home d'una gran qualitat espiritual i humana al mateix temps, un home de Déu assenyat, experimentat i amb una gran capacitat d'acolliment. Un home capaç d'ajudar el penitent a retrobar-se, en la veritat, amb ell mateix i amb Déu, i a redreçar la seva vida.

* * *

El Congrés litúrgic de Montserrat urgia a trobar una resposta a la crisi profunda en què de fet es troba el sagrament de la Penitència.

El primer que ha de fer l'Església és posar sobre la taula i discutir obertament, sense pors ni reticències, totes les implicacions teològiques, per tal de poder esbrinar ben bé fins on arriben les seves exigències. En aquest punt, més que en cap altre, l'Església hauria de fer seu aquell principi del concili de Jerusalem de «no imposar més de l'estrictament necessari».

Una bona ocasió serà el Concili de l'Església catalana. Ja sabem que un concili provincial no pot resoldre un problema d'abast universal. Però el que tampoc no pot fer és deixar de tractar amb detenció un problema que afecta tan greument la nostra Església.

Però, què es pot fer mentrestant, en l'actual disciplina de l'Església? Per part dels ministres, no creiem que fos del tot blasmable aquell que fes allò que sincerament creu que, ara i aquí, comptant amb la manera de ser de la gent, és el millor que pot fer. No seria això, en darrer terme, una aplicació del vell aforisme «sacramenta propter homines» (els sacraments són per als homes)? O d'aquell principi canònic que clou el Codi actual: «prae oculis habita salute animarum, quae in Ecclesia suprema semper lex esse debet» (tenint en compte la salvació de les ànimes, que ha de ser sempre la llei suprema en l'Església)? Cert que en aquest punt dels sacraments ningú no pot prendre's la justícia pel seu compte, ni emprar la política dels fets consumats. Però, ¿no va ser la desobediència lúcida, la tensió dialèctica entre institució i vida, la que al segle VI va desencallar les coses?

I, per part dels penitents, és veritat que el Codi diu expressament que aquell penitent que no té el propòsit de confessar individualment, en la primera ocasió que tingui, tots els pecats greus, no rep vàlidament l'absolució. Però, ¿què passa amb aquell fidel que estigui realment penedit davant de Déu, amb l'ànim d'obeir la seva voluntat, però que no acaba de reconèixer aquesta voluntat de Déu en la praxi penitencial concreta de l'Església? Cosa que creiem que no és infreqüent, sobretot entre aquells que s'emparen en les celebracions col·lectives amb confessió i absolució general.

DÉU NO MENYSPREA EL COR PENEDIT

SALVADOR BARDULET

Prou és ben veritat que quan, a la taula de redacció de QUADERNS, sorbí la iniciativa de dedicar un número al sagrament de la Penitència, jo vaig empènyer el carro tant com vaig poder. També és cert que, a l'hora que em fou assignat un article no sabia com posar-m'hi. Quan escric això, encara no sé si l'acabaré. Per una banda, confesso amb tota la sinceritat de què sóc capaç que aquesta qüestió, ara com ara, és al capdamunt de les meves preocupacions pastorals. Més que la conferència episcopal catalana, que ja és dir! Si la situo al capdamunt és perquè estava convençut (i encara n'estic, fent un esforç esperançat de grau superlatiu) que aquest sagrament empenia finalment un bon camí. Per altra banda, però, jo no sé què ha passat. Uns estranys escrúpols i pors estan barrant aquest camí. Jo no tinc cap ganes, Déu me'n guard!, de fer cap atac frontal a la disciplina fèrria que, una hora des de llevant, l'altra hora des de ponent, es vol anar imposant. Tot i que hom té la sensació que aquesta imposició ve més per un imperatiu legal conjuntural que per res més. Però, en fi, jo no vull anar per aquest cantó. Tot el que puguí escriure ara no vol ser altra cosa que expressar en veu alta els meus pensaments i donar suport amb raonaments i explicacions a allò que es podria quedar tan sols en una pura i resignada lamentació: llàstima, tan bé que hauria anat!

El més important, convertir-se

La paraula sàlmica, sàvia i segura, «un esperit que es penedeix, tu, Déu meu, no el menysprees», m'ha estat font saludable de pau i alhora exigència immediata de reconciliació, encara que se'm faci costa amunt. Aconseguir aquesta pau i la joia de la reconciliació tan sols és possible si hi ha hagut el pas previ, el més difícil: penedir-me de veritat, adonar-me que he fet mal a l'altre i a mi mateix i que, davant de Déu, no m'he comportat com a salvat. Si hi ha una paraula i un contingut claus als inicis de la predicació de Jesús, i en tot el que segueix, aquesta és la conversió. I així ha de continuar essent en la predicació eclesial de tots els temps. La conversió, paraula i contingut que la sàvia pedagogia eclesial ens va oferint una i altra vegada, des de decorats diferents, sigui quaresma o temps pasqual, advent o temps de durant

l'any. I així cada any i tots els anys que dura la nostra vida. Perquè sense la conversió, no hi ha necessitat de salvació, ni de perdó, ni de reconciliació; tampoc no hi ha seguiment de Jesús. I el que costa, i el que ens costa,... és la conversió.

Amb aquests prolegòmens de sermó quaresmal només vull arribar a una qüestió que em sembla important de tenir en compte. Quan s'escriu o es parla de la utilització d'una o d'altra de les fórmules que hi ha establertes en el ritual, immediatament sorgeixen comparacions sobre si és més fàcil o més difícil una o altra, sobre si es fa més barat o més car... Sincerament, em sembla fora de lloc. Sempre és i serà més difícil convertir-se que no pas confessar-se. Els punts de referència deuen haver de ser sempre la conversió i el penediment de cor.

Totes tres fórmules

Obrir, com ho fa el Ritual, amb dues fórmules més la manera pràctica de celebrar el sagrament de la Penitència no suposa arraconar la fórmula que ha estat vigent com a única fins ara. Ningú no negarà ni nega que la confessió individual és una riquesa adquirida en l'Església. I és bo que tot cristià pugui utilitzar aquesta fórmula quan ho desitgi.

Cada cristià, en moments donats, més sovintejats o no tant, cadascú s'ho sap, i per circumstàncies concretes (la vida personal dóna molts tómb), agrairà qui-sap-lo de poder-se acostar al prevere, conegut o anònim, tant li fa, per a explicitar fil per randa el seu penediment i per a rebre el gest sacramental que fa palpable el perdó de Déu.

Però també hi ha cristians, i no ve d'ara, que no han passat ni passaran mai per un confessional o, millor dit, per la confessió individual. No em refereixo pas als batejats allunyats d'aquest i d'altres sagraments. Parlo de cristians amb capacitat de mostrar a Déu el seu cor penedit i amb ganes de continuar el seu camí de conversió. I que alhora, conscients com són de la dimensió comunitària de llur fe, troben coherent de mostrar amb un gest extern davant la comunitat tant el penediment com la conversió i poder rebre així el signe sacramental del perdó. El pas més costatut i difícil, el fan. El desacord el tenen en el mètode escollit per l'autoritat de l'Església per a explicitar el gest personal del penediment.

Tenint al davant el nou ritual de la Penitència, malgrat les caucions i precaucions amb què s'introdueix la fórmula tercera, la de l'absolució general, un hom albirava, primer, que cap de les tres fórmules no havia de quedar arraconada o substituïda per una altra. Segon, que mantenir, teòricament i pràctica, les tres fórmules era ampliar les possibilitats de recepció del sagrament a tots els cristians amb el cor penedit i amb afany de convertir-se.

Un canvi d'aires

De tot el bé de Déu de nous rituals apareguts després del concili Vaticà II, tres els he adquirits personalment i formen part de la meua biblioteca particular. El de la iniciació cristiana d'adults, per la introducció en la qual es fa un resum del catecumenat amb un intent d'adaptació al temps actual i perquè em temo molt que aquest ritual està passant molt desapercebut. El del sagrament de la confirmació, per raons acadèmiques i perquè, al llarg de deu anys, n'he estat, d'aquest sagrament, ministre delegat ordinari. I el del sagrament de la penitència, que m'estimo més que cap altre. Ja he dit en més d'una ocasió que el guardaré com una relíquia. Si més no, i si no hi ha un canvi d'aires, per a poder mostrar allò que podia haver estat una forma diversificada d'expressar externament i comunitàriament el penediment i el gest visible del perdó de Déu a través de l'absolució.

Ja sé que se'm dirà que aquest ritual que a mi em sembla qui sap què va carregat en les introduccions i en les rúbriques (òbviament en lletra vermella) de caucions, de precaucions i d'obligacions posteriors. Totes en referència, és clar, a la fórmula tercera, la que porta més càrrega de novetat. Pel que fa a les obligacions posteriors, deixant a part la necessitat de clarificació de llur fonamentació exegetica i teològica, són, si més no, font d'una casuística interminable i alhora innecessària. Si no és que es procedeix a fer res-sorgir i a actualitzar la llista de pecats reservats.

El que vull dir és que totes les caucions amb que és presentat el ritual de la penitència, les comprenc. Per dues raons. Rellegir ara, en la perspectiva de gairebé trenta anys de l'esdeveniment conciliar, els seus documents, fa adonar que són un mosaic d'aportacions molt diferents, fruit d'un cúmul de negociacions costoses i a vegades força enfrontades, la qual cosa comporta que afirmacions solemnes vinguin retallades a sota mateix per peròs sorgits dels «juxta modum». Té tota la raó aquell teòleg flamenc que ens recomanava de no caure en la trampa de fer guerra de textos treus dels documents conciliars. Hi és tot, el d'abans i el d'ara, el vell i el nou. Per aquest cantó va la primera raó de la meua comprensió. La segona, molt lligada amb la primera, és la prudència i el tacte de l'autoritat de l'Església a l'hora d'introduir canvis en maneres de fer temps ha establertes. Canvis, per tant, conjunturalment importants. La fórmula C del ritual de la penitència, per la seva novetat, participa d'aquesta característica. I cal, evitar, jo hi estic totalment d'acord, una banalització del gest sacramental. Però també cal evitar que el reguitzell de caucions, precaucions i obligacions posteriors ofegui i barri el pas a un mitjà que l'Església, reunida en concili, s'ha donat. En altres canvis, que ara considerem de menys importància, escrúpols i pors també hi planaren. Els permisos, per un any, de celebració de misses vespertines venien carregats de precaucions i amb obligació posterior d'escriure informes meticulosos. I no parlem de l'abandó del llatí a favor de la llengua

del poble, un canvi conjuntament tan important que petits sectors de cristians s'han desdit de seguir, convençuts que això traïa el nucli fonamental de la fe cristiana i de la comunió eclesial.

Jo em quedo, doncs, amb el ritual de la penitència i el guardaré amb tot de respecte. Convençut que les seves tres fórmules, totes tres, reflecteixen la primera intuïció conciliar: «El ritu i les fórmules de la Penitència es revisaran de manera que manifestin amb més claredat la naturalesa i l'efecte del Sagrament» (Constitució sobre la sagrada litúrgia, 72)

«A cada mudada perdem un llençol»

Puc dir que el «Catecisme de l'Església Catòlica» l'he inaugurat amb la lectura del capítol dedicat al sagrament de la penitència i de la reconciliació, amb el corresponent escoli sobre les indulgències, qüestió aquesta que, dit sigui de pas, mai no he entès gaire. He trobat curiosa la relació que fa el catecisme de les cinc maneres, i llur justificació, d'anomenar aquest sagrament. Fet el repàs, he tingut la sensació que a cada nou document es compleix la dita popular «a cada mudada perdem un llençol».

Fa més temps, em vaig llegir de pe a pa el document dels bisbes espanyols «Deixeu-vos reconciliar amb Déu», prenent-ne apunts textuais, fent subratllats i posant interrogants. No faig aquesta confessió amb aires d'heroïtat (tot i que el document és ben llarguet), sinó tan sols per a reiterar el que he dit de bon començament, que la qüestió m'obsessiona tant que fins i tot me'n faig creus. El document, doncs, comença amb una colla d'afirmacions, veritable bona notícia, que eixamplen el cor: «L'anunci joïós de la reconciliació es troba al centre mateix de l'Evangeli de Jesucrist, que és gràcia i perdó, salvació i pau. Aquest do és el primer fruit de la redempció...», etc., etc. Després, amb les prop de cent quaranta pàgines que segueixen, la cosa es va complicant més i més. I no li'n vull treure jo, ni em pertoca, cap mèrit pel que fa a la seva acurada elaboració. Té pàgines molt ben aconseguides.

Voldria tan solament ressaltar ara l'anàlisi que fa de la crisi de la confessió individual i de les objeccions que s'han fet i es fan a aquest camí únic de practicar el sagrament. L'anàlisi és rigorosa i exhaustiva. Les objeccions hi són explicades de manera real, objectiva i sense cap revolt ni eufemisme. Tant, que a l'hora de fer front a l'anàlisi i a les objeccions, no s'acaben de trobar els raonaments i els arguments prou vàlids o, si més no, adequats.

La crisi de la confessió individual

La crisi de la confessió individual com a camí únic de manifestar externament i comunitària el penediment i de rebre el gest sacramental del perdó de Déu ha estat molt ben explicada, com acabo de dir, pels bisbes espanyols. Jo només vull insistir que aquesta crisi ha existit des de molts anys enrere. Molts, i segurament tots, hem conegut cristians capaços de penedir-se i desitjar el perdó de Déu en l'Església que no s'han acostat a cap capellà per les raons que els senyors bisbes expliquen. El fet és que, des de temps ha, hi ha hagut una no acceptació, respectuosa i tàcita, d'aquesta llei eclesiàstica.

Això no ha passat en cap altre sacrament. Només hi ha hagut alguna reticència pel que fa a l'antigament anomenada extremaunció, però sempre salvable.

A més, tots els altres sacraments es reparteixen a desdir amb una ampla i generosa benvolença, passant per alt caucions, precaucions i obligacions posteriors. Amb l'escàndol de més d'un que, amb aquesta praxi, hi veu compromesa la seriositat del missatge cristià.

Quan, en canvi, un grup de cristians conscients (els altres no s'apunten ni a la fórmula A, ni a la B, ni a la C) veuen ampliada teòricament la possibilitat de celebrar el sacrament de la Penitència, a la pràctica se'ls en barra el pas dient que, fet i fet, només hi ha una manera de celebrar-lo.

Aquella praxi sacramental generosa, segurament nascuda de l'afirmació «sacramenta propter homines» (els sacraments han estat fets en benefici dels homes), em plauria de veure-la aplicada, i amb més raó i fonament, als qui s'acosten, sense altre motiu que l'afany de conversió i el desig de celebrar el perdó de Déu, al sacrament de la reconciliació en qualsevol de les seves tres modalitats.

El respecte a la consciència individual

A l'apartat segon he deixat escrit que la confessió individual és una riquesa adquirida en la praxi eclesial. N'estic totalment convençut. Com també he deixat escrit que cap de les tres fórmules del ritual no ha de quedar arraconada. La celebració de la Penitència amb un sol penitent, tampoc.

Ara bé, «hem de mirar, avui especialment, de repensar amb profunditat la confessió individual». Així ho diuen els senyors bisbes en el document esmentat, a l'hora d'assenyalar els defectes amb què s'ha caigut en la praxi d'aquest sacrament. Mantenir aquesta fórmula en tota la seva riquesa significativa i eclesial demana ser summament primmirats i delicats, tant per part de qui obre la seva consciència davant del prevere, com per part, i molt principalment, del prevere que, pel seu ministeri, és receptor de l'obertura d'aquest nucli personal íntim.

En la nostra societat la llibertat personal ha passat a ser patrimoni intocable i els drets de la consciència individual han agafat un gran relleu. El respecte a la pròpia consciència és considerat un dret fonamental de l'ésser humà. Així ho vaig aprendre dels tractats de moral d'abans del concili, perquè no sigui dit que els mals vénen de després.

Aquest respecte deu ser el principal i més seriós trencacolls que ha fet aparèixer d'una manera sorollosa la crisi de la confessió individual. I no solament en relació a qui es confessa, sinó també en relació al confessor. Cada dia creix més el respecte i el temor a escoltar la intimitat més fonda de la persona. Més d'un company prevere m'ha manifestat en conversa amical que no es trobava pas preparat per a aquesta tasca pastoral. I alerta!, no es tracta pas de parlar de feines còmodes o incòmodes, de trobar-s'hi més bé o més malament. Això fóra banalitzar la qüestió i oblidar-ne la seva profunditat. Qui sap si, a la llarga, s'haurà de primfilar més la concessió de les llicències per a confessar!

Ja que estem en aquest punt, he de transcriure textualment el que escriu el biògraf de Jaume Balmes: «... Sentía un cierto terror sagrado al ministerio de confesar. 'Siente desmayos mi corazón,' decía, al solo pensamiento de sentarme en el confesionario para oír los pecados de mis hermanos. Solamente por obediencia o en caso de necesidad urgente, podré decidirme...' Es en verdad extraordinario este sentimiento, que no puede atribuirse a escrúpulos —que nunca los tuvo—, sino a una profunda humildad mezclada de un sentido íntimo de reverencia a la vida íntima de un ser libre. En cambio él tenía siempre su confesor, con quien gustaba de consultar hasta sus trabajos apoloéticos». (1)

Tot plegat em fa reiterar un cop més que la pràctica normalitzada de les tres fórmules contingudes en el ritual de la penitència obriria nous horitzons en la celebració d'aquest sagrament. «Esforcem-nos —escrivia l'arquebisbe metropolità, Josep Pont i Gol, en la presentació del ritual, l'any 1976— perquè totes les possibilitats que ofereix el Rítual de la Penitència que avui posem a les vostres mans aconseguixin una major estima d'aquest sagrament de la reconciliació que l'amor de Jesucrist ha deixat a la seva Església i que la nostra feblesa necessita»: Privilegiar-ne una o altra, pel cantó que sigui, no serà mantenir aquest sagrament en crisi permanent?

I encara un apunt sobre el secret de la confessió. Per tal que el lector no s'esveri, ja dic per endavant que no he de fer cap acusació a ningú que hagi trencat el secret posant al descobert pecat i pecador. Déu me'n guard! Però jo tinc un mal record de jove. Venien uns «padres» a predicar-nos exercicis espirituals i sovint ens explicaven confessions que ells havien rebut, adver-

(1) CASANOVAS, Ignacio SI. «Balmes, su vida, sus obras y su tiempo»
Ed. Balmes, Barcelona, 1942, V.I., pàg. 265. Lamento no tenir a mà,
en aquest moment, l'original català, publicat l'any 1932.

tint prèviament, això sí, que ni de lluny podíem deduir de qui es tractava. Per a mi, aquest procedir era trencar el secret de confessió. En bé de la suma delicadesa i del primmirament apuntats més amunt, mai per mai no s'ha de fer cap mena d'ús, ni que sigui genèric, ni tan sols per una suposada edificació de l'auditori, dels pecats o de les virtuts de qui ha obert la seva consciència al confessor. Massa sagrat és això!

Un fet pastoral d'avui. La fórmula B

Finalment, una incursió molt directa en un fet pastoral d'avui i que molts companys preveres constaten. La parròquia convoca a la celebració comunitària de la penitència. Ritu B, per a la reconciliació de diversos penitents amb confessió i absolució individuals. Aquestes convocatòries solen ser seguides per un nombre de cristians força respectable. Una part dels assistents, més nombrosa o no tant, depèn del lloc i de circumstàncies, no passa pel confessor. Tots, uns i altres, han sortit de casa per a mostrar l'adhesió interna i externa a l'exigència de conversió, al penediment dels seus pecats, i per a poder celebrar el perdó de Déu. És per aquest motiu i per cap més que s'han aplegat a l'església. Uns, però, tenen a l'abast el gest sacramental de l'absolució. Els altres, no poden tenir-lo?

* * *

Si tot el que he escrit no va a missa, ho retiro ara mateix. Em quedaré tan sols amb la lamentació per on he començat: llàstima, tan bé que hauria anat! I hi hauria anat, de bé, perquè totes tres fórmules, a la llarga i amb naturalitat, s'haurien arreglerat en el capítol de riquesa adquirida en l'Església.

TOT JUST COMENCEN ELS CANVIS

JOSEP ESCÓS

No anem a la caça del culpable

No anem a la caça del culpable, sinó a la recuperació de la persona. «El que jo vull és amor i no ofrena de víctimes» (Mt 9,13). Aquest criteri ha d'il·luminar els canvis en la reconciliació.

No cal espantar-se pas de les innovacions. Tot canvia i també ho haurà de fer el sagrament de la reconciliació, si volem entrar al món nou que, de grat o per força, ens toca viure. La gent no es confessa i els joves menys. Els emigrants n'estan més allunyats encara. Els mitjans de comunicació es riuen del pecat.

Per contra, els jerarques de l'Església, com qui es defensa d'una bèstia gegantina, ens omplen de documents, precisant-ne els termes en la més estricta ortodòxia; aconseguint almenys que ningú no els entengui. Aquest seu llenguatge no interessa la gent d'avui.

La dificultat rau a trobar paraules per explicar el pecat. Paraules que siguin enteses per la gent. Dic paraules, no conceptes. El que ens falta és trobar el gènere literari que pugui entendre la veïna de la meua escala. De fet aquest problema és general en l'Església d'avui perquè s'aferra a la intocabilitat dels ritus que certament havien estat significatius en alguna època. No dic pas en totes.

Un cop entès el que volem transmetre haurem de buscar gestos i signes nous que també siguin entenedors. Aquests, agradi o no agradi a la jerarquia, hauran de ser assumits pels nous rituals. Mantenir només els antics és deixar que continuï aquest patètic compte enrere, aquest degoteig de fa molts anys.

Què és el pecat?

És l'ofensa a Déu. Com sempre. Però, quan s'ofèn Déu? Quan no arribem a ser persones. Ell vol que tinguem vida i que la tinguem abundant (Jn 10,10). Ell vol que ara, en aquest món, tinguem aquella vida eterna que con-

sisteix a conèixer-lo a ell com a Déu veritable i Jesucrist el seu enviat (Jn 17,3). Ara ens hem de recuperar. Cal dir que això no s'ha negat mai en la història de l'Església. He insistit en aquest aspecte perquè si la nostra mirada és sobretot remarcadora del futur celestial, tot és diferent.

Vegem, doncs, tres maneres de contemplar l'ofensa feta a Déu:

1. Déu s'ofèn (i és pecat) quan no reconeixem el que hem rebut i actuem com si tot el que hem rebut fos propi nostre. Com aquell fariseu que no dona cap opció a Déu: «Jo he fet dejuni, jo he fet almoïna, jo he pagat el delme... No sóc com els altres» (Lc 18,9-14). Déu ha d'estar a la meua!

Això es repeteix en el fill cregut enfront dels seus pares, en el militant que no agraeix el do del moviment, en el creient que no reconeix els beneficis de l'Església, de la qual hem rebut l'Evangeli. Això és manca de fe.

2. Déu s'ofèn (i és pecat) quan no reconeixem el germà que ens necessita. Podem contemplar el germà gran del fill pròdig irritant el pare per negar-se a mirar el seu germà (Lc 15,11-32). Ja no dic fer mal al germà, perquè mirar el pecat des del mal fet als altres és entrar en un reduccionisme empobridor, com el que ens envaïx actualment.

Això es repeteix quan no ens adonem del germà ensorrat per la droga o l'alcohol o quan no veiem el veí en atur a qui no surten els números. No veiem el caigut i passem de llarg (Lc 10,25-37), no tenim en compte el company o la companya de grup que vol parlar o que no aprova els estudis. No s'hi val a preguntar si «potser hem de ser guardians dels nostres germans» (Gn 4,9), perquè fer aquesta pregunta és una punyalada per al Pare. Això és manca d'amor.

3. Déu s'ofèn (i és pecat) quan no reconeixem l'Esperit que hi ha dintre nostre i ens acovardim davant la vida. Com aquell noi a qui ja només li quedava de veure com els porcs que guardava s'afartaven de glans mentre ell no menjava (Lc 15,16). El pare es disgusta quan veu el fill tan ensorrat. Jesús ens parla d'un Déu que vol que ens aixequem perquè tot és possible per al qui creu (Mc 9,23).

Això es repeteix quan ens deixem atrapar per la droga, el sexe o l'alcohol (i això disgusta el Pare). O quan no fem servir els talents o eludim els compromisos a favor de grups o persones. Això és manca d'esperança. El plaer ens menja i ja no valem res.

Els signes

Aquesta manera de veure el pecat ens il·lumina els ulls, però quan veiem la pràctica de la confessió ens cauen les llàgrimes. És clar que deu haver-hi capellans excepcionals que aconsegueixen ajudar el penitent a recuperar la descoberta del Pare, la mirada cap al germà oblidat i la decisió d'actuar amb coratge.

Però el ritual, tal com està establert, porta al mercadeig de punts d'un penitent que, com Marta, es penedeix de no haver treballat prou per tenir la casa digna del Senyor, i en canvi no es preocupa d'allò que és l'essencial (Lc 10,38-42).

El ritual ens recorda les èpoques de predomini de l'Església en què tot-hom que volia els favors de la «institució», passava pel reconeixement de la seva culpabilitat davant un jutge molt benèvol, això sí, que li donava entrada a la casa. Això només pot funcionar en països on l'Església té encara el predomini del poder. El poble ha intuït aquest desfasament i, amb tota naturalitat, ha deixat la confessió.

No nego pas la validesa del sagrament tal com es realitza, només faltaria!, sinó que en deploro el gest fora de temps i de lloc.

Hi ha encara un altre aspecte, el psicològic. Hi ha capellans coneixedors de l'home i de la dona que saben dir-los paraules que equilibren el penitent que els escolta. Però això no és el sagrament, sinó encert psicològic. No ens hem de confondre.

Cap a uns signes nous

Qualsevol pot repartir pa entre els necessitats. No és privilegi de l'Església ni dels capellans. Però quan entre gest i gest, l'Església recorda que Jesús, partint el pa, ens donava la seva pròpia vida, tenim l'Eucaristia: és el signe sagrat. Després, agraiïts, tenim el coratge de continuar repartint el pa (Càritas, acolliment d'emigrats, defensa dels aturats...).

He parlat de tres aspectes teològics del pecat. Ara suggeriré tres maneres de realitzar signes de perdó. Faré córrer la imaginació, que és el que falta en el moment actual.

1. Qualsevol pot tornar al Pare reconeixent el do rebut. Qualsevol pot fer un obsequi als seus pares o educadors o fer un escrit de valoració del que ha estat l'Església o el moviment per a la seva pròpia vida. Si aquest reconeixement es fa dins la pregària i davant els germans creients és *un signe sagrat* de reconciliació. Si l'Església estableix que hi ha d'haver un prevere perquè el signe sigui reconegut, que hi sigui. Però que aquest no obliï que el perdó ha de palesar el trencament de l'egoisme, la recuperació dels dons rebuts i el nou lligam amb el Pare, amb l'Església, amb la família, amb el grup eclesial...

Els jerarques que vindran hauran de tenir el coratge de dir-ne sagrament, d'aquesta mena de signes novells (Mt 13,52).

2. És feina de tots retrobar el germà que ja no diu res per manca de veu. Com Jesús, també nosaltres podem aturar-nos davant qualsevol invalidesa i preguntar als qui en sofreixen si es volen curar (Jn 5,1-9). Quan aquest gest el comuniquem als germans creients en la pregària, tenim *el sagrament*. Si

l'Església, per donar-hi validesa, reclama que hi hagi un prevere, que hi sigui. Però que aquest no oblidí (encegat pels ritus oficials) que celebrem que algú es mou a favor de la recuperació del germà. Reconciliem el cel i la terra en el gest de retornar la imatge de fill de Déu al germà desheretat.

3. Es necessita coratge per aixecar-se quan és un mateix el qui està ensorrat. El fill pròdig n'és un exemple i el pare fa una festa per celebrar-ho. Quan tu, creient, recuperes el matrimoni i deixes la parella il·lícita, o quan entres en un procés de desintoxicació etílica, has triat el camí del perdó. Si tu assumeixes una responsabilitat que defugies i qualsevol d'aquests gestos el fas davant una comunitat creient, *confesses* la força de l'Esperit que hi ha dintre teu. És el *sagrament*, perquè reconeixes la vida de Déu en el teu interior. Si l'Església per donar-hi validesa, reclama que hi hagi un prevere, que hi sigui. Així aquesta confessió no serà només amb els quatre que t'escolten, sinó amb tota l'Església. I que el que presideix aquest ritual no oblidí de remarcar la joia de tots els àngels del cel (Lc 15,10).

* * *

I la confessió secreta, persona a persona? Ningú no haurà pas de suprimir-la. Serà una de les fórmules possibles. Quedarà com gest obsolet, però vàlid. Dic obsolet, perquè ja m'agradarà veure com s'hi aconsegueix la riquesa i la varietat exposada anteriorment. Algú possiblement hi donarà tot el sentit. Però jo jugo a favor de la imaginació i dels nous signes, mentre no em demostrin que aquests, com els que he exposat, no són evangèlics ni eclesials.

Encara voldria expressar un somni. Somniar és de franc. Arribarà un temps en què alguns nous jerarques de l'Església tindran inventiva i no els farà por la novetat. Algú haurà de donar forma als nous signes sacramentals, perquè és un error nostre fer-los, trobar-los, i dir que ja tenen validesa simplement si nosaltres hi creiem. Només l'Església pot donar sentit de comunió universal i visible al gest de cada u. Per sort, avui molta gent fa córrer la imaginació.

ESGLÉSIA EN MARXA

UNA QÜESTIÓ QUE EM PREOCUPA

RICARD M. CARLES

El 13 de novembre de 1992, el senyor arquebisbe de Barcelona adreçava una carta a tots els sacerdots de l'arxidiòcesi amb ocasió de l'advent. Després de referir-se al concili provincial i al pla pastoral diocesà, passava a parlar del sagrament de la Penitència. És la part que recollim. Naturalment, els subtítols no figuren a l'original.- Red.

Avui, i en la línia d'aquests importants esdeveniments, voldria compartir amb vosaltres una qüestió que em preocupa seriosament des de fa temps. He compartit aquesta pre-

ocupació amb els bisbes auxiliars i amb els vicaris episcopals. Ara ho vull fer amb vosaltres i proposar-vos uns camins de solució.

Em refereixo a les celebracions del sagrament de la penitència o reconciliació. Sovint m'arriben cartes i comunicacions orals de preveres i laics demanant la meua intervenció. És lògic, ja que als bisbes és confiada la vigilància sobre l'observança de la disciplina dels sagraments, la regulació de la qual, com sabeu, correspon exclusivament a la Santa Seu.

Algunes qüestions

Sé que en algunes parròquies i llocs de culte, els fidels acudeixen en bon nombre, sobretot per l'advent i per la quaresma, a celebracions comunitàries del sagrament i que aquestes assoleixen un nivell de participació conscient i fervorosa molt notable, malgrat que s'impar-teixi solament l'absolució col·lectiva. Sóc ben conscient que la problemàtica entorn de la celebració del sagrament de la penitència no es redueix a aquest tipus de celebracions (o a l'ús de la tercera fórmula del ritual). La pèrdua o devaluació del sentit de la transcendència i de la noció del pecat; el subjectivisme que domina les ideologies i sentiments avui tan difosos en la nostra societat; la manca de preveres suficients, entre altres raons, han influït decididament en l'actitud dels molts fidels que no acudeixen al sagrament, o que es mostren reticents a la forma individual de celebració del sagrament i en la d'alguns preveres que, amb la més bona intenció, han optat per la forma extraordinària.

Tanmateix sabem que el recurs a la tercera fórmula, la disciplina actual de l'Església l'autoritza només en casos realment excepcionals i que no reconeix que es donin habitualment en els casos en què, de fet, s'ha administrat fins ara en alguns llocs.

La qüestió és greu. Però hi ha encara un altre factor de preocupació. S'està creant entre nosaltres una situació difícil, ja que uns se senten desautoritzats i els altres desacredi-

tats per la manera que en les respectives parròquies se celebra el sagrament. Els mateixos feligresos poden fer diferenciació —i, de fet, en les comunicacions que m'arriben ho fan— entre preveres, per la diferència de les seves actituds davant la disciplina establerta de l'Església en matèria tan greu.

Les actituds i les obres penitencials són de la màxima importància per a una vida autènticament cristiana. Tot nou impuls de vida cristiana pressuposa sempre conversió i penitència, com Jesús ho exigeix per a rebre l'anunci joiós del Regne. El sagrament de la penitència és el gran do de Jesús a nosaltres, els seus deixebles, per a expressar amb més profunditat aquesta actitud de conversió i alhora rebre indefectiblement els auxilis de la seva gràcia per a viure d'acord amb la nostra dignitat de fills de Déu, amb santedat i justícia.

Unes propostes

Per això i per a superar decisions i contrastos sempre perniciosos, us demano la vostra diligent reflexió i generosa acceptació del que us proposo tot seguit:

A les parròquies o centres de culte en els quals mai, o només en comptades ocasions, no s'ha fet ús de la tercera fórmula, o bé aquesta pràctica ha estat corregida recentment o es considera que sense greu dificultat es pot canviar el costum, que no s'iniciï o es mantingui la celebració de la penitència amb

confessió i amb absolució col·lectives.

A les parròquies o centres de culte on, des de fa anys, es venia practicant, que, amb bona pedagogia i amb tacte pastoral, s'instrueixi els fidels sobre la disciplina actual de l'Església i es faciliti la recepció del sagrament amb acusació dels pecats i absolució individual, en les celebracions comunitàries ja convoca-des.

Us exhorto a facilitar l'accés habitual a la recepció del sagrament, amb l'ajuda mútua entre els preveres veïns. Es tracta d'un dret dels fidels que ni podem negar-los ni convertir-lo en difícil d'exercir.

A més de la gràcia específica del sagrament, tots tenim l'experiència de com —en la confessió individual— els fidels tenen ocasió de rebre aclariment en els dubtes, ànim davant les dificultats, enfortiment del propòsit d'esmena i motivacions i mitjans concrets, per tal de no aturar-se en la maduració del seva existència cristiana.

He demanat als bisbes auxiliars i als vicaris episcopals, i ho faig també ara als arxiprestos, que en les reunions arxiprestals habituals de preveres promoguin l'intercanvi fratern de criteris i experiències, amb

vista a trobar la manera més adequada i eficaç de fer les oportunes adaptacions, sense malmetre els fruits de la participació fervorosa dels fidels aconseguits en les celebracions comunitàries. Demano també a la Delegació de Pastoral sacramental i de Litúrgia que aporti la seva anàlisi i la seva reflexió pertinents. El Centre de Pastoral Litúrgica, amb les seves publicacions, pot oferir-nos, com ha fet en altres camps, un magnífic servei.

* * *

No voldria que les reflexions que us he exposat i la pauta d'actuació que dono en aquesta comunicació, oberta i confiada als meus preveres, sigui interpretada o utilitzada com una desqualificació o censura per a ningú.

Confio, estimats germans sacerdots, que el vostre seny pastoral i la vostra generosa disponibilitat, de la qual tinc tantes proves, farà possible que ben aviat, ens trobem, també pel que fa a la celebració d'aquest sagrament, joiosament agermanats en la pràctica fidel de la disciplina de l'Església. Us encomano al Senyor amb el meu sincer afecte envers vosaltres.

LA PASTORAL DEL SAGRAMENT DE LA PENITÈNCIA

PREVERES DE L'ARXIPRESTAT DE SABADELL-NORD

El 13 de novembre de 1992, a l'entrada de l'advent, l'arquebisbe de Barcelona, doctor Ricard M. Carles, adreçava una carta als preveres de la diòcesi convidant-nos a fer un «intercanvi fratem de criteris i experiències» pel que fa a les celebracions del sagrament de la penitència o reconciliació. Valorant la importància de la proposta del senyor arquebisbe i del tema en qüestió, els capellans de l'arxiprestat de Sabadell-nord vam dedicar-hi diverses reunions, convençuts que calia exposar els nostres criteris i experiències sincerament i fraternalment, donat que s'hi jugava un major bé per al poble de Déu i la possibilitat d'incidir en la clarificació d'un sagrament històricament molt controvertit. Us oferim el resum d'aquesta reflexió per si pot ajudar a avançar cap a una comprensió més evangèlica del sagrament i una pràctica pastoral més eficient.

* * *

1. La pràctica pastoral, referida al sagrament de la penitència o reconciliació, ha estat molt diversa en el nostre arxiprestat, com ho és la realitat de les persones que ha d'aten-

dre, des de barris gairebé marginals fins a altres d'un nivell socio-cultural més estable.

2. Pel que fa a la tasca pastoral, bé podríem parlar, com en la generalitat de la nostra diòcesi, de situació extraordinària, fins i tot greu. El promig d'edat dels preveres d'aquest arxiprestat és de 60 anys. La formació d'equips de preveres, que alleugen la solitud i donen suport al treball comú, no resol la situació d'haver d'atendre sols, en molts casos, la comunitat que se'ns ha confiat i centres de culte a la vegada, combinar el treball parroquial amb l'atenció als moviments de joves i adults, la catequesi, la presència en el món del treball, escoles, hospital, l'acolliment dels allunyats que demanen sagraments (matrimoni, bateig, primera comunió...), etc.

3. Enmig de tot això, maldem per fer arribar, de la millor manera possible, la salvació als homes i dones d'avui que manifesten el seu desig sincer de conversió, la seva adhesió a la Paraula i reconeixen la mediació sacramental de l'Església.

4. Entre els nostres cristians —practicants habituals o no— no es pot parlar, en general, de crisi del sagrament de la penitència, sinó més

aviat de crisi de la religiositat tradicional, que ha estat sotraguejada per canvis socials profunds, els quals no sempre l'Església ha sabut il·luminar i orientar suficientment.

5. Quant al sagrament de la penitència, durant molts decennis vam practicar exclusivament la confessió individual (de la qual cosa n'estem profundament agraïts al Senyor), però no per això podem dir que el poble de Déu fos en altres èpoques més conscient, responsable i madur que avui, pel que fa a la seva resposta i vivència cristianes.

6. Les nostres comunitats i parròquies, formades per cristians practicants que cerquen una major coherència entre la fe i la vida, més aviat han avançat cap a una millor comprensió del sentit personal i social del pecat, una consciència més realista de la pròpia condició pecadora, de la necessitat de la gràcia sacramental i, per tant, de la necessària mediació eclesial.

7. En qualsevol cas, no es tracta de suprimir o menysvalorar la confessió individual, sinó d'aconseguir que sigui més acceptada, traient-li la condició d'obligació enutjosa, i valorant-la en el sentit més veritable, com un mitjà més que se'ns ofereix per avançar, d'acord amb les pròpies condicions i necessitats, pel camí de la conversió i la reconciliació.

8. La reticència a la confessió individual com a forma exclusiva i obligatòria, que hi pugui haver en molts cristians practicants, es deu més aviat a una revalorització de les formes comunitàries, la qual està formant uns creients amb una fe

més personal i menys rutinària, més adulta i responsable, conscients de la necessitat d'adequar cada vegada més la pròpia vida a les exigències de la fe i amb una estima molt més gran de la Paraula.

9. Pel que fa a la primera confessió dels infants, si bé estem d'acord que en aquesta edat no són subjecte de pecat, creiem que és convenient que dintre del procés de la iniciació cristiana tinguin una experiència personal del sagrament de la reconciliació, especialment mitjançant una de les fórmules de celebració comunitària.

10. A fi que «els fruits de participació fervorosa dels fidels aconseguits en les celebracions comunitàries» no es malmetin, com demanava el senyor arquebisbe, proposem que el fruit de les reflexions fetes pels arxiprestos de la diòcesi sobre les dificultats i reeiximents en la pràctica pastoral del sagrament de la penitència siguin presentats a la congregació corresponent de la Santa Seu, a fi que disposi de més elements a l'hora de regular-ne l'observança, a fi que tothom qui cerca la veritat tingui la possibilitat de convertir-se i reconciliar-se amb l'Església.

* * *

La comunicació del senyor arquebisbe, tot i algunes inquietuds que va suscitar en un principi, va ser ben rebuda com a punt de partida per a un necessari diàleg, el qual no sempre és fàcil, a causa de la diversitat de parers i la dificultat que

comporta una pràctica pastoral que tingui en compte el bé de les persones i l'adequada celebració dels sacraments que Crist ha confiat a l'Església. Aquesta s'ha de manifestar sempre Mare i Mestra que, com el Senyor, no imposa sinó que proposa; no amenaça, sinó que motiva; no carrega noves servituds, sinó que allibera.

Vam acabar la nostra reflexió expressant la convicció que qualsevol orientació i disposició hauria de ser fruit, no de mires humanes, sinó de l'Esperit que va irrompre per la Pentecosta i que al concili Vaticà II es va fer palès una vegada més per tal que, avui com ahir, «tots els homes se salvin i arribin a conèixer la veritat».

UNA RESTRUCTURACIÓ PROBLEMÀTICA DE LA DIÒCESI DE BARCELONA

JOSEP HORTET

Participo de l'opinió dels qui no acaben de veure clara la nova estructuració de la diòcesi de Barcelona, especialment per la supressió de les zones pastorals amb una història positiva de vint anys i de la figura del vicari episcopal de zona, creació pastoral impulsada per la renovació del concili Vaticà II i que ha prestat bons serveis a la pastoral de conjunt, a la promoció del laïcat, a la comunió eclesial i al treball evangelitzador. Ara o més endavant cal que algú faci una reflexió comparativa entre els dos dissenys d'organització diocesana, de forma ponderada i crítica des de la teologia pastoral i des dels objectius missioners que el concili Vaticà II ens va deixar principalment en la constitució pastoral sobre l'Església i el món, en el decret sobre l'activitat missionera i en la constitució sobre l'Església.

Es va procedir a la nova estructuració per una via ràpida de decisió de l'arquebisbe i una posterior explicació «pedagògica i doctrinal» de la decisió. L'arquebisbe, amb el seu últim consell episcopal d'abans de la restructuració, no va proposar cap consulta ni debat en les instàncies diverses de la pastoral per veure els pros i contres i poder arribar a una

solució complementària i pastoralment enriquidora.

Per això, més enllà de la frustració d'alguns —no sé quants som, però som almenys una bona minoria— tant pel sistema emprat com per les conseqüències funestes que es preveuen, últimament han sorgit algunes reaccions amb l'intent de procurar conservar en l'actual nova organització alguns dels punts positius de la situació anterior «de zones i vicaris episcopals». Una manifestació d'aquesta actitud és la carta dels arxiprestos de la zona de Barcelona sud, portada a mà al senyor arquebisbe, escrita amb data del 2 de juliol de 1993, i enviada després a les parròquies i organismes de la zona.

Els arxiprestos de la Zona Sud al senyor arquebisbe

Senyor Arquebisbe: amb el nomenament dels nous bisbes auxiliars es pot posar en marxa «la delimitació episcopal de la ciutat de Barcelona i de Barcelona sud» d'acord amb el pla de restructuració de la diòcesi.

Com a arxiprestos dels quatre arxiprestats que formen l'actual «Zo-

na Sud», englobada en aquesta demarcació episcopal, i fent-nos ressò del sentiment molt majoritari de preveres i laics de les nostres parròquies, comunitats i moviments, demanem que es prenguin en consideració les següents reflexions i propostes.

Valoració de la Zona pastoral

1. L'experiència de treball pastoral de zona ha significat una interrelació de parròquies, grups i moviments molt important, que ha propiciat la corresponsabilitat, afrontar problemes comuns, el sentit d'Església diocesana, l'evangelització com a tasca comuna, la potenciació de serveis i coordinacions.

2. El treball de la Zona Sud té ja vint anys d'història i durant aquest temps, a través dels vicaris episcopals mossèn Joan Batlles, mossèn Josep M. Vidal i, ara, mossèn Lluís Portabella, s'ha anat creant, malgrat deficiències i problemes, la consciència de zona.

3. Durant aquest anys s'ha anat bastint una certa infraestructura permanent de serveis i d'animació del conjunt: equip directiu, Càritas, consell pastoral, les assemblees, les trobades de reflexió i de pregària, la comunicació interpersonal i d'experiències... Tot això tenia el recolzament de les parròquies, fins i tot amb una aportació econòmica mensual. Darrerament, disposem d'un centre d'acolliment i de serveis al carrer Puiggarí, que és d'una gran

utilitat com a lloc de reunions i cursos i com a servei de Càritas.

4. Segurament que les causes d'aquesta veritable valoració de la zona són degudes a l'atenció especial que per condicions sociològiques, culturals i eclesials, requereix la Zona Sud.

Cal que la Zona pugui continuar

En efecte, la població de més de cinc-centes mil persones que forma la Zona, va començar en gran part els anys cinquanta i es va desplegar a partir dels anys seixanta, i està formada per molts treballadors vinguts de diversos indrets d'Espanya. El desarrelament, l'adaptació a la vida urbana, el procés de democratització, la secularització, la religiositat i la irreligiositat popular, la inculturació a Catalunya, etc., demanen una atenció especial i una adaptació de la catequesi, la litúrgia, les comunitats, els moviments.

També els problemes d'infraestructures materials —locals, noves esglésies— i d'economia, ben peculiars i forts, requereixen una atenció continuada i una dedicació de la persona del vicari episcopal, profundament entroncada amb el bisbat.

Igualment els agents de la pastoral (preveres, religiosos, religioses...) situats en aquests barris i ambients populars, requereixen un estar al seu costat, una ajuda i un servei especials, perquè molts cops es troben en solitud cultural i espiri-

tual i també afeixugats pels sofriments de persones que viuen en bosses de pobresa i marginació. Hi ha una forta manca d'agents i això fa que la solitud i l'excessiva feina cremi i que els nomenaments esdevinguin una qüestió prou delicada.

La nostra «Demarcació episcopal» actual engloba realitats pastorals diferents (zones perifèriques, zona centre de Barcelona) i el sentit de comunió no ens hauria de fer perdre l'estil propi de pastoral més popular de la majoria de parròquies. La comunió serà més real des del respecte a la identitat d'aquest estil, que no és altra cosa que la resposta, a través dels anys i la dedicació, a les necessitats de la manera de ser de les classes socials d'aquests barris populars.

Propostes

Per tot això proposem:

1. El manteniment del bé pastoral de la zona, amb els retocs necessaris per a la seva inserció en el marc de la demarcació episcopal instituída;

2. La continuïtat dels serveis i coordinacions fins ara assolits a la zona a nivell de la catequesi, pastoral de la salut, Càritas, economia. I la permanència dels equips de persones que tiraven endavant aquests serveis;

3. Que d'alguna manera pugui continuar la figura del vicari episcopal, amb dedicació i autoritat, perquè el seu paper es veu molt important, àdhuc en la nova restructu-

ració. No supleix el bisbe, sinó que l'apropa i l'ajuda en el servei de seguiment, d'escolta, d'atenció a les persones i resolució dels problemes pastorals de tota mena.

Fem aquestes propostes després de recollir i escoltar els parers i els sentiments d'una gran part dels agents de pastoral de la nostra zona i amb l'ànim de contribuir a vertebrar la nova restructuració diocesana. També les fem amb un sentit eclesial profund de servei als barris que tenim encomanats, barris «perifèrics» a la gran ciutat, però que voldríem que no fossin en cap cas la «perifèria» de l'Església.

Ben cordialment,

els arxiprestos: mossèn Andreu Conangla (La Torrassa-Collblanc); mossèn Josep M. Fisa (Cornellà); mossèn Jaume Inglauga (L'Hospitalet); mossèn Enric Subirà (Sants-Zona Franca); mossèn Martí Visa, representant de la zona al Consell presbiteral diocesà.

Després de la carta

A primers de juliol els arxiprestos van visitar el senyor arquebisbe i li van presentar la carta. Aquest la va acollir amb interès i cordialitat i va expressar la voluntat de tenir en compte el seu contingut. El 15 de setembre el consell directiu de la zona es va reunir amb el bisbe auxiliar Pere Tena, encarregat d'aquests quatre arxiprestats ara units a la demarcació episcopal de «Barcelona ciutat i Barcelona sud» juntament amb set arxiprestats més, anterior-

ment pertanyents a la zona pastoral del centre de Barcelona. Un altre bisbe auxiliar, Jaume Traserra, té assignats els altres dotze arxiprestats barcelonins. De manera que aquesta gran demarcació ha estat confiada a dos bisbes conjuntament.

El bisbe va expressar en la reunió la voluntat de tenir en compte les propostes de la carta respecte a la continuïtat de les estructures de la zona i del treball de conjunt. Però no va admetre la supervivència de la figura del vicari episcopal amb dedicació i autoritat. Va indicar que els arxiprestos són els qui han de portar endavant aquesta pastoral de conjunt. En el mes d'octubre s'ha procedit a les votacions per a la presentació de la terna de candidats a arxiprestos en els quatre arxiprestats. El bisbe encara no ha designat, prèvia consulta a l'interessat, els

nous arxiprestos. Els consells pastorals arxiprestals, l'antic consell pastoral de la zona, l'equip directiu de la zona, els recessos i trobades, les mateixes reunions de preveres estan en un punt mort.

Una sèrie de persones, compromeses en la pastoral dels barris i ciutats perifèriques, creiem que la supressió de la zona i del vicari episcopal constitueixen una pèrdua pastoral i donen la raó a les temences expressades en la carta dels arxiprestos a l'arquebisbe. No ha estat una greu imprudència pastoral, almenys en certes zones, aquesta eliminació? Encara s'hi és a temps, però, de trobar altres fórmules que compensin la pèrdua soferta. Els bisbes auxiliars, en la seva il·lusionada dedicació, poden facilitar amb nou esperit dialogant i fratern solucions pràctiques a aquest problema.

LECTURA

CELEBREM EL PERDÓ DE DÉU

JAUME CAMPALANS

Aquest és el títol d'un llibre que vaig publicar a l'editorial Claret poc abans de la quaresma passada. El consell de redacció de QUADERNS DE PASTORAL em demana que el presenti. Som-hi, doncs.

El perquè del llibre

Moltes parròquies, quan s'acaba el temps d'advent i de quaresma, convoquen els qui formen part de la comunitat a celebrar comunitàriament i solemnement el sagrament de la penitència, a fi de preparar-se mi-

llor per a celebrar el misteri del naixement i el misteri pasqual del Senyor. Hi ha parròquies que també ho fan, a més, en altres ocasions al llarg de l'any. Podem dir, doncs, que les celebracions comunitàries de la penitència han esdevingut entre nosaltres —sobretot en determinats temps de l'any litúrgic— una pràctica pastoral habitual, pràctica que ha d'ésser valorada degudament i potenciada convenientment.

Ja fa una pila d'anys que, durant l'advent i la quaresma, he anat preparant la corresponent celebració penitencial. Més d'una vegada havia

pensat que potser fóra útil seleccionar algunes d'aquestes celebracions, fer-hi els retocs i les adaptacions pertinents i publicar-les perquè altres també poguessin servir-se'n. Tanmateix, anava passant el temps sense que em decidís a fer-ho.

L'amic Salvador Bardulet, darrement, m'ha ajudat a veure que aquest seria un material ben útil i pràctic, una veritable eina de treball en el camp de la pastoral. M'ha animat i engrescat a posar mans a l'obra. A ell es deu, doncs, en bona part, que aquest llibre sigui ara una realitat.

Característiques

Vol ser un llibre de tipus pràctic. Aplega catorze celebracions comunitàries de la penitència: sis per a finals d'advent, sis més per a finals de quaresma i dues per a adolescents i joves.

Cada celebració hi és desenvolupada íntegrament des del començament fins al final (salutació, introducció, lectures, cants, examen de consciència...). S'ha fet així perquè hom pugui fer-les servir tals quals. Amb tot, això no priva pas que, qui se'n serveixi, hi faci també les aportacions que cregui convenients segons les característiques de la comunitat.

Perquè vol ser un llibre pràctic ha estat imprès en lletra força grossa i clara i ha estat editat en format gran a fi de facilitar-ne la utilització durant les celebracions.

S'ha procurat que les celebra-

cions siguin ben variades, tot i que la majoria segueixen un mateix esquema. Les dues destinades a adolescents i joves estan plantejades de manera que aquests, a més de participar-hi activament, en moments concrets puguin fer també les seves aportacions i dialogar.

En cadascuna hi ha, al lloc que li pertoca, el corresponent examen de consciència. S'ha procurat que siguin ben variats, senzills i alhora profunds, a fi que ajudin a revisar la pròpia vida a la llum de la fe.

Cap d'aquestes celebracions no és un material de laboratori: no han estat redactades al despatx per a ésser publicades, sinó que han estat preparades per a ésser viscudes. Les corresponents al temps d'advent i quaresma, per a les parròquies de Ntra. Sra. de Gràcia de Manlleu i Sta Maria de Montesquiu; també se n'han servit algunes parròquies veïnes. Les dues per a adolescents i joves vaig preparar-les per a un grup d'adolescents de Manlleu, amb els quals durant uns anys vàrem anar fent camí. Quan m'he decidit de publicar-les, hi he fet alguns retocs a fi d'evitar repeticions, cercar una redacció més correcta, emplenar algun buit...

Contingut

S'ha buscat que cada celebració es vagi desenrotllant entorn d'un eix vertebrador. I s'ha buscat també que aquests eixos vertebradors siguin punts ben concrets i essencials de la fe cristiana. Com pot veure's per l'índex, són els següents:

- En les celebracions per al temps d'advent: compromesos a donar raó de l'esperança que hi ha en nosaltres; sobre quins valors es fonamenta la nostra vida; cridats a avançar encara més; urgeix que ens convertim; sincers i humils davant el Déu ric en misericòrdia; la nostra fe ens exigeix capgirar els falsos valors.

- En les celebracions per al temps de quaresma: som Església, la comunitat dels deixebles del Crist; quin lloc ocupen els pobres en la nostra vida; cridats a seguir fidelment les petjades de Jesús; convidats a reconèixer la nostra feblesa i el nostre pecat; la nostra missió: ser testimonis fidedignes del Crist; malgrat el nostre pecat, Déu continua estimant-nos.

- En les celebracions per a adolescents i joves: Jesucrist és la nostra llum; som grans!, però de vegades ens empetim.

El títol

Al llarg de l'Evangeli, Jesús ens ensenya i ens recorda insistentment que Déu és el nostre Pare; que Déu-Pare estima tots i cadascun dels homes amb un amor immens...

A Lluc 15,21-32 trobem la paràbola del fill pròdig, paràbola que hauríem d'anomenar del pare bo, puix que el veritable protagonista és el pare i no pas el fill. Jesús ens hi ensenya que Déu ens estima amb un amor fidel. Vegem-ho breument:

Respecte al fill més jove: El pare, malgrat que li dol que marxi de casa, respecta la seva llibertat. Espera

i desitja ardentment que recapaciti i retorni a la llar. Quan torna, el pare no li dóna pas el que es mereix, sinó el que necessita. El pare vol que tots participem de la gran joia que ell té d'haver recobrat el seu fill, i és per això que fa una gran festa...

Respecte al fill gran: Malgrat que ha restat sempre físicament al seu costat, el seu cor no batega a l'uníson amb el cor del pare; és per això que no entén ben res de la seva manera de procedir. El pare, perquè també estima granment aquest fill, fa tot el possible per ajudar-lo a veure que hi ha motius per alegrar-se, fer festa i celebrar-ho a fi que, també ell, pugui compartir la joia i l'alegria que envaeixen el seu cor...

¿Es pot dir d'una manera més senzilla, profunda i amarada de tendresa que Déu, el nostre Pare, ens estima molt més que nosaltres no ens pensem? ¿Es pot dir d'una manera més bella i entenedora que, malgrat el nostre pecat, Déu continua estimant-nos i que, precisament per això, desitja ardentment poder-nos perdonar?

Celebrem el perdó de Déu. Aquest és el títol del llibre. No l'he escollit perquè sí. Li he posat amb l'intent que reflecteixi l'objectiu que volen ajudar a assolir totes catorze celebracions: celebrar comunitàriament, amb fe i agraïment, el perdó que Déu ens ofereix i assaborir encara més la joia i l'alegria profundes que comporta aquest sagrament sempre que és celebrat i rebut degudament.

Tant de bo que aquest llibre ajudi a valorar millor i a viure més a fons el que —amb molt d'encert— ha estat anomenat el sagrament de l'alegria.

PER A UNA BONA CELEBRACIÓ DEL SAGRAMENT DE LA RECONCILIACIÓ

REVISTA «PHASE»

La revista de pastoral litúrgica «Phase» va publicar l'any 1989 el n.174, dedicat al ritual de la reconciliació. Creiem que conté aspectes interessants que continuen ben actuals i que, a través de les diverses col·laboracions, «Phase» oferia valuoses pistes pastorals en relació al sagrament de la Penitència.

Aquí volem recollir les aportacions més rellevants per a la pràctica pastoral, sigui com orientacions, sigui com elements pràctics.

Orientacions de fons

Dionisio Borobio, professor a la universitat pontifícia de Salamanca, autor del llibre «Reconciliación penitencial. Tratado actual del sacramento de la penitencia», Bilbao 1988, diu que potser són excessives les apreciacions pessimistes que enyoren temps passats i massa poques les valoracions positives d'una situació que entremig de les ombres està generant llum i futur. L'autor creu que la visió antropològica integral del sagrament no s'ha desenvolupat encara, tant en la teoria com en la pràctica. Assenyala que cal integrar tots els elements penitencials:

Déu, Església, subjecte, actes del penitent, participació de la comunitat, expressió del perdó misericordiós, coherència amb les aspiracions reconciliadores més profundes de la persona (pau, llibertat, unitat, justícia, fraternitat, goig...). La penitència no ha d'aparèixer com una disciplina externa, ni com una exigència incomprendible, ni com un ritus incòmode o una superposició vital. La confessió oral no és pas un «absolut dogmàtic», sinó un «relatiu necessari» en funció de la conversió i de la intervenció eclesial. L'important no és confessar «això i així», sinó expressar allò que ens constitueix pecadors. Citant Ch. Duquoc i alguns teòlegs de l'alliberament, es refereix al «propòsit d'esmena», que ha de plasmar un veritable compromís que impliqui la justícia en la vida social i política i que verifiqui la reconciliació real.

Julián López Martín, professor de la universitat pontifícia de Salamanca, comenta la pastoral de la Penitència en la instrucció «Dejaos reconciliar con Dios», de la Conferència episcopal espanyola (1989). Observa que la pastoral de la Penitència ha d'inscriure's necessàriament en l'acció evangelitzadora de

les comunitats, la qual entre nosaltres, es dirigeix sobretot a persones ja batejades en la seva gran majoria. Per tant, el sagrament de la Penitència ha d'entrar en el catecumenat de la confirmació, en la preparació del matrimoni, en processos de catequesi d'adults i joves. L'autor diu que les celebracions penitencials, la celebració del sagrament en la forma segona sense oblidar la primera, la celebració de la quaresma han de ser incorporades a la pastoral de l'evangelització i de l'educació de la fe. És hora de superar la visió aïllada, anècdotica i gairebé privada del sagrament de la Penitència per tal que esdevingui el moment celebratiu i cimal del procés penitencial de l'existència cristiana.

Millorar la celebració

José Aldazábal, director de «Phase», explica com millorar la celebració del sagrament. Creu que seria molt convenient una anàlisi crítica del ritual actual, però centra la seva reflexió en el ritual que tenim i que no ha estat eficaç entre altres coses perquè no hem sabut fer-lo servir. Diu que abans, tant en el ritus com en la praxis del sagrament, l'èmfasi era sobretot en la «confessió», o sigui en un acte del penitent que no és el més important de la seva part, perquè el que de debò importa és la seva conversió interior.

Ara bé, el primer aspecte que ha d'expressar una bona celebració, és l'amor i el perdó de Déu i la victòria de Crist sobre el pecat. Això s'ha de

fer visible en l'acollida, en la lectura de la Paraula de Déu i en el moment central de la celebració: l'absolució sacramental que el ministre proclama, i que acompanya amb el gest significatiu de la imposició de les mans.

El segon aspecte que ha d'expressar una bona celebració és la mediació eclesial, un dels valors d'aquest sagrament que costa més d'assumir per les persones de la nostra societat i cultura. Raó de més perquè la reconciliació que Déu realitza avui aquí a través del ministeri de l'Església tingui una oportuna expressió ritual. El primer signe d'aquesta eclesialitat és la presència activa de la comunitat, la reunió dels cristians, que resen, canten, escolten, senten i expressen junts el camí de conversió que els uneix. En la segona i la tercera fórmules queda més clar aquest aspecte, especialment amb les possibilitats que les comunitats han anat experimentant, com per exemple incloure-hi el gest de la pau... La persona del ministre és la que condensa més concretament l'eclesialitat del sagrament.

El tercer aspecte són els actes del penitent. L'autor en remarca la importància dient que tots dos, ministre i penitent, celebren conjuntament, o sigui «concelebren» el sagrament de la reconciliació. I afirma que la conversió interior, el desig de retorn a la imatge evangèlica, el propòsit de canvi en el nostre seguiment de Crist i l'homenatge còltic que fem a Déu, han de tenir una expressió ritual en la manera de celebrar el sagrament. Així l'acusació

del pecat propi és el signe més clar i més laboriós de l'actitud del penitent. En les formes primera i segona té la seva expressivitat, encara que s'ha de procurar, en la segona, que no es faci precipitadament. En la tercera cal que hi hagi també alguna «acusació general», alguna manera externa de mostrar la disposició interior de contrició i conversió: agenollar-se, cantar un cant penitencial, inclinar el cap, anar processionalment cap al ministre perquè imposi les mans abans de proclamar solemnement la fórmula llarga de l'absolució.

També suggereix, per tal que sigui més «celebració», l'oportunitat de «dramatitzar» el procés de reconciliació amb gestos simbòlics i elements com l'aigua (record baptismal i d'aspersió), el foc (element purificador de l'Esperit sobre el nostre mal i el pecat), una branca d'olivera (símbol de reconciliació i de pau també social i eclesial), les flors (expressió d'alegria festiva pel perdó de Jesús), la centralitat de la creu o d'una imatge del Crist, etc.

Pere Tena, actual bisbe auxiliar de Barcelona i membre fundador del Centre de pastoral litúrgica i de la revista «Phase», en el seu breu article sobre l'experiència i la pedagogia del ritual de la penitència, insisteix en algunes de les actituds presentades per José Aldazábal. Es suggereix la seva referència a canviar la imatge del ministre de la reconciliació. Invoca el ritual de la litúrgia bizantina, on ministre i penitent no estan un enfront de l'altre, sinó que tots dos estan drets davant la icona

del Salvador. Aquesta actitud ja expressa clarament que qui compta en la celebració és el Senyor més que els homes; expressa que el penitent confessa els seus pecats davant el Senyor i en la presència testimonial i pastoral del ministre; expressa que el ministre no és l'amo de les consciències i del perdó de Déu... Un altre aspecte del ritual bizantí és l'oració del ministre, una impressionant confessió, també per part seva, que és un pecador i que la seva capacitat de ser ministre del perdó no li ve de cap mèrit o poder humà. La imatge del ministre ha de ser més aviat la de qui es disposa a realitzar, en la fe i l'oració comuna amb el penitent, una mediació salvífica que no pas la d'algú que escolta, dirigeix el penitent i li concedeix l'absolució. Finalment presenta l'esquema de celebració que creu més encertat: salutació bíblica amb resposta del penitent; lectura o cita bíblica, seguida de la recitació conjunta amb el penitent del «jo, pecador»; introducció del ministre: «que el Senyor et concedeixi la seva gràcia perquè puguis confessar davant d'Ell, en l'Església, els teus pecats»; declaració dels pecats; imposició de la penitència sacramental; recitació conjunta del parenostre o recitació per part del penitent sol d'una oració d'invocació i contrició; després, el ministre dóna l'absolució sacramental i el penitent respon amb l'Amen final; s'acaba amb alguns versets del salm 136, als quals el penitent respon: «perquè és eterna la seva misericòrdia».

ALGUNES DADES SOCIOLÒGIQUES

FUNDACIÓ «SANTA MARÍA»

La Fundació «Santa María» i «Ediciones SM» de Madrid van editar el 1992 l'estudi sociològic de 283 pàgines, dirigit i redactat per Pedro González Blasco i Juan González Anleo, «Religión y sociedad en la España de los 90». Pel seu notable interès i actualitat traduïm allò que es refereix al sagrament de la Reconciliació (pp. 75-78).

La freqüència

La meitat dels espanyols no es confessen pràcticament mai i el 21,5 per 100 ho fan una vegada a l'any o amb menys freqüència, segons l'estudi de CIRES de 1990. Aquest mateix estudi ofereix una pista per a calibrar l'evolució de la pràctica de la confessió a Espanya: la comparació entre la freqüència actual i la freqüència passada, la de la infància.

En l'època indeterminada de la infància dels qui responen al sondeig de CIRES, les tres quartes parts sembla que es confessaven cada setmana i només un 8,8 per 100 no ho feien pràcticament mai; ara el 73,1 per 100 no ho fan pràcticament mai i el 6,0 es confessen setmanalment. Els percentatges més significatius s'han invertit. El canvi ha estat es-

pectacular: el més espectacular probablement de tots els esdevinguts en el terreny de les pràctiques religioses dels espanyols. Vegeu aquesta taula:

Freqüència de la confessió

	actual	a la infància
setmanal o més freqüent	6,0	76,1
mensual	10,8	6,6
diverses vegades a l'any,		
grans festes	9,3	5,1
una vegada a l'any	9,2	1,7
menys freqüent o		
pràcticament mai	73,1	8,8

Font: Dades del CIRES, desembre 1990.

Les mateixes persones que es declaren catòliques no s'han escapat d'aquesta evolució. En el nostre estudi, gairebé la meitat presenten les freqüències més baixes: «mai o gairebé mai» i «una vegada a l'any». El 21,9 per 100 declaren que es confessen sempre que ho troben «necessari o convenient», el 12,9 «diverses vegades a l'any» i el 8,8 «més d'una vegada al mes». Les dades sobre la freqüència entre els practicants són les presumibles d'acord amb la seva actitud religiosa i es poden consultar a la taula de la pàgina següent.

Freqüència de la confessió

	més d'una al mes	més d'una a l'any	quan ho crec necessari o conv.	una a l'any, quasi mai	mai o mai
<i>autoposicionament religiós</i>					
molt bon catòlic.....	30,8	21,6	27,3	6,1	11,0
catòlic practicant.....	19,4	23,5	35,5	10,1	10,7
cat.no molt practicant..	2,6	10,3	18,8	18,3	48,4
cat. no practicant.....	0,4	2,1	8,6	5,2	52,7
creient en altra religió .	-	-	12,6	-	63,8
<i>edat</i>					
15-17 anys.....	15,1	10,6	18,1	11,4	36,0
18-21 anys.....	8,8	13,2	16,9	9,3	40,5
22-25 anys.....	4,9	7,5	17,8	11,1	48,8
26-35 anys.....	4,8	8,1	17,9	8,2	48,1
36-45 anys.....	4,8	13,1	18,5	11,9	39,9
46-60 anys.....	9,3	14,9	28,1	13,3	26,4
més de 60 anys.....	14,5	16,5	25,0	11,9	26,8
<i>nivell educatiu</i>					
cap.....	9,2	12,1	26,0	14,7	32,5
primaris incomplets.....	11,0	13,0	22,4	14,2	31,6
primaris complets.....	8,6	14,2	23,5	12,7	32,2
secundaris 1r cicle.....	6,6	10,3	19,5	9,8	42,2
secundaris 2n cicle.....	7,8	13,5	19,8	9,7	39,6
universitaris 1r cicle....	12,8	12,4	28,2	6,9	33,3
univ. 2n i 3r cicle.....	9,0	15,5	18,5	8,8	35,1
.....	12,0	19,9	19,8	12,1	24,1
<i>autoposicionament polític</i>					
extrema esquerra.....	2,1	11,3	8,1	17,4	44,6
esquerra radical.....	3,6	10,6	6,2	10,1	50,7
esquerra.....	4,9	6,3	16,3	8,7	51,0
esquerra moderada.....	5,8	9,1	22,2	10,7	40,4
centre esquerra.....	8,1	13,7	21,4	13,2	37,1
centre dreta.....	14,3	14,1	33,1	9,1	23,5
dreta moderada.....	15,1	16,1	32,7	11,2	19,6
dreta.....	12,8	23,7	19,7	10,8	23,8
dreta radical.....	9,7	13,3	21,4	11,6	33,2
extrema dreta.....	14,9	23,8	28,8	10,9	16,3

autonomies

Madrid.....	4,9	10,5	17,8	12,9	43,7
Catalunya.....	3,1	7,7	17,9	9,8	33,3
C. Valenciana.....	8,5	11,5	28,9	9,8	39,3
País Basc.....	6,8	14,1	17,5	13,2	31,2
Andalusia.....	11,5	12,2	24,1	9,0	37,4
Castella-Lleó.....	12,6	14,0	24,9	19,6	20,9
Resta.....	10,5	16,2	21,7	11,1	36,1

Els catòlics «no molt practicants» es distribueixen en tres grups: els que no es confessen pràcticament mai, el 48,4 per 100; els que ho fan una vegada a l'any o quan ho troben necessari o convenient, el 37,1; i els que es confessen diverses vegades a l'any o al mes, el 12,9.

Els «no practicants» apareixen lògicament allunyats de la pràctica de la confessió, encara que no totalment, perquè un 11,1 declara alguna freqüència de confessió, cosa que ha de fer considerar amb algunes reserves el seu autoposicionament religiós, (i un 31 per 100 no responen a aquesta pregunta).

Una cosa semblant es pot dir del petit grup dels «creients en una altra religió»: el 12,6 per 100 diuen que van a confessar-se «sempre que ho troben necessari o convenient». La posició religiosa d'aquest grup sembla, segons aquestes i altres dades, un híbrid de trets catòlics i no catòlics, molt en la línia del sincretisme religiós típic de la nostra època.

La freqüència de la confessió es veu molt influïda per l'autoposicionament polític: a mida que ens movem des de l'extrema dreta fins l'extrema esquerra el percentatge dels qui pràcticament no es confes-

sen mai va augmentant, encara que no amb una perfecta linealitat.

Els joves i els adults més joves (26 a 45 anys) són els qui es confessen menys, amb l'excepció dels 15 als 17 anys (molts d'ells probablement en col·legis de l'Església).

Raons del baix nivell

Els baixos nivells de freqüència s'expliquen de forma directa i indirecta. La valoració personal de la importància de la confessió constitueix una explicació directa de la seva relativament baixa freqüència. Només el 8,7 per 100 dels catòlics declarats la consideren essencial, un 26,4 li donen bastanta importància, un 19,8 poca, i un 10,2 molt poca o cap. És el sagrament menys valorat dels sis estudiats, com es pot comprovar a la taula:

Valoració dels sagraments

	essencial, molt important	bastant important	poc, molt poc, gens important
Baptisme.....	59,0	24,7	7,9
Confirmació.....	39,0	27,7	24,4
Confessió.....	35,1	26,3	30,0
Comunió.....	42,8	30,5	18,2
Matrimoni.....	44,8	30,3	16,5
Extremaunció.....	43,6	31,4	16,1

La valoració de la confessió creix amb el nivell de la pràctica religiosa, amb l'edat i amb la proximitat a les postures de dretes. Però aquí interessa sobretot aquesta dada: a major nivell d'estudis, probablement

en la mesura en què suposa una major autonomia mental i de consciència, corresponen les valoracions més baixes sobre la confessió. Així la consideren «essencial» o «molt important» el 46,5 per 100 dels qui no tenen estudis, el 43,1 dels qui tenen estudis primaris incomplets, el 39,7 dels qui han fet els estudis primaris complets, a l'entorn del 28 dels qui han fet estudis secundaris i els universitaris del primer cicle i el 30,6 per 100 dels universitaris del segon i tercer cicle.

Una explicació indirecta de la baixa freqüència de la confessió es pot rastrejar en el *declivi del sentit del pecat* en la societat actuals. Segons l'estudi del *Sistema europeu de valors*, el 58 per 100 dels espanyols creien, el 1981, en l'existència del pecat i el 1987, segons l'estudi del CIS, ho feien el 57 per 100. Aquesta proporció és menor entre els joves: el 41 per 100 el 1981, el 36 per 100, el 1984, i el 38 per 100, el 1989. Entre els joves de l'enquesta de 1984, el 36 per 100 declaren càndidament que mai o gairebé mai tenien la sensació de penediment per alguna cosa que havien fet. En aquest ocea de consciències tranquil·les i impol·lutes, qui sent la necessitat de confessar-se?

Tipus de confessió preferit

El tipus de confessió habitual més destacat és el tradicional: la confessió individual amb diàleg amb el prevere, seguida per la indi-

vidual reduïda a l'exposició dels pecats i l'absolució. Dos grups molt reduïts practiquen la comunitària, amb exposició individual de pecats i absolució col·lectiva, i la comunitària sense exposició individual. Les diferències amb el tipus de confessió preferida no són molt grans:

	habitual	preferida
Individual amb diàleg.....	51,8	63,4
Individual reduïda.....	21,8	29,0
Comunitària amb exposició individual dels pecats.....	3,4	4,5
Comunitària sense exposició individual.....	4,3	7,1

Si la confessió individual amb diàleg és més preferida que practica-deu ser per la pressa dels penitents o per l'actitud del confessor. Es dibuixa una lleugera preferència dels joves per les formes comunitàries: davant d'un 11,6 per 100 de promig, entre els joves de 18 a 21 anys un 15,4 indiquen aquest tipus de confessió com el preferit, i un 16,9 en el grup de 22 a 25 anys.

La postconfessió

Els que, al nostre estudi, es declaren catòlics, a més de complir la penitència imposada pel confessor, tenen el costum de realitzar alguna acció pietosa o d'altra mena per a compensar les seves faltes. Només un 16,4 per 100 «no fan res en particular», un percentatge que no varia gaire; amb algunes excepcions, però, significatives: els joves de 22

a 25 anys (23,4 per 100). La practica més estesa és la tradicional: *alguna oració o gest religiós*. Ho fan així el 29,9 per 100 i és molt freqüent entre els «molt bon catòlics» (40,9 per 100), els més joves i els de més edat (37 dels 15 als 17 anys, i 34,2 dels majors de 60 anys). Segueix en popularitat la *pràctica d'alguna almoina o dejuni*, amb un 18,4 per 100, que es converteix en un 35,3 entre els molt bon catòlics, en un 24,6 entre els més grans de 60 anys, en un 27,3 entre els qui no tenen estudis i un 25,9 entre els d'extrema dreta. *Algun sacrifici personal*, pràctica recomanada per molts confessors, ha estat citada pel 12,9 per 100, i *l'ajuda personal a altres*, per un 5,8. Dues pràctiques també citades, *el canvi d'algun comportament i el canvi d'actitud amb persones ofeses*, poden combinar-se en una sola pràctica: *el canvi personal*, concepte proper a la conversió, encara que en un to menor. El 29 per 100 s'hi han referit com a una pràctica habitual, i crida l'atenció la influència del nivell d'estudis en la freqüència d'aquest comportament per a després de la confessió:

%	nivell d'estudis
20,2	sense estudis
24,6	primaris incomplets
22,7	primaris complets
31,6	secundaris 1r cicle
36,8	secundaris 2n cicle
40,9	universitaris 1r cicle
45,2	universitaris 2n cicle

TESTIMONI

«AMICS PER SEMPRE»: CLARA I FRANCESC

MERCÈ RUIZ

Francesc, el profeta

Francesc quedà totalment colpit pel Crist que li demanava «edificar de nou la seva casa». El noi no era massa entès en les coses de l'esperit, i interpretant a l'estil «mercant» (com el seu pare) la petició del Senyor, es posà immediatament a reconstruir la capella del Sant Crist de Sant Damià.

A més d'idealista, Francesc era «trobador». Treballava i cantava. Diuen que ho feia en llengua francesa i que invitava els qui passaven que l'ajudessin a la reconstrucció de l'ermita. A les darreries de la seva vida, Clara ho recorda amb emocionant nostàlgia i ho explica al seu testament: «Francesc, quan encara no tenia ni germans ni companys, mentre reconstruïa l'església de Sant Damià, deia als pobres que vivien per allà a prop: veniu i aju-

deu-me en les obres de Sant Damià perquè, passant el temps, viuran aquí unes "dames pobres" que amb llur santa vida donaran glòria al Pare del cel». I qui va iniciar la nova vida de «germana pobre» va ser Clara.

Quan Francesc feia de paleta del Senyor reconstruint esglésies, Clara tenia tretze anys. Era una noia molt bonica, de cabells rossos i ulls blau cel. El seu nom palesava la seva vida. Era nítida i diàfana com un estel o com la lluna o com la germana aigua. A més a més, era molt ferma i tenia un nivell cultural d'acord amb la noblesa de la seva família. Gaudia amb les cançons dels trobadors i els balls de palau, però patia per la gran diferència social existent entre nobles o majors i plebeus o menors.

Hortalana, la mare de Clara, li havia ensenyat a pregar i a fer almoina als pobres. Clara anava més enllà. Sovint, els donava el seu propi aliment. Així i tot experimentava, en el seu interior, que li mancava quelcom.

Clara coneixia la conversió de Francesc, i quan el sentia cantar pels carrers d'Assís i predicar a la plaça dels comuns, el seu cor batejava de goig: Francesc havia estat valent en la seva opció. Francesc havia estat audaç desafiant família i societat per seguir del tot el Crist. Tant li feia que el tinguessin per boig. Si de cas, era el boig del Senyor i el trobador del seu amor. ¿Havia assolit Francesc la felicitat? Aquesta era la pregunta que es feia Clara i que, de tant en tant, li treia la son.

Clara tenia moltes amigues, però amb una intimava més i li va confiar el seu desig més gran: entrevistar-se amb Francesc. Bona de Guelfuccio –aquest era el nom de la seva amiga– es va espantar molt pel que diria la gent i posà a Clara tots els obstacles possibles. Però Clara era animosa, i totes dues anaren a trobar Francesc.

I va ser així com començà la història de l'amistat més bonica i més dolça que hagi existit mai sota el cel. Tots dos es coneixien per referències i potser, fins i tot, s'havien vist. Però aquest encontre marcà per sempre les seves vides. Clara va trobar en Francesc l'ideal que ella sentia i no aconseguia d'expressar; Francesc trobà en Clara la delicadesa d'un amor generós i net, el suport decisiu en el desenvolupament de la seva opció i un cor sempre obert per a escoltar, per a estimar i per a acollir.

Clara, la cristiana

Als disset anys, el diumenge del ram del 1211, el bisbe d'Assís lliura la palma a Clara. Aquella mateixa nit, acompanyada de la seva amiga, s'adreça a la capella de Santa Maria dels Àngels, anomenada Porciúncula. Francesc i els seus germans l'esperen... Els frares tenien el cor encongit. Sortiria tot bé? S'adonaria la família de la fuga de Clara i li ho impedirien? Tot va quedar elucidat quan va aparèixer Clara irradiant felicitat per tots costats.

Francesc acompanya Clara a l'interior de la capella i inicia la litúrgia de la seva consagració: talla els cabells a Clara i ella es vesteix la túnica de la pobresa, la corda de l'amor i les sandàlies del seguiment del Crist pobre i humil. Una breu estada en dues abadies benedictines i Clara, amb les germanes que li va donant el Senyor, s'estableix a Sant Damià per a inaugurar la vida en «*fraternitat universal i creadora*».

Sant Damià: lloc de profecia de Francesc, morada de Clara i de les seves germanes i casa pairal d'acollida de Francesc i els seus germans. Els frares cuidaven les germanes materialment i espiritualment. Clara feia de torxa lluminosa orientadora de l'ideal de Francesc i els seus seguidors. Ens ho expliquen els primers companys de Francesc al llibre anomenat «*Les Florentes*»: Francesc patia perquè no veia clar si havia de dedicar-se totalment a la contemplació o a la predicació. Per saber què fer ell i el seu Orde, envia a consultar els germans més sants i a Clara. Aquesta prega i respon: «Francesc, has de predicar l'amor del Senyor. Jo i les meves germanes serem contemplació vivent, pregària constant per tu i els teus companys. Uns i altres viurem l'Evangeli, alhora anunciant i essent signe del Regne del Senyor.»

Quan s'adreçava a Clara, a Francesc li agradava anomenar-la «cristiana», perquè veia en ella quelcom de la Verge Mare. Joan Pau II dóna raó de l'afecte de Francesc per Clara, dient: «Francesc es considerava a si mateix com un germà, un pobrissó a imatge de la santedat d'aquesta autèntica esposa de Crist, en la qual trobava la imatge de la perfectíssima esposa de l'Esperit Sant, Maria Santíssima».

Clara, el mirall

Clara viu convençuda que ella i les seves germanes estan cridades a ser mirall que reflecteixi la vida i les actituds del Crist i, al mateix temps, fidelitat decidida i ferma a l'ideal de Francesc palesat en la senzillesa, la humilitat i la pobresa. En tots els esforços de Clara per fer transparent la vida fraterna a Sant Damià, a més de la fidelitat al Crist comptava molt la fidelitat a Francesc, «el qual s'alegrava vivament en el Senyor, veient que res no apartava de la seva santa vida i doctrina».

Francesc es complaïa molt en la vida de les germanes, però es preocupava per l'excessiva pobresa i penitència que feien. Sempre anava dient a Clara que no en fes un gra massa. Fins i tot, demanà al bisbe d'Assís que prohibís a Clara tants dejunis...

Però quan més patia Francesc era quan s'allunyava d'Assís. Sempre s'en-duia Clara en el seu pensament i en el seu cor i es preocupava per si ella el trobava a faltar i se n'entristia. Així ens ho expliquen els primers companys del sant: «Un capvespre Francesc sortia de Siena, acompanyat de fra Lleó. La lluna llua plena i il·luminava plàcidament els matolls i els arbres del

bosc. Francesc se sentia cansant i assedegat. Arribaren vora un pou i Francesc, mirant cap al fons, preguntà a fra Lleó: Què penses germà, que veig reflectir-se en l'aigua? Fra Lleó, insegur, respon: Suposo, pare, que hi veureu la lluna: llueix tant aquesta nit..! Doncs no, fra Lleó. Veig el rostre lluminós de la nostra germana Clara i me n'alegro perquè gaudeix de pau i serenor i es troba feliç servint el Senyor i les seves germanes».

És poc dir que Clara va ser la deixebila més fidel de Francesc. Els unia un llaç més profund i més fort: l'amistat en la confiança i en l'ajuda mútua. De lluny o de prop, Clara era el record enfortidor de Francesc i aquest era per a Clara «el seu únic consol i sosteniment després de Déu».

Clara, la llum

Com un far que il·lumina les tenebres de la nit: tal va ser la llum que Clara difonia, amb la seva joia de viure la vida com un do i l'amistat com un servei. Sempre acollia tothom. «Germana Clara, tingueu pietat de nosaltres!», clamaven els pobres i els malalts vora el conventet de Sant Damià. Cap ni un no marxava sense obtenir l'ajut possible i unes paraules afectuoses de consol.

Les germanes de Clara eren testimonis d'aquesta llum que dissipava les tenebres de les seves vides. I Francesc —el poeta cec— va ser qui més directament va rebre la il·luminació d'aquesta germana universal i pobra quan, a causa de la malaltia, es va refugiar a Sant Damià. Clara fou la llum dels ulls de Francesc i el bàlsam de les seves ferides. Francesc, prostrat i entristit, retrobava el sentit de la seva vida en les llargues converses amb Clara... Tots dos recordaven els orígens de la seva conversió i quants de favors els havia dispensat el Senyor. El cor de Francesc tornava a ser jove i alegre i un dia, en vesprejar, començà a cantar: «Lloat sigueu, Senyor...», i ens deixà «el càntic de les criatures», obra seva i de la pau que li infonia la proximitat i les atencions de Clara.

A Clara i les germanes, Francesc els dedica un càntic més d'acord amb la seva vocació, d'estil personal, amb un rítmic «crescendo» des de la salutació inicial, emotiva, fins a l'acord final, grandios, i que comença: «Oiu, pobrissones, cridades del Senyor...».

Poc després Francesc mor. Els vint-i-set anys que Clara el sobrevisu són anys de lluita per mantenir ferm l'ideal del seguiment de Crist pobre i humil. Clara continua essent la millor amiga dels primers companys del sant. Els ajuda i els consola. Clara és una dona fidel i fins a la fi serve la lleialtat vers el pare i vers les ensenyances que en rebé.

Clara i Francesc van romandre amics per sempre, units en el comú ideal que els ha fet el signe visible més bonic de tota relació entranyable.

CONCILI CATALÀ

EL FUTUR DELS BISBATS DE CATALUNYA

JOAN SUBIRÀ

El bisbe de Solsona, Antoni Deig, va convocar a Barcelona els informadors dels mitjans de comunicació, a mitjans del mes de juny, per comunicar-nos la celebració dels 400 anys de la fundació del seu bisbat. Hi vaig acudir com a professional de part del diari on treballa. Tot el que diu el bisbe Deig té molt d'atractiu periodístic per les seves preses de posició agosarades pel que fa a l'autonomia i la independència de l'Església de Catalunya.

Després de l'exposició de dades històriques i sociològiques del bisbat de Solsona, ens va parlar de la situació actual del la diòcesi i dels actes del centenari. En el torn de preguntes, vaig plantejar-li si al Concili Provincial es parlaria del futur del bisbat de Solsona i dels límits de tots els bisbats de Catalunya per adaptar-los a les realitats actuals. O si s'estudiaria que, en lloc

de Solsona, la seu del bisbe fos en una altra població més gran o ben situada: Berga, Tàrraga, Mollerussa o la que fos. Ell mateix havia aixecat la llebre de la remodelació dels territoris diocesans fa un parell d'anys, a Prada de Conflent, amb una intervenció polèmica sobre una possible modificació de límits diocesans perquè s'adaptessin a les comarques.

La resposta, aquesta vegada, va ser contundent: «Faré tot el possible perquè no se n'hi parli». Pel que em va contestar, vaig entendre que, per ell, el bisbat de Solsona no ha de desaparèixer, perquè els bisbats i les parròquies rurals són insubstituïbles. I que no hi ha cap estructura més eficaç per a la implantació del cristianisme en zones rurals.

Dos bisbes es manifesten

Ja em faig càrrec que, en un moment de celebració centenària i entranyable, quan es ponderen les glòries de quatre segles d'acció pastoral de l'Església de Solsona, no és gaire simpàtic plantejar-ne la modificació o desaparició, ni que sigui transferint-ho a un model eclesial més eficaç. Però amb un Concili en marxa i amb un esperit de revisió de tot el que es pugui solucionar des de la base eclesial i territorial, em sembla que l'únic principi que hauria de tenir prioritat és aquell de *bonum animarum, suprema lex*, que dèiem antigament: el bé dels fidels ha de ser la llei suprema.

Al cap de pocs dies vaig parlar amb l'arquebisbe de Tarragona. Li vaig preguntar si era veritat allò que s'havia publicat sobre la seva oposició a la Conferència Episcopal Catalana perquè «seria fer-se l'harakiri com a primat». La seva resposta em va aclarir que ell no es volia «autodegollar» com a president dels bisbes de Catalunya.

Si hi hagués Conferència Episcopal, el càrrec de president seria rotatiu, per elecció, i ja no seria necessàriament el primat de Tarragona qui presidiria els altres prelats. Comparant-ho amb l'arquebisbe de Toledo i la Conferència Espanyola, em va dir que el cas és diferent perquè, com a metropolità, el de Toledo continua presidint la «província» eclesiàstica. En canvi, a Catalunya, hi ha l'arquebisbat de Barcelona, que és província *nullius*.

Amb tot això, ja comprenc que els dos prelats esmentats no parlaven per un interès personal i egoista, sinó pel prestigi, els sentiments i l'interès dels bisbats que presideixen. Comprend que seria impopular un bisbe que afavorís la cessió d'uns títols insignes i centenaris de la seva seu. Però em sembla que també pot ser impopular saber que un bisbe s'aferra a la tradició per no disgustar els feligresos. Sobretot quan es tracta d'estudiar si hi hauria una distribució millor, un organigrama més eficaç, un muntatge humà –sociològic– més funcional, un repartiment de recursos humans i materials més racional, una estratègia logística que tingués més en compte les noves vies de comunicació, les afinitats de tarannà comarcal, les previsions de futur i totes

les altres variants que s'han acumulat a Catalunya des dels quatre segles que fa que el Felip d'Àustria ens va fer el vuitè bisbat a Solsona.

El Concili hauria d'estudiar-ho

El Concili podria ser l'ocasió privilegiada per establir les comissions interdiocesanes que estudiessin la distribució més eficaç dels bisbats, parròquies, organismes, centres d'evangelització i catequesi, comunitats, etc.; per a saber, des del punt de vista estrictament tècnic, quina hauria de ser la planificació millor per al futur pròxim. La gràcia no destrueix la natura.

Després, quan s'hagués aclarit tan bé com es pugués des del punt de vista humà, s'hi podrien fer totes les matisacions i retocs per no ferir susceptibilitats ni imposar estructures contraproductives. I escoltar tothom, sospesar tota la història i la tradició, respectar les situacions personals dels agents de pastoral i de minories eclesials, etc. Però disposats a tirar-ho endavant amb el temps que calgui i amb les fases que convinguin per anar mentalitzant els reticents o convencent els opositors. Finalment, només caldria una acció solidària i tossuda per vèncer les resistències institucionals que hi arribés a haver, dintre i fora de l'Església, que s'oposessin al que als vuit bisbats s'hagués planificat conciliarment i amb esperit evangèlic.

I, si d'ara endavant no hagués de ser un arquebisbe de Tarragona qui presidís les nostres esglésies locals, no hi hauria cap daltabaix eclesial ni evangèlic. I, si en comptes de vuit bisbats convingués que només n'hi hagués quatre o cinc, o que se'n creessin tres, deu o dotze de nous, doncs endavant. Que tampoc no hi ha res escrit al Nou Testament sobre límits diocesans o llocs de seus episcopals. La història del nostre país ens parla dels bisbats de Roda d'Isàvena, d'Egara i d'Elna, que ningú no gosaria ressuscitar. Ep, potser sí que els de Terrassa farien mans i mànigues per recuperar el bisbat d'Egara! I el bisbat de Solsona mateix s'ha passat quasi la meitat d'aquests quatre-cents anys sense funcionar com a tal o funcionant a mig gas!

I, si resultés que ja estem bé tal com l'Església ha estat organitzada a Catalunya durant quatre-cents anys, doncs santa bona Maria. Però, després de l'estudi ben fet, ja no ens posaríem més pedres al fetge sobre si cal o no cal redissenar-ho. Però el que em sembla que no es pot admetre és que, per por o per mandra, ens deixéssim perdre aquesta avinentesa històrica i potser irrepetible. O que esperéssim que un bon (?) dia ens ho donessin tot fet des de dalt, vull dir des de la cúria vaticana, sense que aquí en sabéssim res. Ara ja no tenim la cotilla de les interferències polítiques de Madrid per tot el que faci referència a límits diocesans i parroquials. I d'interferències d'alts organismes o estaments eclesials, em sembla que encara n'hem de tenir menys por. Ei, si ens movem en sentit evangèlic i sense interessos materials.

QUATRE VENTS

UNA CONTRIBUCIÓ AL DOSSIER SOBRE EL DOCUMENT DELS TEÒLEGS

MANUEL VALLS

L'escrit de Josep M. Totosaus, «Sobre el document dels teòlegs», publicat al número anterior, ha fet que el seu autor rebés diverses cartes breus i alguns comentaris orals d'un mateix signe. També li ha arribat, però, una llarga carta, portada a mà, de signe diametralment oposat, amb prec insistent de publicació. És la que inserim a continuació en la seva integritat. Només substi-

tuïm per NN. els noms de terceres persones que figuren explícitament a l'original.- Red.

Barcelona, 30 de juliol de 1993
Mn. Josep M. Totosaus, Director de
«Quaderns de Pastoral». Barcelona.
Benvolgut:

Atès que del teu dossier «Sobre el document dels teòlegs», publicat en el darrer número de «Quaderns

de Pastoral», el lector es pot endur una imatge força distorsionada de la meua persona i del setmanari «Catalunya Cristiana», la direcció del qual vaig assumir ara farà un any per encàrrec de l'arquebisbe de Barcelona, et demano per amistança (em sembla que no cal pas invocar entre nosaltres l'actual legislació de premsa sobre el dret a rèplica), i amb la finalitat de contribuir a una visió més completa dels esdeveniments, que publicis aquestes pàgines.

Tot i que reconeixes sincerament que és ben possible que «t'hagin passat coses per alt» i que pretens d'oferir una relació «seguida i relativament completa» dels esdeveniments, pel que fa a «CC» has omès, vull pensar que no expressament, alguns escrits que considero essencials per comprendre el posicionament del setmanari i el meu personal. És un acte de justícia que els lectors de «Quaderns de Pastoral» els coneguin en la seva integritat.

Al llarg de la teua crònica aconsegueixes hàbilment de donar la impressió que els 18 teòlegs signants de la famosa carta són unes pobres víctimes en mans d'un arquebisbe intransigent i intolerant. D'un costat, doncs, tota la innocència: el text ja estava preparat abans del discurs de l'arquebisbe Carles, encara que fos publicat després. Absolutament cap relació entre ambdues coses. Pura coincidència. De l'altra, tota la culpabilitat: injustificat sentiment d'ofensa, escrits als superiors eclesiàstics dels professors signants, emmordassament del nostre setma-

nari. Òbviament, tot això no es diu, però és el que el lector haurà entrelllegit.

El dossier lamenta justament que «Catalunya Cristiana» no publiqués ni donés pròpiament notícia de la carta dels 18 teòlegs. He de confessar-te que em sorprèn, però m'alegra profundament, veure que de sobte «Quaderns de Pastoral», i tu en concret, mostreu un interès tan extraordinari sobre el nostre setmanari. Fa molts anys que sóc subscriptor de «Quaderns de Pastoral», i mai no havia descobert fins ara que s'hi esmentés tan prolixament la nostra publicació. «CC», en efecte, és una realitat important que no es pot menystenir ni ignorar. Confio, doncs, que a partir d'ara el vostre interès i fins la vostra col·laboració vagin en augment. Les portes estan obertes. L'Església Catalana ho necessita.

¿Per què no vam publicar la carta dels teòlegs? En primer lloc, perquè en cap moment se'ns va enviar el text, del qual també vam haver de procurar-nos una fotocòpia. En segon lloc, perquè, en semblar-nos, com a tanta altra gent, que es tractava d'una rèplica al discurs de l'arquebisbe, vam creure que la nostra obligació era donar a conèixer aquest darrer, atès que del primer alguns diaris ja se'n van fer ressò àmpliament; per contra, del segon, molt poc o res. En tercer lloc, perquè en llegir el document dels teòlegs ens va semblar que la seva finalitat no era precisament «teològica». Segons el meu criteri —i reconec que puc equivocar-me— el seu veritable

objectiu, per bé que alguns dels seus signants i «Quaderns de Pastoral» hagin pretès endolcir-ho, era un altre de molt diferent.

«CC» és una publicació amb una finalitat, no sols informativa, sinó sobretot eminentment pastoral i evangelitzadora. D'altra banda, si haguéssim de publicar tots els manifestos, cartes i opinions que es generen, no donaríem l'abast. De l'altra, ja des de la seva fundació i per norma estatutària, privilegiem sobretot allò que promou la comunió amb el magisteri de l'Església, no allò que és objecte de polèmica i discussió. Ens interessa molt més tot allò que suscita l'acolliment de la fe, que no l'intel·lectualisme i la crítica sistemàtica, és a dir, el domini de la idea.

És en aquest sentit que ens vam pronunciar sobre l'afer en qüestió, sense condemnar ningú, però sí mostrant clarament la nostra disconformitat amb alguns dels plantejaments i actituds expressades. Malgrat tot, reconec que potser hauria estat bé donar a conèixer el text de la carta. Però en aquell moment no ens va semblar necessari ni convenient en una publicació eminentment pastoral com la nostra, encara que no nego que informativament hauria estat molt oportú.

És important, però, que el lector de «Quaderns de Pastoral» conegui exactament el nostre pensament. En conseqüència passo ara a transcriure alguns dels nostres textos i a fer també alguns comentaris.

1. En primer lloc, el nostre edito-

rial «Remor de disputes», en què recollim simplement i expliquem la nota dels bisbes. Sap greu que, a alguns, els hagi donat peu a dir després que «CC» és el «setmanari de les lamentacions», quan en realitat la lamentació correspon als bisbes i no pròpiament a nosaltres:

«De tant en tant sorgeixen a l'Església —comunitat viva i plural— controvèrsies i àdhuc conflictes. No som dels qui tendeixen a dramatitzar aquestes situacions, però pensem que cal vetllar i pregar perquè la comunió ens salvi de la dispersió a què podria menar-nos un excés de confiança en les opinions personals: allò de “jo sóc de Cefes, jo sóc d'Apol·ló”... Quan deixem créixer en nosaltres la santa mare Església, les nostres diferències conviuen sense aspor. Quan tendim a veure l'Església més com a filla nostra que com la nostra mare, les esglésies se'ns multipliquen i contraposen. Cadascú faria la seva i no sense encerts brillants... A la gran llar comuna de vegades trobem que el pa és eixut i que els germans són vulgars; però és en ella que som salvats. I també és en ella que les nostres aportacions originals i els nostres carismes ens transcendeixen i esdevenen profitosos per a tota la comunitat.

»Ara els bisbes catalans s'han referit a la declaració pública en la qual un grup de professors de la Facultat de Teologia de Catalunya dissentien en alguns temes importants —diu el text episcopal— de la disciplina de l'Església i del seu magisteri ordinari. En primer lloc ho lamen-

ten; després donen suport a unes orientacions recents de l'Arquebisbe de Barcelona sobre la relació entre teòlegs i bisbes; finalment inviten a un diàleg constructiu.

»Aquesta "lamentació" —un terme prou moderat— orienta els catòlics als quals aquella declaració hagi arribat, tot recordant-los que el mesratge de l'Església és el pal de paller entorn del qual hem de construir la comunió. El pluralisme comença després, en els temes deixats lliures o en l'aplicació d'aquells que el magisteri hagi precisat. La crida al diàleg constructiu, que s'acompanya d'una referència a la investigació teològica i a les publicacions especialitzades, obre el camí d'un intercanvi raonat de punts de vista, dirigit a l'eficàcia més que a l'espectacularitat.

»En aquest temps, quan tots sentim la urgència de l'evangelització, ¿no hauríem d'incorporar aquella dita que "el nostre mal no vol soroll"? Difícilment es pot anunciar la bona nova amb remor de polèmiques i d'acusacions... Per això ens agradaria que anéssim consolidant un clima eclesial de confiança mútua, de comunicació, de fidelitat al Mestre que vol ser escoltat en els seus pastors. La comunió evangelitzadora».

2. Pel que fa a la carta apareguda a «La Vanguardia» el 25 de maig, on es qualifica tan injustament la postura de l'Arquebisbe de Barcelona d'«intolerant», el dossier hauria fer un bon servei explicant que més d'un signant, confiant ingènument

en els autèntics redactors del text, NN. i NN., en veure la forma com aquest aparegué finalment redactat, de bona gana hauria retirat la seva signatura.

En el cas de NN, patró de «Catalunya Cristiana», puc donar fe, perquè ell mateix així ho manifestà al l'Arquebisbe i al qui subscriu, que estant aquells dies de viatge, en cap moment havia autoritzat la utilització del seu nom i que, en tornar, s'havia trobat amb aquesta desagradable sorpresa. També em consta que alguns dels signants han afirmat posteriorment que no s'haurien precipitat en els seus judicis si haguessin llegit en el seu moment el discurs de cloenda de l'arquebisbe Carles en l'acte de clausura del Congrés de Teologia i que fou publicat íntegrament a «CC» (13-V-93).

3. Crec que també és important que el lector de «Quaderns de Pastoral» conegui l'editorial de «CC», «Amb afany de comunió», el qual manifestà la nostra actitud davant la carta esmentada en el paràgraf anterior. El text és el següent:

«En el moment de tancar la present edició de "CC" tenim notícia d'una carta, publicada a "La Vanguardia", en la qual una seixantena de persones, algunes d'elles força significades eclesialment, censuren els bisbes de Catalunya per la seva recent nota respecte del manifest crític de 18 professors de la Facultat de Teologia.

»No podem compartir ni el to ni el contingut d'aquesta carta, a la qual han precedit, talment s'estés

executant un pla curosament preconcebut, altres manifestacions com el reportatge aparegut a la revista "El Temps"» i algunes «cartes al director» de diaris de Barcelona. Com hem pogut constatar, en aquestes hores són molts i moltes les persones de tots els sectors i tendències que deploren aquestes accions. Entre els signants de la citada carta hi hem trobat els noms de bons amics, amb els quals tantes vegades hem compartit els ideals d'Església i de país, i amb els quals, ara, ens dol no poder de cap manera coincidir. Ens sembla que han comès un gest greu que no farà cap bon servei a la causa de la comunió i del diàleg.

»Com deia el teòleg italià Severino Dianich els dies del Congrés de Teologia, hem d'evitar entre tots que les tensions entre teòlegs i bisbes —entre laïcat i jerarquia, hi afegim nosaltres— fins a un cert punt comprensibles i naturals, passin de tenir un caràcter merament "fisiològic", a ser un greu símptoma "patològic".

»Després de la intervenció de l'Arquebisbe de Barcelona en la cloenda del Congrés de Teologia, el text de la qual "CC" va publicar íntegrament, i que obtingué una gairebé unànime aprovació de tot l'auditori, no podem sinó jutjar d'extemporànies i del tot injustes aquestes reaccions posteriors. En un moment tan delicat com el que està passant la nostra Església, "CC" expressa públicament la seva adhesió i comunió plenes amb tots i cada un dels Pastors de les Esglésies que són a Catalunya. Adhesió i comunió que,

malgrat el respecte que els uns i els altres ens devem a les opinions personals, constitueixen el nostre vincle permanent d'unitat. És l'hora de cercar, com deia el bon papa Joan, allò que ens uneix, més que no pas el que ens separa».

4. Les cites que el teu dossier realitza del meu «Llindar» titulat «Opinions» i el teu comentari subsegüent qualificant-lo de «condemna sense pal·liatius» que et recorda els temps franquistes indueixen el lector a extreure unes conclusions que de cap manera s'ajusten a les meves intencions. El meu escrit deplore els procediments emprats, no nega la necessitat d'opinió ni el dret a expressar-la. En realitat, no feia altra cosa que recollir sintèticament el pensament de diversos documents del mateix magisteri, encara que no els cités concretament. Que el lector jutgi ell mateix llegint-ne el text sencer:

»"Cerqueu tots els dies el rostre dels sants i traieu força de les seves paraules". Crec que és una frase de la Didagé. Perquè és la força que brolla de la fe viscuda i no de l'"opinió" la que edifica l'Església. És així com els sants —els cristians, en definitiva— fan creïble el Crist. La seva vida és sovint "para-doxon", un anar "contra-corrent", fins al punt d'esdevenir, com el Senyor, signes de contradicció.

»Avui, però, en alguns àmbits eclesials sembla que té més pes la "doxa" (opinió) que la "para-doxa", l'autoexhibició que el testimoniatge. Quan el magisteri, reflexionant so-

bre el que era el millor per a l'Església, ha pres unes determinades decisions, la proclamació pública d'opinions que expressen una clara confrontació amb aquestes decisions, no fa altra cosa que debilitar la força del testimoniatge de la comunió cristiana. En aquest sentit, el que necessita l'Església no són tant "opinions", les quals algunes vegades l'únic que fan és estendre falsos ponts envers l'esperit d'aquest món, com la força i l'impacte d'una realitat nova generada en nosaltres per Crist Ressuscitat.

»Amb aquestes afirmacions no vull pas negar la necessitat d'una autèntica opinió pública en l'Església. Però els creadors d'opinió hauríem de guiar-nos per un gran sentit de responsabilitat, tenint en compte alguns factors. I el factor del que ensenya actualment el magisteri del Papa i dels bisbes crec que és molt important. En cas de desacord, la crítica hauria de ser no solament molt respectuosa, atenta i fins amorosa amb la matèria que és objecte de discussió, sinó també amb les persones o la institució envers les quals s'adreça. No és mai exercint una pressió sobre l'opinió pública com es contribueix a la clarificació dels problemes doctrinals i se serveix a la veritat.

»És obvi que no tots els temes poden tenir el mateix tractament. Per això, la crítica i discussió públiques, fetes en l'estil de la dissensió i la confrontació amb el magisteri, fins poden ser una manera de secundar, ni que sigui involuntàriament, una estratègia específica, "l'objectiu

de la qual, entre d'altres, és allunyar l'Església de la fidelitat al seu Senyor i Espòs" (Joan Pau II). Sobre qüestions com el celibat dels preveres, el sacerdocí femení, el nou catecisme, o la disciplina sacramental de la confessió, malgrat que cap d'elles afecti pròpiament el dogma, el magisteri ja s'hi ha pronunciat, es pot dir que unànimement. Ens poden o no agradar. Però els fidels no ens podem mirar aquells que tenen aquest sagrat ministeri de la mateixa manera com un ciutadà es mira un seu governant. En els governants, el poble hi ha delegat l'autoritat. En l'Església, l'autoritat no procedeix del poble. Procedeix del seu Cap, Jesucrist. D'aquí que no té cap sentit parlar d'un "secrestament" de responsabilitats per part de la jerarquia. Dissentir-ne públicament, insisteixo, afebleix la comunió. I pretendre mostrar-ho com un exercici de diàleg i de corresponsabilitat, una ironia».

5. Fins aquí, doncs, els textos que considero imprescindibles per jutjar quins han estat els posicionaments del setmanari i el meu personal. Nosaltres hem estat conseqüents en tot moment amb el que vam escriure a l'editorial «Remor de disputes». Pel que sembla, no coincideix del tot amb els teus plantejaments ni amb els de «Quaderns de Pastoral». ¿Qui s'ha de revisar i corregir? ¿Ho ha de fer el magisteri eclesial, i en conseqüència, nosaltres, atès que l'hem seguit i li hem donat suport? ¿O potser us heu de plantejar vosaltres el canvi? Quan no es vol resoldre el

dilema, el més fàcil és escollir un fitó més proper i vulnerable per fer diana. Durant els mesos que sóc al front del setmanari he comprovat que hi ha persones i grups que han escollit aquesta estratègia. Em sabia molt greu que tu i «Quaderns de Pastoral» estiguéssiu seguint —i proposant— un camí que no porta enlloc.

6. Per acabar i per si volguéssiu completar aquesta aportació, t'adjunto còpia del text de dos articles que també vam publicar i amb els quals jo personalment estic molt d'acord: «Crítica i Església», de Josep Miró i Ardèvol (27-V-93) i «Per què el malestar», de Josep Rom (3-VI-93). Estic segur que amb tots aquests elements de judici, el lector de «Quaderns» podrà fer-se una idea més cabal de tot l'afer.

7. També voldria posar punt final a aquest escrit dient que crec profundament en la possibilitat i la llibertat de paraula i d'opinió en l'Església, per bé que penso —i és aquí on rau la meva divergència— que no s'ha d'exercir amb segons quins mitjans i procediments. Cito, com a exemple modèlic, el plantejament que en fa el propi Joan Pau II: «La crítica constructiva és útil a la comunitat per corregir les seves pròpies imperfeccions, i ajuda en molts casos a donar un pas endavant. Però, si ve de l'Esperit Sant, la crítica no pot sinó ser animada pel desig de progrés en la veritat i en la caritat. No pot fer-se amb amargor; no s'ha de traduir en actes o judicis que va-

gin en perjudici de l'honor de persones o grups».

Cordialment,

Mn. Manuel Valls i Serra, pvre.

Una resposta del director

Amb data 16 de setembre, Josep M. Totosaus enviava aquestes ratlles a mossèn Manuel Valls:

Mossèn Manuel Valls, Director de CATALUNYA CRISTIANA. Barcelona.

Benvolgut,

Com que se'ns endarrereix la reunió de la Redacció de la nostra revista, que no farem fins a finals de mes, i mentrestant els dies van passant, m'ha semblat bo d'escriure't dues ratlles en un pla més personal. Ja vaig dir-te que no volia fer res sense haver llegit el teu escrit a la primera trobada que tinguéssim del Consell de Redacció i escoltar el parer de tots. No et prenguis, doncs, aquesta carta com una resposta a la teva sol·licitud, sinó com una comunicació de tu a tu.

Rellegit ara el teu escrit, després de passades unes setmanes, se m'apareix com un altre article sobre el document dels teòlegs fet des d'una altra perspectiva, cosa en principi legítima i bona. Però no sé trobar-hi cap rectificació concreta de cap de les afirmacions que jo feia en el meu. De manera que em sembla que no té lloc l'aplicació de la legislació sobre el dret de rèplica de què vas parlar.

I ja que som aquí, deixa'm dir-te que no sóc jo qui insinuo hàbilment -com escrius tu- que el text dels teòlegs no té cap relació amb el discurs de l'arquebisbe Carles a la Facultat: és el degà mateix de la Facultat, Gaspar Mora, qui ho afirma obertament en una entrevista publicada a «Catalunya Cristiana».

D'altra banda, el teu escrit està plè d'insinuacions i de judicis. En un punt concret, parles del que haurien fet algunes persones. I expliques detalls sobre una d'elles, citada amb nom i cognom, que em sembla que no és bo que es facin públics per escrit si no és el mateix interessat el qui ho fa.

Tampoc no crec que sigui «Quaderns de Pastoral» l'encarregat d'explicar, o de justificar, per què «Catalunya Cristiana» ha procedit, pel que fa al document dels teòlegs, d'una determinada manera, ni quin és el pensament del seu director. Per a tot això tens prou obertes les pàgines de la publicació que dirigeixes. Tampoc no pots pretendre que reproduïm articles sencers de «Catalunya Cristiana». Els paràgrafs que em semblaven significatius pel que fa a la informació que pretenia oferir als lectors de «Quaderns de Pastoral» ja els hi vaig incloure. I no he vist pas que el teu escrit rectifiqués

alguna citació inexacta o precisés que era treta del seu context.

Com ja t'he dit en començar, aquestes són només unes consideracions personals que et faig amb tota franquesa per tal de no deixar passar més temps en silenci. La resposta diguem-ne «oficial» ja te l'escriuré després de la reunió del Consell de Direcció.

Atentament,

Josep M. Totosaus

En la seva reunió del dia 28 de setembre, el Consell de Redacció va tenir coneixement d'aquests escrits, es va sentir reflectit en la carta de resposta a mossèn Manuel Valls i es va refermar en la seva posició habitual de no publicar escrits de rèplica als nostres articles, perquè això exposaria la revista a entrar en un espiral de rèpliques i contrarèpliques, amb el tedi consegüent dels lectors. Però va prendre en consideració, també, les circumstàncies que concorren en aquest cas, particularment que es tracta d'una crítica oberta a la nostra revista, i va decidir de fer una excepció -que, en cap cas, no pot crear precedent- i publicar-lo en la seva integritat, fent-lo seguir, però, de l'escrit de resposta, que reflecteix el pensament de la Redacció. - Red.

ACO HA CELEBRAT LA SEVA JORNADA ANUAL

JOSEP HORTET

ACO (acció catòlica obrera) té uns 39 anys d'existència a Catalunya, on va néixer a través dels primers joves «jocistes» de la postguerra que esdevenien adults. A un bon grup de jocistes, de Barcelona principalment, els va semblar que era més adient per la semblança del mètode (la revisió de vida) i per la seva connexió «europea», entrar a ACO que no pas a HOAC, el moviment d'adults més present a Espanya. Els contactes amb ACO francesa i amb diversos consiliaris, com el suís Maréchal, van propiciar aquesta opció.

Actualment a ACO hi ha 57 equips o grups de revisió de vida, que sumen uns 516 membres o militants, entre els quals comptem els 44 consiliaris. Al costat dels grups grans de l'època de la «fundació» del moviment amb persones de més de 50 i 60 anys, i dels grups «mitjos» —al voltant dels 40— hi ha els grups dels «més joves», ara els més nombrosos, que han arribat de la JOC i JOBAC. Des del punt de vista geogràfic hi ha 5 zones d'agrupament: el Baix Llobregat, el Besòs, el Vallès Oriental, el Nordest (Manresa, Mollet, barris del Nord de Barcelona), Mallorca i Menorca.

El fet que, des de fa uns deu anys, van entrant grups de joves, ha comportat un desplaçament important i un nou dinamisme per a ACO,

on la pluralitat i diversitat de persones, grups, situacions, compromisos, s'agafa, no de vegades sense tensions, pel cantó bo de l'enriquiment, el respecte, el diàleg i també el consens en les coses més importants. Enmig de les situacions difícils de la «crisi» que en tants ordres vivim, malgrat el sofriment i les contradiccions de la vida dels militants, a l'ACO es viu i es procura una alegria profunda i una pau activa.

Síntomes del bon moment present són, per exemple, els exercicis i recessos que, especialment en el temps de vacances, es realitzen amb notable èxit (vegeu el número 137 de QUADERNS DE PASTORAL); la cotització econòmica dels militants que en l'exercici present supera els tres milions de pessetes, i que principalment cobreix el treball de secretaria i de la persona alliberada; la publicació cada dos mesos del «Butlletí ACO», amb més de seixanta pàgines escrites, amb una presentació de qualitat, amb col·laboracions diverses i seccions com: l'evangeli avui, lluita obrera, vida del moviment, Església en món obrer, internacional; la participació en el MMTC (Moviment mundial de treballadors cristians), que és una plataforma de trobades i reflexions de tots els moviments de món obrer en l'Església universal.

La 40 trobada general 12 d'octubre de 1993

Hi van participar unes 300 persones. Tres militants van llegir els testimonis de la seva acció en el món laboral, sindical i de la marginació. Xosé Miguélez, capellà gallec, va desenrotllar el tema segons el resum escrit que ens va oferir:

«Estem contínuament conduïts a passar per la crisi (diverses crisis: socials, de la classe obrera, familiars, personals, eclesials, de fe, d'etapes de vida) que ens empobreixen en molts aspectes.

»Fem una lectura de fe d'aquestes crisis: en la mida que ens empobreixen ens fan més aptes per a les relacions de comunió (que són les pròpies de l'home i de la dona nous), és a dir per a les relacions de reciprocitat, de respecte mutu, d'acollida i de donació. Acceptem el repte de ser pobres?

»Els temps i l'experiència creadora que ens aporta la fe, ens ajuden a redescobrir amb més profunditat el misteri personal que hi ha en cada persona humana, en Déu, en nosaltres mateixos. Descobrir aquest misteri personal en els pobres, és reconèixer-los rics segons Déu, capços d'ajudar-nos a acollir en nosaltres la humanitat nova.

»Aquest misteri personal és viu en la Sagrada Escripura, en la Paraula de Déu, però aquesta, igual que les persones, si no s'acull amb un pregon respecte i des de la mútua comunicació personal es redueix a una ideologia (i com a tal de vegades massa resseca), que no ens

transforma des del centre del nostre ésser: es dirigeix (de vegades tirànicament, de vegades suaument) a la nostra ment. Es pot «saber-ho» tot d'una persona i no conèixer-la perquè falta la xispa de la relació personal. Sense aquest coneixement personal (que per arribar a ser profund implica l'amor mutu) no coneixerem el secret dels pobres, el nostre propi secret, o el de Déu, que és (l'anomenem Esperit) aquell que fecunda en nosaltres l'home i la dona nous».

A la tarda, dues persones de El Salvador, membres d'una comunitat eclesial de base i participants de l'organització social «Nuevo Amanecer» van aportar també la seva salutació i la comunicació de la seva experiència.

Després d'unes paraules del president sortint, Josep Sánchez Bosch, eloqüents i emotives sobre la seva experiència, es va procedir a l'elecció del nou president, Agustí Ramon de 35 anys, casat i pare de dos fills, barceloní, que actualment treballa a l'INEM. Fa 14 anys que és a ACO, en el grup de sant Genís dels Agudells. L'altre candidat era Higiní Pi i García, administratiu a l'ajuntament de sant Boi de Llobregat, procedent de la JOBAC i des de fa 4 anys a ACO en un grup de Molins de Rei.

Declaració sobre el moment actual

Aquest és el text preparat pel secretariat i obert a les esmenes dels participants en la reunió, que va ser llegit al final.

«Durant aquest any han augmentat sensiblement els treballadors en atur i s'ha agreujat la situació precària de molts per la manca o per la reducció del subsidi. El 95% dels contractes de treball han estat temporals i actualment més del 40% dels treballadors contractats estan en aquesta situació.

Això comporta greus problemes personals i familiars, tant econòmics com d'estabilitat emocional, impedeix el desenvolupament professional i humà de gran part dels joves i porta a l'aniquilació de l'acció obrera, en especial en el camp sindical. Als militants ens costa trametre els valors de la solidaritat, no sols en l'ambient de treball, sinó també en el si de les nostres famílies; l'ambient està enrarit per una onada de pessimisme i d'individualisme.

En el nostre país i en altres països d'Europa es preparen importants retallades dels drets socials adquirits, especialment en el terreny de la sanitat, les pensions, el subsidi d'atur i les condicions de treball. Sembla que amb el nom de pacte es vulgui fer pagar la crisi als treballadors sense que aquests rebin res a canvi.

Si donem una ullada al món, veurem homes i dones que viuen en la pobresa extrema. Un reflex d'això són els immigrants que estan entre nosaltres i que aquí es troben sovint amb la sobreexplotació, la xenofòbia i abocats a la clandestinitat. Veurem les guerres en els països de la ex-Unió Soviètica, a l'antiga Iugoslàvia, a Angola, Somàlia, etc. I les violències i assassinats pel terrorisme de signes diferents.

Tot això ens mostra com n'és de difícil la convivència i el respecte real als drets humans i fins a quin punt alguns interessos són capaços de degradar les persones i també l'entorn natural que condiciona la vida futura de la terra.

Malgrat tot, tenim la certesa que Déu actua enmig dels homes i reconeixem la seva acció en els treballadors que actuen solidàriament per defensar el seu lloc de treball; en els sindicalistes que demanen no fer hores extres a pesar de la resistència de molts companys; en el suport als immigrants i en la seva defensa davant l'administració; en les relacions d'amistat amb ells i amb altres marginats, amb la gent que sofreix, amb la gent gran, sola, malalta; en els que han contribuït al retorn dels exiliats de Guatemala, a la pau i al restabliment de la veritat al Salvador; en les dones sèrbies que es manifesten contra els plans bel·licistes i de segregació ètnica del seu govern; en els que han fet funcionar cooperatives a Nicaragua, integrades per persones que s'havien enfrontat amb les armes; en les dones d'Amèrica Llatina que a més de criar els seus fills, recullen altres infants abandonats; en totes les persones que amb generositat s'entreguen als altres en l'educació, la sanitat, els serveis socials; en els qui lluiten per construir una societat on es visqui la justícia, la participació, la veritat i la solidaritat.

Proclamem que no ens podem abandonar al pessimisme, que és necessari comprometre'ns i actuar en l'àmbit on ens trobem, donant su-

port als col·lectius que construeixen la convivència i la solidaritat, als qui lluiten per la justícia, per la pau, contra la discriminació sexual, pels drets de les persones i de la naturalesa, perquè estem convençuts que aquest és el sentit de la nostra vida, el camí del Regne de Déu que ens assenyala Jesucrist. Ell ens fa viure l'esperança».

ACO i Església

Sempre que ACO es reuneix es viu un fet eclesial molt significatiu, com a moviment d'Església que és. Membres d'ACO participen també en les parròquies dels seus barris i alguns tenen responsabilitats pastorals diverses en les mateixes parròquies i en altres nivells eclesials. El mateix moviment els proporciona una sèrie de mitjans de formació de la fe, celebracions, recessos i exercicis. El grup d'ACO té molts aspectes del que s'anomena «comunitat cristiana de base». La presència i l'aportació dels preveres en el moviment i en els grups és també un aspecte rellevant. A l'ACO es desenrotlla la identitat de l'Església com a comunió i evangelització.

La forma de ser Església a l'ACO, (igual com en altres moviments i en comunitats de base, en algunes parròquies i arxiprestats), potencia el paper del laic com a responsable de l'evangelització, l'accent alliberador i amb efectes socials de la fe, l'encarnació de l'Evangeli amb el mètode de «revisió de vida», el paper de la dona,

l'acolliment del pluralisme polític i sindical, la primacia de la consciència, la recerca i la llibertat personal, la participació de tots, com es va viure en la jornada amb l'elecció del nou president, l'accent en la igualtat entre les persones i la diferenciació de serveis, més que no pas en la «divisió jeràrquica».

Des d'ACO es viu el sentit d'Església, sempre travessat pel contenciós de llarga història amb el món obrer. Amb paraules d'un editorial recent del butlletí, «ACO neix al si de l'Església per a una missió, evangelitzar el món obrer. Però també dins l'Església, al costat dels moviments germans, ha de fer el possible perquè es realitzi la voluntat de Jesús de tenir al centre els pobres i alhora evangelitzar-los. Sovint entre els companys, al treball, al barri, fins i tot amb els amics i familiars, vivim com una esquizofrènia: "oh, vosaltres sí que viviu els compromisos, l'evangeli, les inquietuds de la classe obrera... Però i l'Església?". Algun dia hem de poder superar aquest: "vosaltres sí, l'Església no". Hem de fer el possible perquè els treballadors s'hi sentin com a casa en l'Església». ACO repetides vegades va demanant de parlar amb els bisbes per informar-los, expressar els anhels i problemes del moviment, escoltar les seves paraules i estrènyer els vincles d'una comunió més profunda. El 29 d'abril el secretariat de pastoral obrera de Catalunya va ser rebut pels bisbes catalans i el 7 de juny l'arquebisbe de Barcelona i el bisbe Joan Carrera van fer una reunió amb ACO, GOAC,

JOC/JOBAC. A l'ACO s'ha viscut amb goig i esperança l'ordenació episcopal d'en Joan Enric Vives, consiliari d'ACO al Poblenou, que va ser present al matí a la jornada del 12 d'octubre i que manifestà el desig de continuar la seva col·laboració com a consiliari. A la tarda presidí l'eucaristia el bisbe Joan Carrera. El consiliari general, Josep Soler, féu l'homilia. El bisbe manifestà al final que havia pregat pel creixement d'ACO en extensió i profunditat i «perquè en el conjunt de l'Església es faci present i influeixi la vostra sensibilitat i el vostre missatge». Crec que fa molts anys que el bé pastoral de la nostra societat demana que els bisbes facin un veritable equip de treball amb els nostres moviments evangelitzadors. L'Esperit ha empès els moviments a continuar, a resistir, a tornar sempre a començar, a donar fruits, a créixer. Acceptar-ho, reconèixer-ho, posar-hi confiança i deixar-se influir pels moviments és una assignatura pendent de l'episcopat actual, clamorosament pendent al meu entendre.

GIRONA

Benvolgut amic: Ja hi tornem! El nou curs obre les seves portes i les obre de bat a bat perquè hi pugui entrar tothom. Mai no s'havien vist tants estudiants a Girona ciutat. N'és ple. El barri vell de Girona —camí obligat per pujar a la universitària plaça de les àguiles— s'ha re-

jovenit en cosa de pocs anys. Ara fa goig de veure.

L'institut de Teologia del Seminari també ha obert les seves portes, amb renovada empena. Això és bo. Hi va haver un temps que el Seminari era com una universitat. Parlar de Seminari i de seminaristes era parlar de cultura i d'estudis llargs. Ara, quan la Girona levítica s'ha transformat en la Girona universitària, és quan resulta més urgent no viure d'esquena a la cultura. En aquest sentit, l'Institut de Teologia (costat per costat de la Universitat laica) és un bon exemple.

T'haig de dir, benvolgut amic, que ja tenia ganes d'escriure't. M'imagino que en cosa de poc temps t'hauré de fer un parell de cartes per tal de posar-te al corrent de tot. De moment escolliré els temes que considero més urgents. Abans, però, t'haig de fer saber que, mentre t'escric, plou a gavadals. Potser quan tu llegiràs les meves ratlles ja serà l'estiu de Sant Martí, però ara com ara plou. Això és el que fa que els estudiants no enyorin la platja i donin per ben liquidades les vacances. Les aules —igual que les llibreries i les biblioteques— són un bon aixopluc.

Jornades d'arxiprests

Aquesta vegada sí que han tornat contents. Tots els arxiprests coincideixen a dir que és la vegada que ha valgut més la pena. Durant tres dies (del 13 al 16 de setembre) els arxiprests de Girona s'han reunit al Se-

minari de Vic per tal de parlar sobre la remodelació dels arxiprestats. La bona acollida dispensada al Seminari i –sobretot– el clima creat gràcies a les intervencions de mossèn Batlles de Barcelona, que ha estat el convidat d'honor de les jornades, han fet que els arxiprests tornessin cap a casa contents. La feina feta sol donar alegria però si és ben feta, encara en dóna més. La presència de mossèn Batlles, amb la seva doble càrrega d'entusiasme i realisme, és per si sola una garantia de feina ben encaminada.

Pel que fa a la remodelació d'arxiprestats, sembla que serà un fet. La diòcesi de Girona tindrà probablement set arxiprestats menys. Actualment està dividida en vint-i-quatre, però es preveu que pel proper mes d'abril, si el bisbe Jaume signa el decret en curs, passarà a tenir-ne disset. Aquesta remodelació –o el seu projecte, que fa temps que està en estudi– va centrar el tema de les jornades. La reducció del nombre d'arxiprestats afectarà especialment la zona de l'Empordà, que en perdre quatre, i de l'interior, que en perdre tres. Durant aquest primer trimestre del curs que acabem d'encetar, aquest projecte serà presentat a grups de capellans i laics, i centrarà el treball de les reunions d'arxiprestat, que són mensuals. S'hi podran fer aportacions fins el 8 de febrer, i tot fa pensar que el bisbe Jaume, l'abril del 94, signarà el decret de creació dels nous arxiprestats, i tot seguit es procedirà a la convocatòria d'eleccions de nous arxiprests.

50è aniversari de la Marededéu dels Àngels

Amb motiu del cinquantè aniversari de la reposició de la nova imatge de la Marededéu dels Àngels, s'ha dut a terme una iniciativa que en principi va ser força controvertida però que després ha estat ben rebuda per tothom. M'estic referint, amic, a l'emissora «la veu dels Àngels» que en aquests moments, mentre t'escrib, estic escoltant en la freqüència 104.4 de la F.M. Aquesta emissora ha anat només aquesta setmana, del 19 al 26 de Setembre, i després ja està. Tanmateix haurà servit per a demostrar que una iniciativa d'aquest tipus és viable i que tenim gent preparada per a aquestes coses. Durant vuit dies –nit i dia– l'emissora no ha parat. A banda les hores de música (òbviament moltes), per les ones de «la veu dels Àngels» han passat representants de quasi tots els estaments diocesans. S'han fet taules rodones i col·loquis, s'ha convidat a la pregària i s'han explicat temes monogràfics... En fi, ha estat com en els temps en què la «Casa Missió de Banyoles» funcionava «full times», és a dir, que Girona (qui tingui orelles per escoltar que escolti) ha estat «missionera» durant vuit dies per mitjà de les ones. Una experiència que convida a reflexionar sobre la nostra presència als mitjans de comunicació i sobre la utilització d'aquests mateixos mitjans en la nostra feina. Et dic això, amic, perquè ja saps què en penso de la poca atenció que aquest tema mereix entre el clergat, en ge-

neral, i –per contra– de la gran incidència dels mitjans en la gent. Més que més si tenim en compte que entre els capellans hi ha gent molt dotada per a la comunicació. Salta a la vista. Tota la formació que hem rebut hi té a veure. No t'ho sembla?

Altres aniversaris

No vull deixar passar per alt que aquests dies s'acompleixen vint anys de l'arribada del bisbe Jaume a Girona. No em consta, en el moment que escric, que hi hagi actes commemoratius a la vista, però et puc dir que no fa gaire el «Punt» va publicar una entrevista a doble pàgina, signada per Pere Madrenys, en la qual el bisbe es mostrava tal com és, amb la senzillesa que el caracteritza i deixant clara constància de la seva fidelitat a l'Església, al país i als gironins. Ja saps, amic, que ell és partidari d'anar avançant sense fer soroll, però també sense nostàlgies. La seva divisa (que no figura en cap escut però que ell ha convertit en el seu propi estil de vida) és servir. Que per molts anys ho pugui fer!

També fa vint anys (t'ho vull recordar) de l'assassinat a Xile del capellà gironí Joan Alsina, fill de Castelló d'Empúries. Sé que s'ha celebrat aquest cap de setmana a Barcelona un fòrum en memòria seva amb la participació de prop de dues-centes persones. Me n'alegro, però sobretot m'alegra que la conferència de religiosos de Xile hagi fet pública la carta oberta –adreçada a la fa-

mília del mossèn i a tota l'Església de Girona– en la qual s'explica la injúria que es va cometre l'any 1973 en afirmar que Joan Alsina havia mort en un enfrontament amb l'exèrcit, com un guerriller, quan la veritat és que va ser assassinat. Tots ho sabem, però calia que es fes públic. Calia que es desmentís públicament la versió calumniosa que va emetre el govern del general Pinochet.

Complir anys és fer camí. Voldria des d'aquesta crònica felicitar també (suposo que tu hi estaràs d'acord) els «professionals cristians», un grup d'apostolat gironí que és a punt de celebrar els deu anys d'existència i que ens ho comuniquen amb una publicació modesta però vibrant, plena a vessar de ganes de ser útils a l'Església. Enhorabona!

Carles Riba, poeta cristià

I ja que en aquesta crònica anem d'aniversari, no puc deixar de recordar-te que som a l'any Riba. En efecte, s'acompleixen cent anys del naixement d'aquell home de lletres que va excel·lir com a poeta, narrador, traductor, crític i –diguem-ho tot– també com a cristià. No sé si saps que l'any 1953, deu anys després que retornés de l'exili, un grup d'admiradors li va regalar una casa a Cadaqués. I bé, em plau fer-te saber que alguns dels actes commemoratius tindran lloc a Cadaqués. Quan llegeixis aquestes ratlles, ja s'hauran celebrat. Si vas a Cadaqués, al carrer de l'Amargura, que

és on ell residia, hi veuràs una placa commemorativa. Ara ja ho saps: el símbol de la resistència intel·lectual catalana durant el franquisme s'estava quan anava a estudiar a Cadaqués, al carrer de l'Amargura. Irònicament coincidència! No ho creus?

M'acomio de tu amb un desig. M'agradaria que «Quaderns» dediqués un especial a Riba, poeta cristià. Una abraçada.

Jaume Reixach

MENORCA

Fa temps que no m'asseia per a fer un petit balanç més o manco ordenat de la vida de la nostra diòcesi. I us he de dir que en sent una sana curiositat i en tenc una instintiva necessitat. Sempre és convenient saber quin peu calces. Així, idò, posant mà als papers i a les dades que he anat acumulant des del mes de juliol, em sembla que fruesc del goig de poder aprofundir sobre el que feim i sobre el que diem entre tots. Per açò, i a pesar de la feina que aquesta crònica em representa, he de reconèixer que és una sort.

Les pedres de la nostra casa es remouen

És com si a tots ens hagués entrat el «mal de pedra». De cop i volta ens trobam molt sensibilitzats per reparar voltes, teulades i rectories.

Moltes de les nostres esglésies giren entorn dels 200 anys i la seva salut no és massa bona. Quan he anat a xoroia a ensumar les obres que feim o hem dut a terme durant aquests últims mesos, m'he regirat.

A Fornells, la parròquia de sant Antoni presenta una cara nova. El seu rector, Enric Enrich, ens explica que el recinte tenia dos trencs al llarg de tota la volta i les pedres havien baixat quatre centímetres.

A Ferreries, la volta del presbiteri de la parròquia de sant Bartomeu s'havia ajagut pel pes excessiu i la manca de reforç.

A Mercadal s'ha fet un repàs de les teulades parroquials i actualment es posa calefacció per tot el casal del Toro.

A Ciutadella es posen a terme un sac replè de projectes. S'han començat les obres a la parròquia de sant Antoni M. Claret, on es fa un campanar i noves sales. La gent té dret, ens diu el rector Modest Camps, de sentir el toc joiós de les campanes. Les Franciscanes filles de la misericòrdia van inaugurar la seva casa per a germanes majors, on viu una comunitat de nou religioses, cinc de les quals necessiten atencions especials. Els arquitectes Petschen i Pons diuen que manquen més de 200 milions per acabar la restauració de la Catedral. Els treballs es van iniciar l'any 1986 i encara s'ha de tractar el 60% dels murs exteriors. Ara la Catedral frueix ja d'un nou orgue pagat íntegrament per la fundació Rubió-Andrómaco. L'acte inaugural comptà amb la presència de Ses Majestats,

cosa que comportà una sèrie d'exigències protocolàries i de seguretat. Feia 57 anys que s'havia destruït l'orgue anterior. Hi ha disparitat d'opinions respecte el pagament de l'orgue nou per la fundació esmentada. No tothom veu amb bons ulls aquest tipus d'aliança, que en opinió d'alguns comença a ser massa fidel. Sigui el que sigui, tindrem a llevant un instrument històric, monumental, de qualitats excepcionals; i a ponent, un de modern, d'estructures lineals, dotat de totes les possibilitats. Com ens assenyala el nostre vell i estimat pare i amic mossèn Michel Casanovas, «la seua missió prioritària serà la d'acompanyar el cant enfervorit dels creients de Menorca».

A Maó, es renoven algunes rectories: la del Carme es objecte d'una nova distribució i adequació dels seus espais per a viure-hi; la de sant Francesc està essent remodelada per donar cabuda a una casa d'acollida per a transeünts; la de santa Maria tampoc no fuig de les obres i s'està adequant el primer pis per tal de fer-lo més habitable; la de sant Climent s'ha reparat quasi totalment... I açò no és tot. El mal de pedres arriba fins i tot a les entitats diocesanes. Últimament es fan reformes a la cúria i se'ns ha comunicat la intenció de fer molt prest un museu diocesà. A més, ens diuen, una part del nostre seminari amenaça perill i és urgent posar murs i fer... un munt de coses!

No vull posar en dubte la bona voluntat de tots. Jo mateix estic ficat enmig de tots aquests embolics i

prest hauré d'encarar les reformes d'un col·legi diocesà, l'únic que tenim –i el tenim a Ferreries–, per poder implantar la LOGSE. Però, així i tot, de vegades un pensa que si tinguéssim, uns i altres, un cor i un esperit més pobres, ni fariem tanta destrossa ni fariem tantes noves construccions. I és que segons sembla, algunes construccions que hem d'emprendre actualment són degudes a unes reformes fetes ja fa uns quants anys sense encomanar-se a gent entesa. I açò és greu. Els qui hem de ser pobres no ens podem permetre aquest tipus de luxe. Déu faci que un dia no diguin el mateix de nosaltres els nostres néts comuns!

Però, gràcies a Déu, la nostra diòcesi no està tan sols fonamentada sobre pedres centenàries que necessiten urgent renovació. En ella cada dia aixequen el seu cap unes pedres que són vives, i aquestes sí que són pedres precioses que mereixen la nostra cura constantment i amb delit.

Som una família fèrtil en vocacions sacerdotals i religioses

Si anam a Maó, Baldomero Calmaestra Llopis, jove de 22 anys, ha fet els seus primers vots com a germà franciscà de l'ordre menor. Va ser al convent de «San Pedro Regalado de la Aguilera» (Burgos).

Si passant per l'illa ens aturem a Ferreries, aquesta comunitat cristiana ha celebrat la nova etapa en la vi-

da religiosa de Joana Gonyalons, que ha començat el noviciat a les germanes franciscanes, Filles de la Misericòrdia, que tenen la seva casa mare a la ciutat de Mallorca.

Si arribem a Ciutadella, Maite Carreres Victory, nascuda ara fa 21 anys, després d'un any de postulat i dos de noviciat ha fet la seva professió religiosa a l'institut de germanes de Nostra Senyora de la Consolació, a la casa mare de la congregació «Jesús-Tortosa».

Si fem el nas a dins el seminari diocesà, aquest any trobem n'Alfons, un jove agradós de Sant Lluís, que ha començat el seu primer curs de teologia, juntament amb Xavier, un simpàtic cadell que ens ha arribat de la diòcesi de Tortosa. I encara més, tenim el nostre amic Adolfo Villafranca, que ha començat estudis de teologia – com a alumne lliure – a la Facultat de Barcelona. Déu dirà si tenim el goig de comptar-lo el pròxim curs com a seminarista, segons sembla la seva voluntat.

A alguns els pot semblar una desproporció els quinze professors i un equip director de quatre persones per a un total de sis seminaristes (el curs actual). Però açò dóna idea de l'esforç que fa la nostra diòcesi per a mantenir viva i activa una institució de la qual depèn, en bona part el futur de l'Església a Menorca. El que m'agrada de les paraules dites pel bisbe als professors, el dia de la inauguració de curs del nostre seminari diocesà, va ser que el seminari ha de ser una llar de ciència i fe, i que «cal parlar no tant sobre Déu, sinó des de Déu». I és que, com ens

deia en aquest mateix acte Josep Sastre, llicenciat en patristica, en la seva llarga i documentada lliçó inaugural referent als resultats del seu estudi sobre la carta del bisbe Sever, «Tots som alumnes a l'escola del Crist».

El bisbe, a partir dels que som, ha fet nous nomenaments: Gerad Villalonga Hellín, recent vingut de Roma amb la llicenciatura de dret canònic davall el braç, és el nou rector de la parròquia del Roser –Es Castell– substituïnt en Marcel·lí Sánchez, que ha renunciat per motius de salut. Llorenç Vidal Pelegrí, rector de la parròquia de sant Martí des Mercadal, és el delegat de pastoral de santuaris i de turisme. La delegació de litúrgia va a càrrec de Miquel Anglada Gelabert, rector de la Catedral. Rafel Portella Moll, rector de Sant Lluís, ha estat proposat com a professor de l'institut «sant Joan Bosco» de Ciutadella. I Miquel Cortés Gomila, ordenat diaca, exerceix el seu ministeri a Ferreries, ocupant el lloc de Miquel A. Maria que ha anat al pontifici Institut Bíblic de Roma per tal d'obtenir la llicència en ciències bíbliques.

La matinada del dilluns dia 16 d'agost, ens deixava Josep Anglada Juaneda per anar-se'n a la casa del Pare. Enguany, el 19 de juny, celebrà els 50 anys de la seva ordenació presbiteral. Durant la seva llarga vida dedicada a l'Església havia vist els canvis socials i eclesials que han marcat aquest segle: època d'eufòria i clergat nombrós, dificultats durant la república, el drama de la guerra i la posterior tasca de refer les comu-

nitats, fins arribar al moment actual de crisi religiosa. El concili Vaticà II coincidí amb la seva època de plenitud personal i el visqué intensament. Sempre recordaré el seu fervor quan ens parlava, essent professor de dogmàtica al seminari, de l'estima que ens havien de merèixer tant l'Església en general com la paraula del sant Pare. El senyor Josep era d'aquells que estan disposats a donar la vida per l'Església.

Un quadre del pare Josep Nin Llufríu penja a partir del 9 de juliol de les parets del saló gòtic de l'ajuntament de Ciutadella, setanta set anys després de ser-ne aprovada la proposta. El dia 13 de juliol de 1916, essent batle de Ciutadella el comte de Torre Saura, es decidí concedir l'honor de «fill il·lustre» a diversos ciutadellencs que havien destacat pels seus grans mèrits i qualitats. Josep Nin va néixer a Ciutadella l'any 1815. Vestí l'hàbit de novici al convent de Jesús, de Maó. Rebé ordes majors a Itàlia. Va ser nomenat rector del seminari, on transformà claustres en jardins i inicià la biblioteca actual. Pronuncià l'oració fúnebre pels captius de Constantinoble, incità a la construcció de l'actual obelisc a la plaça des Born, de Ciutadella. L'epidèmia de còlera asiàtica que atacà l'illa el 1865 li causà la mort: s'havia exposat al contagi de la malaltia assistint els infectats, com a infermer sense remuneració.

Així, resseguint les obres que entre tots duim a terme, trobem de tot. Hi ha unes pedres que essent mortes s'enllustren de nou. N'hi ha unes al-

tres que essent vives fecunden vida. I n'hi ha d'altres que es trastoquen, es poleixen o es retiren, després d'haver fet la seva feina i ésser criades a un merescut descans. La nostra vida és així de senzilla i complexa.

Ens ha visitat un bon grupet de persones i totes hi han dit la seva

És ver que no ens podem queixar. Qualsevol podria dir que dins d'una illa tothom mor per manca d'oxigen. I no és conforme a la realitat aquesta opinió que a vegades es té. Alguns de nosaltres podem satisfer la necessitat d'obertura sortint i anant a córrer pel món, i uns altres ho poden fer deixant entrar o cridant perquè entrin a Menorca tot tipus de gent. I si diem la veritat, entre nosaltres ens apanyem prou bé.

Sovint ens visiten un bon grup de persones —moltes d'elles ben prou significatives— que ens transmeten la seva paraula i el seu testimoni. Assenyelem-ne algunes com a exemple.

El president del comitè d'investigació bioètica de la Federació Internacional d'universitats catòliques, el jesuïta Francesc Abel: «Veig dos problemes seriosos que afecten tota la humanitat: el de la justícia distributiva en l'administració racional dels recursos limitats; i el de la lluita contra la sida amb tot el que representa en els camps mèdic, social i pastoral».

El coordinador de la Pastoral de

la Salut a la província eclesiàstica de Catalunya, Marcel·lí Carreras: «L'Església hauria de tenir cura preferentment dels malalts més marginats de la societat».

Jorge Nuño, dels seveis centrals de Càritas espanyola: «Càritas ha d'estar en el cor d'una comunitat eclesial en la qual l'anunci i la celebració de la fe i el servei de la caritat han de mantenir un equilibri».

El monjo de Montserrat, Cebrià Pifarré: «En una societat marcada per les presses hem de superar el neguit, l'ànsia d'abraçar coses que no són imprescindibles».

Salvador Pàniker, filòsof català d'origen hindú: «Crec que els personatges menys religiosos d'Occident són els bisbes, en general, perquè tenen una religiositat que és moral, teologia, ideologia. I la religiositat en el fons és una experiència». (Sort que no es referia a tots els bisbes, com ell mateix matisà. Si no ho hagués fet, ho haguera trobat un poc gruixut. Encara que de tot hi ha a la vinya ampla del Senyor).

Raimon Pàniker, filòsof i teòleg de projecció internacional: «Una ciència sense cosmologia no té vida. I una cosmologia sense ciència és superstició».

Xisco Huguet, ex-rector de la parròquia de santa Maria de Maó, i actualment corresponsable d'una comunitat d'immigrants a la ciutat de Newark: «Quan allà vols testimoniar l'afecte que sents per una persona, l'expressió que més sents és: que Déu et beneeixi!».

Sense autofinançament poca cosa podrem fer, ens diuen.

El bisbat acaba de llançar una campanya de «subscripcions per l'autofinançament de l'Església de Menorca». L'objectiu és aconseguir per a la nostra diòcesi una economia suficient i solidària que no depengui de l'aportació de l'estat. En la seva carta de presentació de la campanya, el bisbe proposa que cada fidel catòlic aportï l'1% dels seus ingressos mensuals, i recorda que els donatius a l'Església desgraven el 10% de l'IRPF. «La nostra Església de Menorca —escriu el bisbe— s'ha de decidir a caminar cap al seu autofinançament com a comunitats adultes que fan front solidàriament a les despeses de l'Església. Açò suposa la voluntat de mantenir l'Església entre tots. La diòcesi s'autofinanciarà en la mesura en què les parròquies s'autofinancin».

Que Déu ens ajudi a dur una vida digna econòmicament i una salut evangèlica a prova de bomba. Açò és el que ens interessa profundament. Perquè, si feim feina pastoral «a totes» —amb cor i ànima—, ¿no creis que alguna ànima bona hi haurà que ens ajudarà a tenir, al rebost de qualsevol rectoria, quatre llesques de bon pa per posar-nos a la boca? Jo hi confïi.

Fins una altra crònica des de Menorca, si Déu ho vol.

J. Bosco Faner

TARRAGONA

El cinquantenari de la mort de Vidal i Barraquer

La celebració del cinquantenari de la mort del cardenal Vidal i Barraquer ha marcat el final d'estiu i l'inici del nou curs en el qual, sens dubte, es viurà intensament el concili provincial de la Tarraconense.

Durant l'any, la celebració del cinquantenari ha tingut diversos actes a l'arquebisbat: la conferència sobre «El cardenal Vidal i Barraquer i la Bíblia», que féu el pare Hilari Raguer als preveres units per la missa crismal; la publicació d'una biografia de Francesc Vidal i Barraquer escrita per mossèn Josep Raventós en la col·lecció «gent nostra» de l'editorial Labor, que divulga d'una manera seriosa i popular alhora la figura del «cardenal de la pau»; el seguit d'actes que s'han fet al setembre a la seva vila nadiua de Cambrils, coincidint amb les festes desenals de la Mare de Déu del Carmí; i la conferència al Centre de Lectura de Reus sobre «Solitud i solidaritat del cardenal Vidal i Barraquer en el seu exili», a càrrec del senyor Ramon Sugranyes de Franch.

El diumenge 12 de setembre, vigília del cinquantenari de la seva mort, tingué lloc la celebració de l'eucaristia a la catedral. Fou un acte molt entranyable i tal com el mateix Vidal i Barraquer deixà escrit al seu testament referint-se a les exèquies, se celebrà sense revestiments

excessius. Les lectures d'aquell diumenge, sobre el perdó, resultaren molt adequades amb l'actitud que ell practicà durant la seva vida i que posà de manifest, per darrera vegada, al seu testament, bo i recomanant-la, a més, a tots els seus diocesans. Després de la missa no hi hagué oració fúnebre sinó una glossa sobre la seva vida feta per mossèn Josep Martí Aixalà.

Afegint-me a l'homenatge, al record i a la pregària, des d'aquesta crònica vull evocar el testament de Vidal i Barraquer, signat a Roma el 2 de març de 1939, en ple exili, tot fent-hi alguns comentaris. Primer de tot expressa el seu perdó sincer pels qui l'han perseguit i calumniat. En un segon punt, demana perdó a tots i especialment als seus diocesans, si els ha donat algun mal exemple o involuntàriament els ha fet sofrir. En el tercer punt exhorta els sacerdots que «es mantinguin allunyats de tota política de partit» i amb unes paraules colpidores els demana «que es defensin i s'ajudin mútuament, i que mai no s'acusin o es desprestigiïn els uns als altres». Paraules actuals en l'Església. No hi pot haver divisió en la pastoral de la diòcesi si es vol ser efectiu i donar un testimoni real i convincent.

En el quart punt expressa la més profunda gratitud als cartoixans que li han donat hospitalitat en l'expatriació forçosa. Recomana aquest orde als sacerdots i fidels que se sentin cridats a la vida contemplativa, «tant més necessària, com més incompresa és avui en el món». Aquesta recomanació pot semblar

sorprenent, però és indicadora de l'esperit de Vidal i Barraquer. I tenim exemples de l'atracció d'aquesta crida: un antic antecessor meu, vicari del Vendrell, és avui a la cartoixa de Montalegre.

En el cinquè i últim punt del testament manifesta que, si mor a l'exili, desitja que les seves despulles siguin traslladades a Tarragona i soterrades a la catedral: a la capella de sant Fructuós o a la del Santíssim. La provisionalitat de la seva sepultura a la cartoixa de la Valsainte», a Suïssa, va ser un signe més de l'itinerari de l'home que estigué constantment en camí: Cambrils i Barcelona, per família i estudis; Manresa per estudis; Solsona i Tarragona com a bisbe; Madrid i Roma pels afers propis de bisbe i cardenal; la persecució a la Conca de Barberà els primers dies de la guerra civil, i l'exili els últims anys de la seva vida, repartit entre Itàlia i Suïssa.

Demana que l'enterrin juntament amb les despulles «que s'hagin trobat del meu mai no oblidat bisbe auxiliar, el benamat doctor Borràs, al cel sia». Vol unir les despulles de dues persones que opcions i mentalitats ben diferents han pres després com a banderes contraposades. Cal la recerca històrica fonamentada per a deixar traslluir els dos personatges, que resultaren units en la vida per una col·laboració estreta en el govern de la diòcesi, i que el desenllaç de la guerra sembla que hagi separat per sempre més. Finalment prega que no hi hagi oració fúnebre ni honors. En la celebració del 12 de setembre es visqué intensament

aquesta part del testament. El color verd de la litúrgia dominical donava un to d'Església que viu esdeveniments importants de la seva història en la normalitat més habitual.

Jordi Figueras

TORTOSA

Terratrèmol clerical

Més de vint nomenaments han sacsejat l'ordre anquilosat de de fa molt temps al nostre bisbat. El bisbe va començar l'any passat a somoure la gent que surava a cavall de la rutina, instal·lada a les seves parròquies. Enguany ha arribat una segona edició. El terratrèmol ha afectat des del rector de la catedral fins al seminari, passant per una vintena de nomenaments més per a les diverses parròquies de la diòcesi. Quan es comentava al principi que el nou bisbe volia remoure els capellans per tal de fer pujar el termòmetre pastoral, tothom musclejava i no s'ho acabava de creure. Després de la segona edició de nomenaments s'ha creat un sentiment col·lectiu sobre la conveniència de moure's perquè cal afrontar el repte dels nous temps pastorals. La mesura no era fàcil. Calia treure la gent de l'abaltiment en què es trobava i no de manera despòtica, com abans, sinó humanament i de forma dialogada o, com avui se sol dir, «consensuada».

L'equip de govern del bisbat va

emprendre aquesta tasca de consultar, de proposar, de suggerir, i el cert és que s'ha aconseguit prou bé. El mètode afegia dificultat al treball, que calia fer amb prudència i un cert secretisme per a no posar en joc susceptibilitats dels que encara no havien entrat en la conjunció del diàleg.

A l'avantsala de les oficines episcopals es trobaven de vegades capellans sospitant que hi anaven pel mateix, per als canvis de parròquia; però ningú no obria boca perquè les coses es portaven més o menys amb prudència. Un cert clima de tafaneria envoltava el palau episcopal per aguarar qui es movia per aquells indrets.

D'una banda, l'estil encetat ha mogut a entrar en diàleg amb el bisbe a molts sacerdots que ans no ho haurien fet, i per altra banda el bisbe ha adoptat un mètode més agosarat, com ha estat cridar al diàleg molts que mai no se n'haurien fet qüestió. El perill era que no hi haguessin reaccions airades. Tret d'alguna excepció, sembla que tothom ha reconegut l'autoritat del bisbe, que vol renovar la pastoral diocesana pel camí que els pastors estrenin ramat i també la forma de tractar-lo. El bisbe ha comptat amb la col·laboració del nou vicari general que coneix bé el terreny que trepitja i es troba ben introduït en la història de la diòcesi.

Ara s'espera el nou terratrèmol per a l'any que ve i moltes destinacions ja es troben embastades d'enguany i només caldrà repuntar-les després d'una lenta maduració.

Esperem que aquest segon ter-

ratrèmol no hagi estat causa de cap mena de devastació o esmorteïment d'esperit sinó de renovellament i de vida, i a veure venir encara majors coses si no ens manca l'esperança i la il·lusió pastoral que en algun bell moment de la nostra vida hem tingut.

Curset d'estiu

Un altre fet agosarat que ha donat resultat. El clergat mateix ha quedat meravellat de veure que a les acaballes de l'estiu s'hagin pogut reunir més de cent capellans per assistir a un curset de formació. Del dilluns 30 d'agost al divendres 3 de setembre un centenar de capellans han estat ferms escoltant lliçons magistrals i fent reunions de grup per assumir les lliçons. El bisbe, que ha emprès la nova tasca formativa del clergat, s'ha estat del primer dia a l'últim compartint el curset amb nosaltres.

El programa s'ha dut a terme de forma mixta, entre nadius del bisbat i foranis: pel que va dir el bisbe a la cloenda, vol anar inserint en les tasques docents de formació permanent del clergat aquells sacerdots diocesans que estan preparats. Els de fora del bisbat calia que no tots fossin o vinguessin de Barcelona, a fi de no agreujar les tensions d'aquells que poden pensar que, des que tenim bisbe barceloní, Tortosa ha esdevingut una colònia de la ciutat comtal; i això no mirant Tortosa-ciutat sinó Tortosa-bisbat. Essent com és el bisbat cruïlla als països catalans, s'ha triat ponents valencians i catalans, valga la diferenciació interna.

Qui n'ha portat el pes ha estat el doctor Ramon Arnau, de València, que ha donat un repàs considerable a la sacramentologia des de diversos punts de mira, amb cinc lliçons magistrals amb abundants citacions dels seus llibres publicats. Però la seva gran lliçó per al clergat valencià del nostre bisbat és que, a més a més de l'alt nivell en què foren donades les lliçons, van ser pronunciades en el català de València, que tan dolç resulta a la nostra orella del Maestrat o de les comarques de l'Ebre. Amb una gran llibertat d'esperit, parlava sense por de dir alguna incorrecció que pogués ferir les oïdes dels lingüistes. Aquestes mateixes incorreccions eren la prova que es pot parlar el català públicament als nostres ambients eclesials, perquè entre nosaltres no es tracta de purificar el llenguatge, com amb motiu de la Diada reclamava el full diocesà de Tarragona, Vic i Solsona, sinó de començar-lo a usar en els camps de la litúrgia i de la docència eclesial.

El president de «Vida Creixent», senyor Joan Viñas, ens va obsequiar amb una eloqüent conferència sobre l'evangelització de la tercera edat. No perquè sigui l'edat més representada a les nostres parròquies hem de pensar que ja està tota evangelitzada. El doctor Pere Farnés, de Barcelona, va donar dues lliçons sobre la litúrgia dels sagraments, que en alguns punts van estranyar al públic de parròquies camperoles; encara que ell va donar testimoni d'haver estat pastor d'un poble petit, al nostre clergat li feia la impressió que no

havia sortit mai de l'asfalt de Barcelona, i això sense desmèrit del seu nivell intel·lectual. Gran acceptació tingué l'altre conferenciant barceloní, doctor Joan Guiteras, que va parlar de la novetat del «nou catecisme» i va aprofitar la seva estada per a presentar-nos la novençana revista de l'Institut de Teologia de Barcelona, «Teologia Actual», de la qual n'és el director.

El professor emèrit de la Complutense, doctor Lluc Beltran, ens va parlar de la integració europea i de les conseqüències en molts àmbits de casa nostra. La seva lliçó sortia d'un gran saber i d'una gran experiència docent, i la gent en va quedar molt satisfeta. Després de tants anys d'ensenyament a les universitats de dintre i fora de l'estat espanyol, no ha perdut la manera de dir de sant Carles de la Ràpita, d'on és fill, i això feia doblement agradables a les nostres orelles les seves paraules sàvies i tan casolanes.

Els tres conferenciantes de casa van deixar molt bon gust de boca i un cert orgull diocesà. Mossèn Domingo Escuder va donar una gran lliçó sobre la postmodernitat; com a filòsof, com a pastor i com a home que a més d'una gran cultura, posa sempre el seu toc poètic que el fa eloqüent, va presentar un bon treball. Mossèn Josep Insa ens va pintar tot un quadre impressionista i bastant dur del jovent d'avui, vist des de la seva experiència de consiliari del moviment de joves. La seva exhortació final a estimar la generació jove, dintre d'un to patètic, va

voler interessar els preveres per a treballar més amb el jovent. Un altre fill del nostre bisbat, mossèn Josep-Lluís Arín, biblista, va posar a consideració qüestions actuals bíbliques, a més d'informació sobre la nova publicació de la Bíblia pancristiana de Catalunya, a punt de sortir. Com sempre, va tenir l'auditori penjat de la seva paraula, perquè sap encarnar el saber bíblic en la problemàtica present i servir-lo amb un sa sentit de l'humor que el fa, a més d'interessant, molt distret en les seves lliçons.

En general, tot un èxit que ningú no s'esperava. Però és que darrera d'aquest curset hi ha el treball i la constància del nou vicari general, mossèn Josep M. Tomàs, la labor de mossèn Domingo Escuder com a delegat del clergat, i la de mossèn Rafel Prades que, amb una escrupolositat admirable, ha fet tota la feina burocràtica, que es resumia en una bona carpeta de materials previs, que han animat la gent a assistir-hi. I vet ací l'èxit.

El nou delegat del clergat

Mossèn Domingo Escuder, rector de la raval de Crist, a Roquetes, professor del seminari i de l'institut de formació de les religioses de Tortosa, ha estat un home clau en la novella orientació de la formació permanent del clergat i per a mantenir i augmentar l'esperit apostòlic del presbiteri diocesà. Després del seu nomenament ha buscat un consell de consultors que no sols compta

sobre el paper. Amb un gran realisme i des d'una posició renovadora i agosarada ha emprès la tasca de prendre constantment el pols a la vida diocesana i de tirar endavant l'esforç per pujar el nivell de consciència pastoral del nostre bisbat.

Amb ell la figura del delegat ha canviat de valent. El delegat de sempre era un sacerdot ja gran que tenia la trista missió d'avorrir-se preparant recessos i jornades espirituals que reproduïen més o menys els del seminari, els quals no tenien altre atractiu que rellevar-te de les classes. La imatge era d'un «agere contra» que feia odiosa la seva figura. La nova imatge no fa una dicotomia entre l'espiritualitat i el treball pastoral, entenent aquest com una obligació i la pregària com una devoció, cosa en la qual solia carregar la mà el delegat diocesà. La supressió del la figura del vicari general de pastoral ha fet del nou delegat del clergat una missió a cavall de l'interès per la pastoral i per l'espiritualitat. Així l'espiritualitat es torna menys monacal i resadora i fa del treball pastoral una mística integradora de la vida del prevere. I no és que no s'hagi de pregar, perquè el pastorejar seriosament ja és una pregària que té moments litúrgics i meditatis, però que sempre estan en funció del que és pastorejar.

Mossèn Escuder, amb seva rica personalitat de filòsof, d'afeccionat als místics (és un bon coneixedor de sant Joan de la Creu i va fer la seva tesi sobre Ramon Llull) i amb el seu gran sentiment poètic, havent-ho integrat tot al seu treball pastoral en

una parròquia veïna de la ciutat de Tortosa, resulta un home molt apte. D'altra banda, més enllà de la seva rica personalitat intel·lectual, és un home de consens, cosa tan necessària avui a qui governa d'alguna manera. No representa cap facció del món clerical, i així pot entrar en diàleg amb tothom sense prejudicis. Recentment ha estat integrat a la Fundació Manyà com a membre del patronat, i les seves aportacions són sempre valuoses. El curset d'estiu ha estat una obra seva i és un dels primers èxits de la missió que té encarregada. Sembla que aquest curset serà el punt de partença per a dur una tasca formativa durant tot el curs en les reunions arxiprestals.

Una absència i una presència notades

El diumenge 5 de setembre el nostre bisbe, Lluís Martínez Sistach, no va ser a la consagració dels nous bisbes auxiliars de Barcelona. Amb el seu passat (encara recent) de bisbe auxiliar, mà dreta que fou del cardenal Jubany, company dels que ara han estat ordenats bisbes, li pertocava ocupar un lloc a l'esplanada de la catedral barcelonina. Potser molts barcelonins van notar el seu buit i qui sap si alguns no en faren interpretacions malèvols. Però el fet és molt simple: el mateix dia i a la mateixa hora Tortosa celebrava la multitudinària processó de la patrona de la ciutat, la Mare de Déu de la Cinta, i el bisbe ha de portar el reliquiari en l'acte religiós més massiu

que es fa a la capital del bisbat. Així el bisbe ha tornat a donar una mostra de fidelitat a la seva missió de pastor i des de la delicadesa i el respecte a la multitud que posa tot el seu fervor religiós en la Verge de la Cinta, va voler donar preferència al poble de Déu que se li ha confiat com a bisbe. Un prevere se li va atansar i a cau d'orella, en pla humorístic, li va dir: avui a Barcelona us han posat un zero, però a Tortosa us posaran un deu. Ell va fer la rialla de sempre, però estic segur que no poder ser a Barcelona li pesava, almenys tant com la relíquia de la Cinta, portada amb l'enteresa de qui s'ha pres tan seriosament ser bisbe de Tortosa.

Una revista missional

El nou delegat diocesà de missions, el laic Eduard Blasco, ha començat el curs i la seva gestió posant en marxa una revista diocesana de missions, que substitueix el butlletí «Tortosa missionera». La revista respon a la seva dèria: anar a ajudar a les missions més que no pas enviar-hi diners; per això es titula «Aneu». Encara que en manté la numeració, ha sortit amb més pretensions i amb més fulls. L'encapçala a la primera pàgina un article signat pel bisbe. Una altra particularitat és que està redactada quasi tota en català. Pretén ser un vincle entre les diverses parròquies on està organitzada la vida missionera i els homes i dones, religiosos o laics, que són en terres de missió. Serà un llaç entre

la missió i les parròquies, entre els missioners i el seu bisbat de Tortosa. «Aneu» és, per altra banda, una invitació permanent a ajudar el tercer món amb una presència evangelitzadora dels voluntaris que des de la nostra Església van allà on se'ls necessita.

L'Institut de Teologia: d'entrada tot un èxit

L'Institut de Teologia de Tortosa ja és un fet. Té la seu al seminari diocesà. S'havia discutit molt si calia posar-lo a Tortosa o bé instal·lar-lo al litoral, a la zona de Vinaròs i Benicarló, on possiblement hagués tingut més nombre d'alumnes. La discussió s'ha acabat amb l'acord de començar a Tortosa i més endavant fer-lo itinerant si les coses no funcionen prou bé a la capital diocesana.

L'ànima de tot el muntatge ha estat mossèn Josep-Lluís Arín, bibliista, professor del seminari i rector de la parròquia del Sagrat Cor d'Ampostà, animador de molts centres bíblics en diverses parròquies; amb el seu tarannà d'home incansable, ple d'humor i entusiasme, ha fet que la majoria d'aquests grups d'estudi bíblic guiats per ell donin ara candidats a l'alumnat del naixent institut teològic. S'ha decidit, almenys de moment, no posar-lo sota el nom del teòleg doctor Manyà, per no estrenar-lo marcat amb un nom que, tot i ser gloriós per a la nostra diòcesi, podia crear prejudicis a la part valenciana del bisbat, mentre no

s'aclareixin —i convé que siga com més aviat millor!— tots els embrols que ens han muntat referents a l'idioma amb les imposicions i l'intencionat confusionisme històric. La Fundació Manyà, no obstant, mantindrà el seu suport econòmic i un dels seus membres entrarà a formar part del consell rector de l'Institut. Tampoc de moment no s'empara sota el mantell de la Facultat de Teologia de Barcelona, sinó que s'esperarà a veure com neix la criatura, per a després adoptar-la o no. El títol que donarà serà el de diplomad en Teologia, vàlid per als professors de religió en el nou pla d'estudis.

Els estudis constaran de dos cursos. Les matèries d'aquest primer són: corrents filosòfics; teologia fonamental; introducció a la Bíblia, Pentateuc, llibres històrics, profetes; moral personal, moral social; clàssics cristians; teologia dels sagraments. Les classes seran dimarts i dijous, amb tres sessions de 40 minuts, de 20'15 a 22'25.

Sessió inaugural

El senyor bisbe va adreçar una invitació a persones i institucions de la ciutat per a la sessió inaugural del curs —i de tot l'Institut. El dijous, dia 14 d'octubre, la sala d'actes del seminari es va emplenar i van haver-s'hi d'afegir seients supletoris. Entre els assistents hi havia els més de seixanta alumnes que començaran les classes dintre de poc. El bisbe, se'l veia marcadament satisfet: contra els pronòstics pessimistes de

la gent més propera al bisbat, l'esperança i la confiança que havia posat en l'obra han quedat desbordades. Tot un èxit.

La lliçó inaugural va anar a càrrec de tres biblistes. Mn. Lluís Arín, que és el director del novell Institut de Teologia, i va presentar el pla d'estudis i el professorat. Tot seguit va introduir els altres dos companys. Mossèn Armand Puig i Tàrrrech, de Tarragona, va fer un estudi històric de les traduccions de la Bíblia al català des de la primera, obra de Bonifaci Ferrer (1412), germà de Sant Vicent Ferrer, que la va emprendre, després dels desenganyats com a legat de Benet XIII, i que, un cop impresa, va desaparèixer per obra i gràcia de la Inquisició, fins a la darrera, la «Bíblia Catalana Interconfessional». I va explicar les línies mestres que han guiat l'equip de traductors. Tot seguit el pare Agustí Borrell, carmelita de Barcelona que ara està fent la tesi doctoral a l'Institut Bíblic de Roma, va explicar el procés seguit fins arribar a l'edició que ara es presentava a Tortosa com a primícia entre totes les comarques del sud. Ans de la cloenda, el bisbe va cedir la paraula a l'alcalde de la ciutat, Vicent Beguer, el qual va agrair que a Tortosa naixca un institut d'aquest nivell, que té un lloc al costat de les altres institucions docents de la ciutat.

Finalment el bisbe va agrair la col·laboració a tots els que han fet possible, no sols l'acte al qual assistíem, sinó també i sobretot la creació de l'Institut de Teologia de Tortosa, començant per la Fundació

Manjà que hi ha donat suport econòmic i moral des del principi. Va fer una crida a la responsabilitat del professorat i dels alumnes perquè el nivell intel·lectual sigui alt i el treball sigui ensems eclesial, perquè l'estudi no es quedi en un saber fred, sinó arrelat i al servei de l'aprofundiment cristià de la nostra comunitat diocesana. El nombrós públic va acollir amb un fort aplaudiment les seves paraules. Molta gent deia que mai no l'havien vist parlar tan eloqüentment i tan solt com eixe dia; feia tota la impressió de l'home que havent fet una gran cursa arriba ja a la meta esperada.

Curset de catequesi

En començar la tardor el curset de catequesi enceta l'activitat diocesana. Enguany ha tingut un especial interès perquè s'ha volgut exaltar la figura del nou sant tortosí, Enric d'Ossó, que va ser un gran catequista. Victòria Molins —religiosa de la Companyia de Santa Teresa, fundada per ell— va pronunciar-hi una conferència: «Sant Enric d'Ossó als catequistes d'ara i d'aquí», tot rememorant la seva obra, «Guia pràctica del catequista», escrita el 1879.

Ja són 18 anys seguits que el Curset, ans de començar les catequesis parroquials, fidelment convoca tots els qui exerceixen aquesta important tasca a les diverses parròquies del bisbat. La novetat joiosa és que cada cop hi ha més catequistes joves, o mes jovent que aspira a ser catequista.

La presència del bisbe ha donat un sentit de responsabilitat i de seriositat al treball intens que s'ha realitzat en 13 tallers. Enguany un nou taller ha vingut a posat el dit a la llaga: «I després de la confirmació, què?» Mossèn Pepe Insa, consiliari del moviment de joves cristians de la diòcesi, va presentar als 59 monitors dels grups de catequesi el persistent problema dels nois i noies que, havent-se confirmat en la fe, deserten de la pràctica religiosa i de l'acció parroquial.

Un gran cartell amb el lema del curset: «La fe s'enforteix donant-la», presidia el saló d'actes del seminari del 24 al 26 de setembre. Els 355 cursetistes —cent més que l'any passat— després d'una eucaristia de cloenda es van acomiadar amb el cant dels adéus, encerclant la palmera del jardí del seminari i esperant que la propera tardor el cercle es refaci, i «fins potser serà més gran», poc o molt, com sol ocórrer cada any.

Jornades de Doctrina Social de l'Església

La vocalia de cultura del Patronat Obrer de la Sagrada Família ha volgut començar el curs amb dues jornades sobre la «subsidiarietat». Dues conferències i una taula rodona amb personalitats del món de la cultura de la ciutat han tocat aquest tema des de diferents angles. El dia 22 d'octubre la conferència l'ha feta el doctor Lluís Caballol i Angelats, professor de dret a la Universitat de

Barcelona, el dia 23 mossèn Antoni Oriol, professor de la Facultat de Teologia de Catalunya que de desembre a juny donarà dues classes mensuals sobre la Doctrina Social de l'Església. El «Patronat» ha estat sempre un punt central de la trobada del jovent i de les activitats culturals de signe cristià a la ciutat de Tortosa. Compta amb uns bons locals vora la central plaça de l'Àngel.

El Seminari de Tortosa es manté autònom

Tots els bisbats de Catalunya, excepte els de Tortosa i Lleida, s'han sumat al Seminari Interdiocesà, amb seu a Barcelona. Les diòcesis no poden mantenir cada una el seu seminari, que suposa una gran despesa econòmica i un personal docent important. Tortosa manté obert el seu seminari amb deu seminaristes majors, en un edifici que és compartit amb el col·legi diocesà de la Immaculada, on es cursen els estudis mitjos, i el col·legi diocesà d'ensenyament primari «Bisbe Moll». Els deu seminaristes es troben immersos dintre un ambient juvenívol que omple el magnífic edifici que el bisbe Moll va fer construir durant els llargs anys de la postguerra amb la il·lusió o el somni que s'ompliria de seminaristes.

Les terres de la diòcesi estan dividides entre el Regne de València i el Principat de Catalunya; aquesta partició la fan difícil d'acomodar a un dels dos.

Si el candidat al sacerdocí no ha

de ser solament un estudiant de filosofia i teologia, sinó sobretot un aprenent de la pastoral vinculada a la realitat del seu futur camp ministerial, la immersió del seminari en la pròpia terra constitueix un avantatge. Però la llunyania de la resta de seminaristes de Catalunya, integrats al seminari interdiocesà, fa que cada cop siga més provinciana la nostra mentalitat; tampoc el nivell docent no pot estar a l'alçada de la Facultat de Teologia. El nombre reduït de seminaristes i professors empobreix la relació i la creixença en la vocació intereclesial, tot parcialitzant-la.

Tot té avantatges i inconvenients. Tortosa ha assumit els uns i els altres i manté el seu seminari amb vida pròpia, per molt minsa que sigui. Tan sols el temps podrà donar el veredict de si ha estat o no encertada la mesura. Entrem en allò de «Déu dirà!».

Joan A. Martínez

VIC

Un capellà, un de tants, però que va deixar un solc profund d'amor als pobres i una estela de senzillesa evangèlica, ha merescut que després de quinze anys d'haver mort fos homenatjat d'una manera molt especial enterrant-lo de nou arran del presbiteri de l'església que va regir durant quaranta anys.

Es tracta de mossèn Guiteres, «el capellà de la Calla». És significativa la làpida que diu: «els qui recordem

el seu esperit d'exemple evangèlic i hàviem rebut els beneficis de la seva bondat hem volgut que les seves despulles mortals reposessin en aquesta seva església».

Els de Castellfollit han organitzat uns diumenges culturals que han tingut un èxit aclaparant. Els temes han estat: Les pintures de Miquel Costa de l'església de St. Andreu; recull d'esdeveniments (en video) que han marcat una època en aquelles contrades; i com vivien els ibers i els romans a casa nostra. Aquests actes es feren en diversos llocs, entre ells Maiana i Gravalosa.

Assemblees parroquials. En aquesta mena de reunions tothom hi diu la seva i és cosa molt interessant. «Entre tots ho farem tot». Sortosament això ja es va fent a tot arreu i és ben positiu.

Entre altres han tingut la seva assemblea els de les parròquies de Crist Rei de Manresa, Sta. Maria d'Igualada i Torelló. Són tres grups espigolats. Són moltes més les parròquies que malden per caminar agermanades en la fe. Aquestes assemblees augmenten l'amistat i la coneixença entre la gent de la parròquia.

Amics de la catedral. Acaba de néixer una associació que intenta dues coses: promoure la participació dels fidels en les funcions litúrgiques que es fan a l'església mare de la diòcesi i cercar els mitjans per a la conservació i millora del temple i de les dependències annexes. Han editat un tríptic per donar-se a conèixer i captar adeptes.

Escola d'estiu per a catequistes.

És la que fa XIII. Va ser organitzada pel secretariat interdiocesà de Catequesi de Catalunya i les Illes sota el lema de «Nous temps, noves respostes». Fou a primers d'agost a Vic. S'hi parlà de l'Escola bàsica de responsables, iniciació a ser catequista i història de la salvació. Respostes als temps actuals i Catequesi d'adults. I d'un seguit de temes complementaris: la sensibilitat religiosa, la catequesi familiar, el despertar religiós dels infants, la catequesi a través de l'art religiós, celebracions amb infants, els audiovisuals en la catequesi, el cant i la música i per no ser menys, també s'aprofundí sobre el nou catecisme.

Expobíblia. Es tracta d'un aplec que reuneix 260 volums de contingut bíblic de moltes procedències, de diferents presentacions i en diversos llenguatges, acompanyats d'objectes, mapes i gràfics, relacionat tot d'una manera o altra amb el món de la Bíblia. S'exposa al seminari de Vic. Pertany a mossèn Pere J. Ynaraja. Gairebé tot el material és

fruit dels seus viatges a Terra santa. Entre les curiositats, s'hi pot veure la Bíblia més petita del món, un microfilm que només es pot llegir a través d'un microscopi.

A *Igualada* s'ha fet la XXX assemblea de malalts minusvàlids del bisbat. S'hi parlà llargament de l'ajuda mútua. Aquesta associació consta de grups de voluntaris que s'ajuden mútuament a través del suport personal i l'intercanvi d'idees.

Es més fàcil d'entendre's entre els mateixos afectats i lluitar junts per una integració més humana i més justa. L'important és tenir ganes de viure i de ser feliços.

M'han dit... que moltes coses em passaven per alt. Ho crec ben bé. Tafanejo tant com puc, però hi ha coses que no m'arriben. Hi ha una solució, i és la següent: Tothom té dret a fer que no em passi res per alt; al contrari que m'hi entrebanqui i me n'adoni. Apa doncs, feu-me saber el que passa al bisbat perquè ho pugui esbombar als quatre vents.

Sebastià Codina

COL·LABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Salvador Bardulet (vicari episcopal de la Zona Sud, Vic; de la Redacció de «Quaderns») • Jaume Campalans (rector de Montesquiu i Sora, Vic) • Ricard M. Carles (arquebisbe de Barcelona) • Sebastià Codina (rector de Vacarisses, Vic; corresponsal de «Quaderns») • Josep Escós (consiliari diocesà de la JOC, Vic; rector de Montbui) • J. Bosco Faner (rector de Ferreries, Menorca; corresponsal de «Quaderns») • Jordi Figueras (rector d'Albinyana i les Peces, Tarragona; corresponsal de «Quaderns») • Josep Hortet (consiliari ACO i JOC-JOBAC, Barcelona; de la Redacció de «Quaderns») • Jesús Huguet (arxiprest de Solsona/Morunys, Solsona; de la Redacció de «Quaderns») • Joan A. Martínez (rector de St. Jaume de Remolins, Tortosa; corresponsal de «Quaderns») • Ramon M. Nogués (escolapi, doctor en ciències biològiques, professor de la Universitat Autònoma de Bellaterra i de l'Escola de Psicologia de la Fundació Vidal i Barraquer, Barcelona) • Jaume Reixach (rector de la Mare de Déu del Carme, Girona; corresponsal de «Quaderns») • Mercè Ruiz (religiosa clarissa, Vilobí d'Onyar, Girona) • Joan Subirà (capellà de Barcelona, redactor del diari «Avui») • Josep M. Totosaús (director de «Quaderns») • Manuel Valls (capellà de Barcelona, director de «Catalunya Cristiana»).

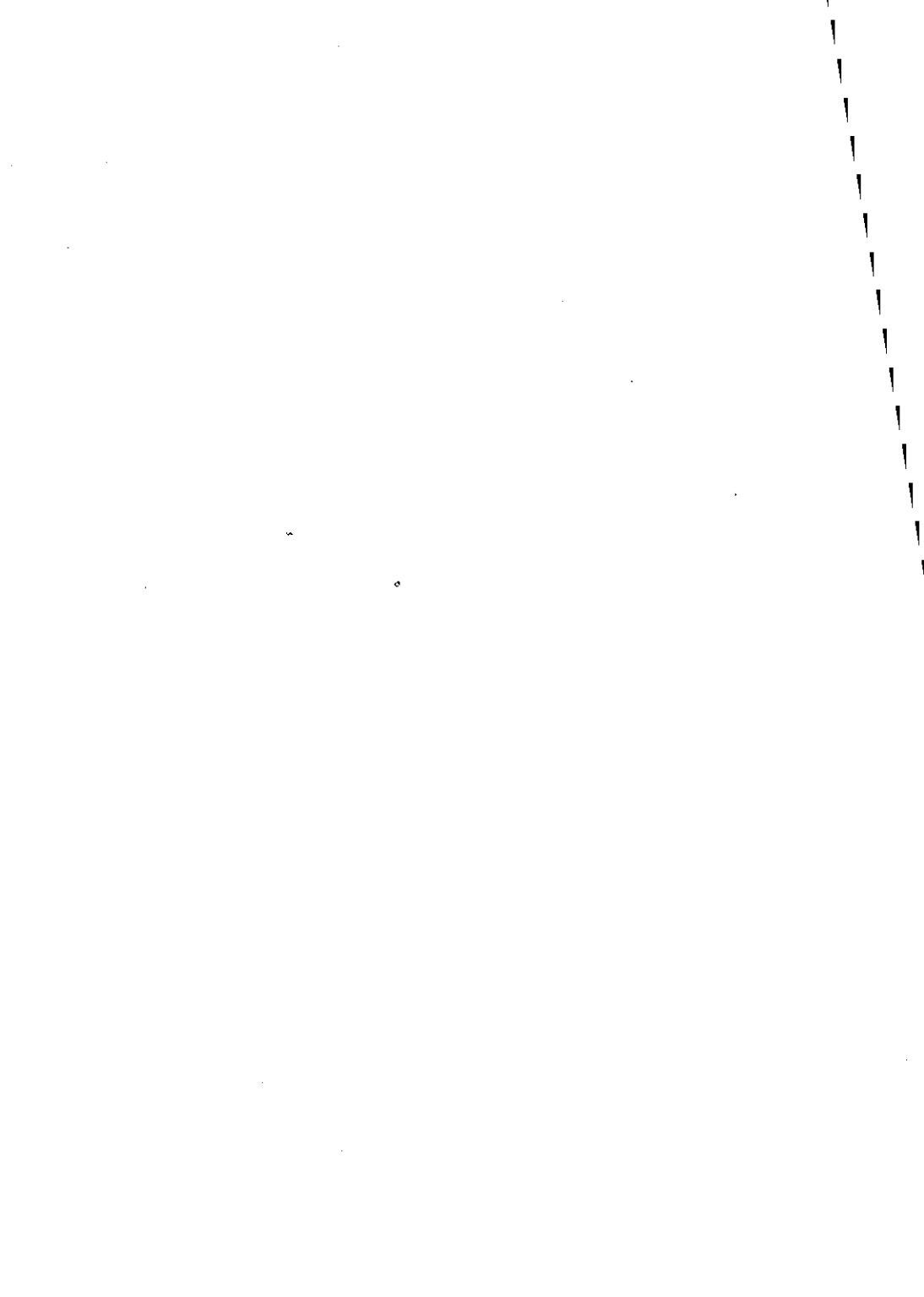
QP

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals. Rivadeneyra, 6, 3r. Telèfon 317 48 58. 08002-BARCELONA.

Director: Josep M. Totosaús. Secretari de Redacció: Josep Hortet. Consell de Redacció: Salvador Bardulet, Joan Batlles, Lluís Bonet i Armengol, Jaume Duch, Josep M. Fisa, Jesús Huguet, Joaquim Pla i Mateu Terrats. Disseny: Jaume Duch.

Impressió: I. G. Santa Eulàlia. Santa Eulàlia de Ronçana. Preu de la subscripció per a 1993: 3.000'— ptes. Dipòsit legal: B. 25.506-1969. Amb llicència eclesiàstica. Novembre 1993.

GENERALITAT DE CATALUNYA

ANIREM

ENDAVANT!

A tot el món corren temps difícils. I a Catalunya també.

*Però, si tots hi posem el nostre esforç
i no perdem la confiança en nosaltres mateixos,
anirem endavant:*

Si millorem la nostra formació...

Si fem la feina ben feta...

Si racionalitzem el consum...

*Si millorem, encara més, la qualitat
dels nostres productes...*

*Si potenciem la innovació
i la internacionalització
de la nostra economia...*

Si perseverem en la modernització del país...

Si reforcem i projectem la nostra identitat com a país...

Si creiem en la nostra capacitat...

*I, sobretot, si hi posem tota la nostra
il·lusió, imaginació i creativitat...*

Anirem endavant!

centre d'estudis pastorals